

Fredagen den 6 mars

Kl. 09.00–14.17

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 14 februari justerades.

§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Sultan Kayhan (S) har utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 9 mars 2020.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 4 mars 2020

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Agota Földes
sekreterare

§ 3 Anmälan om ersättare för statsråd

Förste vice talmannen anmälde att *Mattias Vepsä* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för statsrådet *Anders Ygeman* (S) under tiden den 9 mars 2020–26 september 2022.

§ 4 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Anne Oskarsson* (SD) avsagt sig uppdragen som suppleant i konstitutionsutskottet och i trafikutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

§ 5 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade
att Moderaternas riksdagsgrupp anmält Harald Hjalmarsson som sup-
pleant i kulturutskottet och
att Sverigedemokraternas riksdagsgrupp anmält Monika Lövgren som
suppleant i konstitutionsutskottet, i justitieutskottet och i trafikutskottet
samt Jonas Andersson i Skellefteå som suppleant i EU-nämnden.

Förste vice talmannen förklarade vald *till och med den 28 februari
2021* till

suppleant i konstitutionsutskottet
Monika Lövgren (SD)

suppleant i justitieutskottet
Monika Lövgren (SD)

suppleant i trafikutskottet
Monika Lövgren (SD)

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden tiden den 9 mars–
21 juni* till

suppleant i kulturutskottet
Harald Hjalmarsson (M)

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i EU-nämnden
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)

§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2019/20:338

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:338 Villkorat bistånd till fler länder
av Lars Adaktusson (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 10 mars 2020.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 3 mars 2020

Utrikesdepartementet

Peter Eriksson (MP)

Enligt uppdrag

Håkan Åkesson

Expeditionschef

§ 7 Anmälan om faktapromemoria

Prot. 2019/20:83

6 mars

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2019/20:FPM20 Meddelande om genomförande av EU:s verktygsåda för 5G-säkerhet COM(2020) 50 till trafikutskottet

§ 8 Anmälan om granskningsrapport

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till arbetsmarknadsutskottet:

RiR 2020:5 Effektiviteten i förmedlingsverksamheten – förmedlarnas attityder och arbetssätt har betydelse

§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelser

2019/20:RR2 till finansutskottet

2019/20:RR3 till utbildningsutskottet

§ 10 Svar på interpellation 2019/20:293 om åtgärder mot almdöden

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Staffan Eklöf har frågat mig om regeringen kommer att se till att bekämpningen av almsjukan på Gotland fortsätter och vad regeringen har för långsiktig strategi för att bevara almen i Sverige.

Staten har sedan almsjukan upptäcktes på Gotland år 2005 och till och med år 2018 investerat ca 37 miljoner kronor för att bekämpa almsjukan på ön. En del av dessa resurser har satsats i projektet Life Elmias som bland annat syftade till att utrota almsjukan på Gotland och att långsiktigt säkerställa de naturvärden inom Gotlands Natura 2000-områden som är knutna till alm och ask. Projektet innebar en kraftsamling med EU-stöd på ca 21 miljoner kronor från Lifefonden. Projektet startade i augusti 2013 och avslutades i december 2018.

Resultatet av projektet innebar inte att syftet – att utrota sjukdomen från ön Gotland – uppnåddes. I dag är almsjukan spridd över hela ön, men spridningstakten har dämpats och Gotland har fortfarande kvar ett bestånd av friska almar.

Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Gotlands län har efter att Lifeprojektet avslutades inlett en ny samverkansprocess för att kunna göra en säkrare bedömning av förutsättningarna att lyckas med sjukdomsbekämpningen på lång sikt.

För att kunna fatta ett långsiktigt beslut vill Naturvårdsverket ha säkrare uppgifter om hur mycket alm som finns på Gotland och om almbe-

ståndets och de almsjuka trädens åldersfördelning. Naturvårdsverket vill också ha ett samlat kunskapsunderlag om almens biologiska värden.

Myndigheternas ambition är att uppgifterna och underlaget ska vara sammanställda senast under hösten 2020. Länsstyrelsen i Gotlands län ansvarar för att ta fram denna information. I väntan på beslut har Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket skjutit till riktade medel för fortsatta bekämpningsåtgärder som pågår nu och fram till sommaren. Planen är att en almsjukainventering ska genomföras under sommaren.

I den budget som riksdagens beslutade om för 2019 sänktes anslaget till åtgärder för värdefull natur betydligt. I Naturvårdsverkets svar från december 2018 på länsstyrelsens begäran om fortsatt finansiering av bekämpningen av almsjuka konstaterades att de stora neddragningarna gjorde att Naturvårdsverket inte kunde finansiera den fortsatta bekämpningen. Men tack vare att regeringen återställde anslaget kan Naturvårdsverket nu finansiera det arbete som pågår i år.

Myndigheterna arbetar alltså vidare med frågan och kommer därefter att ta ställning till hur arbetet för att bekämpa almsjukan ska bedrivas i fortsättningen. Regeringen följer myndigheternas arbete.

Anf. 2 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för föredragningen! Låt mig först understryka den stora betydelsen av trädarter för den biologiska mångfalden. Hundratals, ibland tusentals, arter kan vara knutna till och beroende av en trädart. Finns inte trädet finns inte heller de andra arterna.

I fallet med almen är det ett hundratal arter som är helt beroende av trädet. Det gör att almens allt sämre situation är ett stort hot mot biologisk mångfald i Sverige. Men samtidigt innebär det starka sambandet mellan trädets existens och de andra arternas existens en stor möjlighet. Om vi lyckas rädda almen kommer vi att lyckas rädda ett hundratal arter och öka den biologiska mångfalden mycket.

Sedan vill jag kommentera ministrarnas kommentar att regeringens stöd till bekämpning av almsjukan upphörde på grund av nedskärningar till följd av M:s och KD:s budget 2018. Jag tycker att det är ett sätt att blanda bort korten. Det handlar om 5 miljoner av ungefär 1 miljard, så det är mycket små pengar i sammanhanget. Om regeringen hade velat hitta dessa pengar skulle den ha gjort det. Vi skulle ha lagt pengarna om vi hade suttit i regeringsställning.

Låt oss därmed lämna den diskussionen och i stället diskutera det som interpellationen handlar om: almsjukan och almens existens.

Naturvårdsverket drog in bidraget om 5 miljoner per år till bekämpning av almsjukan med argumentet att man bedömde att det inte kommer att leda till framgång på lång sikt. Man konstaterade att alla almar kommer att försvinna på lång sikt. Naturvårdsverket gav alltså upp.

Lyckligtvis vill inte Skogsstyrelsen och länsstyrelsen på Gotland ge upp. Länsstyrelsen utför nu i samverkan med Skogsstyrelsen och Artdatabanken ett projekt för att man ska kunna göra en säkrare bedömning av förutsättningarna att lyckas med sjukdomsbekämpningen på lång sikt. I klartext handlar det om att visa för Naturvårdsverket att det finns en vits med att fortsätta arbetet. Sedan ska Naturvårdsverket fatta ett definitivt beslut om almens öde. Smaka på de orden: ett definitivt beslut!

Tyvänn handlar projektet om sjukdomsbekämpning på liknande sätt som tidigare, vilket har visat sig vara otillräckligt för att stoppa sjukdomen men framgångsrikt för att fördröja den. Vi ska komma ihåg att projektet på Gotland började som ett projekt där man hoppades kunna utrota almsjukan. Men det lyckades inte, trots kraftsamlingen.

Det är alltså stor risk för att Naturvårdsverket ger upp, och det behövs därför en annan långsiktig strategi än att bara fortsätta bekämpningen. Bekämpningen måste dock fortsätta för att fördröja sjukdomsspridningen i väntan på den långsiktiga lösningen.

Samtidigt sitter regeringen, anser jag, och tittar på. Det står ju så i ministerns svar. Jag citerar: "Regeringen följer myndigheternas arbete." Regeringen verkar alltså sakna en långsiktig strategi och en lösning på problemet. Är det så, Isabella Lövin?

Anf. 3 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Staffan Eklöf för den insikt som han beskriver kring sambanden mellan olika arter i ekosystem. Det är verkligen grunden för all klok förvaltning och allt skydd av värdefull natur, som vi dessutom i dag har ett akut behov av att tänka långsiktigt om. Det handlar om att skydda våra inhemska nordiska arter i ett förändrat klimat.

Almsjukan kom redan på 50-talet och är ett exempel på hur en skadesjukdom kommer till vårt land från andra breddgrader och det inte finns någon naturlig resistens mot den. Det är någonting som vi kommer att se mycket mer av i takt med klimatförändringarna och de extrema väderhändelser och annat som de för med sig. Därför behöver vi jobba långsiktigt med skydd av värdefull natur.

Vi behöver också jobba utifrån den strategi som Skogsstyrelsen skisserar när det handlar om hur vi ska kunna anpassa skogen och skogsbruket inför klimatförändringarna. Skogsstyrelsen har i sin rapport *Klimatanpassning av skogen och skogsbruket* föreslagit ett antal åtgärder för att förebygga skador långsiktigt och kostnadseffektivt, bland annat att öka andelen blandskog, lövskog och tall samt att se till att skogen är ståndortsanpassad och stormsäker och har en hög grad av variation.

Åter till almsjukan. Nu är det myndigheterna som arbetar med den här frågan. Regeringen har inte strategier för enskilda arter. Regeringens prioritering är att vi ska skydda värdefull natur och att vi ska ha biologisk mångfald. Det är våra myndigheters uppdrag att jobba med de här frågorna på det mest ändamålsenliga sättet. Om de får mindre pengar i anslag är det naturligtvis svårt för myndigheterna att kunna prioritera bland alla de områden där det behövs åtgärder och skydd. Det gäller alltifrån tillståndet i våra hav och förorenade områden till skydd av enskilda arter.

När Sverigedemokraterna var med om att skapa drastiska nedskärningar i miljöbudgeten genom att ge sitt stöd till M-KD-budgeten innebar det förstås att Naturvårdsverket inte kunde fortsätta med all den verksamhet man behöver göra. Man valde då i det här fallet att skära ned på just detta anslag. Nu har man satt i gång med det igen, tack vare att regeringen anslog pengar.

Sverigedemokraterna fortsätter också att motarbeta insatser för naturvården i Sverige. I er budgetmotion för 2020 vill ni skära bort 215 miljoner från regeringens förslag till naturvårdsanslag. Det kommer knappast att bli

mer skydd av värdefull natur med mindre pengar. Den ekvationen går inte ihop.

Mitt svar är alltså att det naturligtvis är oerhört viktigt att förebygga invasioner av invasiva arter och att skydda värdefull natur, men när det gäller almen väntar vi nu på den inventering och det kunskapsunderlag som myndigheterna arbetar tillsammans med under 2020.

Anf. 4 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Ministerns fokus på budgeten riskerar att uppfattas som ointresse för sakfrågan. Jag tycker att vi lämnar budgeten därhän och fokuserar på sakfrågan. Anledningen till vårt budgetbeslut kommer att bli uppenbar om en liten stund.

Generella åtgärder för klimatanpassning kommer inte att hjälpa almen att överleva. Kanske är problemet just att regeringen inte har en strategi för enskilda arter. Det borde man ha när det gäller arter som hundratals andra arter är beroende av.

Vi sverigedemokrater vill initiera ett projekt för en lösning av problemet. Det finns i dag resistensanlag mot almsjukan i asiatiska almpopulationer. Vi vill bekosta forskning och ett förädlingsarbete på naturligt förekommande svenska almar som gör dem resistenta mot almsjukan. Det vore en lösning på problemet. Samtidigt bör material samlas in från de almpopulationer som finns kvar för att bevara den genetiska mångfalden och den genetiska bakgrund som har uppkommit i växelverkan i de ekosystem där almarna lever.

Under tiden ska bekämpningsåtgärder vidtas för att fördröja spridningen av almsjukan – på liknande sätt som man nu gjort – så mycket det bara går. Resistenta almar kan sedan planteras ut bland befintliga populationer för att korsas med befintliga almar. Särskilda åtgärder kan vidtas för dessa begränsade populationer, för att de ska leva tillräckligt länge för att korsning ska ske och kontinuitet finnas för de arter som lever på almarna.

Man kan till och med vaccinera almar ett år i taget, som man gör i Nederländerna. Det är förvisso väldigt dyrt, men om man ser ut strategiska populationer kan man göra allt för att hålla dem vid liv. Alternativt gör man korsningar på labb och planterar ut korsningarna. Det finns i dag ett antal tekniker som kan underlätta och påskynda arbetet. Man bör arbeta på flera spår samtidigt. Det är vår lösning.

Att rädda almen skulle vara en ytterligt effektiv naturvårdsåtgärd. För i storleksordningen 100 miljoner kronor skulle man rädda ett hundratal arter som är helt beroende av almen. Det blir 1 miljon per art. Det kan jämföras med regeringens satsning på reservatsavsättningar i budgeten. I storleksordningen 10 miljarder har satsats de senaste tio åren, och det fortsätter i samma takt. För att det ska vara lika effektivt som det vi föreslår skulle reservatsavsättningarna behöva rädda 10 000 arter varje tioårsperiod.

Jag vill med den jämförelsen bara visa hur effektiv en satsning på en definitiv lösning av problemet med almsjukan skulle vara i ekonomiska och biologiska termer och hur effektivt det är att ha en strategi för enskilda arter.

Alternativet är att låta almen dö ut och med den alla de hundratals arter som är beroende av den – 121, har någon uppskattat det till. Även asken är illa därän, precis som ministern beskrev. Almen kan eventuellt stå på tur sedan – båda arterna.

Jag vill verkligen uppmana miljöministern att ta problemet på allvar, att allvarligt överväga Sverigedemokraternas förslag och att ha en strategi för de enskilda arter som är nyckelarter. Det skulle möjliggöra att rädda den biologiska mångfalden i Sverige.

Prot. 2019/20:83

6 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 5 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att understryka att våra myndigheter nu under 2020 arbetar för att förbättra kunskapsunderlaget. Jag är övertygad om att man också har kunskap kring vaccination och möjligheter till detta.

Jag skulle också vilja understryka, Staffan Eklöf, att det knappast endast är arten alm som har ett antal andra arter knutna till sig som är beroende av varandra. Hela naturen är konstruerad på ett sådant sätt att det är fungerande ekosystem där olika arter är beroende av varandra.

Det allra mest kostnadseffektiva sättet att skydda och bevara arter är faktiskt att skydda värdefull natur, där naturen så att säga tar hand om sig själv. Att människan ska behöva gå runt och vårda och vaccinera varje enskilt träd är knappast en hållbar framtid. Vi behöver se till att stärka naturen så att vi har en variation som gör att det finns motståndskraft mot sjukdomar, klimatförändringar, extrema väderhändelser och annat som kan påverka naturen tillfälligtvis. Det är otroligt viktigt, och där är vetenskapen helt överens: Vi behöver skyddade områden, i skogen och i andra naturtyper, för att stärka resiliensen eller motståndskraften hos naturen mot sjukdomar, skadeinsekter, extrema väderhändelser, invasiva arter och annat.

Om Sverigedemokraternas besked här är att man tänker ta pengar från skydd av värdefull natur för att vaccinera enskilda träd på Gotland tror jag att Sverigedemokraterna är fel ute. Därmed inte sagt att det är uteslutet med vaccination som en åtgärd. Som ledamoten sa är den typ av vaccination som i dag används i södra England och även i Nederländerna någonting som är väldigt dyrt. Man kan använda det för enskilda träd som betraktas som särskilt värdefulla, men man måste då upprepa det varje år.

Det är en väldigt bekymmersam situation. Vi kan se med egna ögon hur naturen förändras framför våra ögon här och nu. Vi har haft den varmaste vinter som uppmätts i Sverige på nästan 300 år, sedan mätningarna började. Det är klart att det också förändrar vår natur.

I det sammanhanget måste jag säga att det är oerhört kortsiktigt av Sverigedemokraterna att i detta läge ta bort 4 miljarder ur klimatbudgeten, de åtgärder som är nödvändiga för att förebygga de värsta konsekvenserna av att vi här i Sverige får fyra, fem eller sex grader varmare klimat än vad växtlighet, djur och ekosystem är anpassade för.

Det är precis det vi upplever just nu. En och en halv grads uppvärmning av den globala medeltemperaturen innebär minst det dubbla i Norden – minst det dubbla. Det vi ser nu är faktiskt fem sex grader varmare temperatur än normalt i Sverige.

Jag har sympati för ledamotens omsorg om almen. Jag delar den. Men jag är också orolig över att vi inte har tillräckligt kraftiga klimatreformer och åtgärder och att Sverigedemokraterna inte stöder det, när vi ser hur naturen förändras och blir mer sårbar på grund av klimatförändringarna.

Anf. 6 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Att vidta åtgärder för klimatet och andra generella insatser räddar inte almen eller andra arter. Det är det första man måste veta. Det har andra orsaker, som inkommande patogener.

Det andra är vi inte tar bort 4 miljarder i klimatsatsningar. Vi satsar på andra budgetposter. Precis som vi söker effektiv naturpolitik söker vi också effektiv klimatpolitik. Det ligger under andra poster, och det går att läsa sig till. Det är bara att läsa vår budget en gång till. Vi satsar på effektiva saker, inte på ineffektiva saker som Riksrevisionen har dömt ut.

Ministern hängde upp sig på vaccination och att det är dyrt. Jag sa att det är dyrt och att det ska användas i väntan på en definitiv lösning. Men då måste det finnas en definitiv lösning, och regeringen har ingen definitiv lösning.

Jag tackar ministern för debatten. Den första slutsatsen jag drar är att frågan om almsjukan och de svenska trädarternas överlevnad måste få större fokus hos regeringen. Den andra är att Sverigedemokraternas förslag är en oerhört effektiv miljöåtgärd och skulle ge mycket för miljön per krona. Den tredje är att man måste hitta en långsiktig lösning. Regeringen måste engagera sig för en långsiktig lösning och inte bara åtgärda symptomen.

Miljöpartiet är bra på att skapa engagemang kring miljöfrågorna; det tycker jag. Men jag tror att partiet måste bli bättre på att uppdatera sin miljöpolitik och på att söka de effektivaste lösningarna. Man vill ju lösa problemet. Då måste man ha ett annat effektivitetsperspektiv på miljöpolitiken än man har haft hittills. Som vi har debatterat om tidigare, i andra interpellationer, måste man också intressera sig mer för de negativa effekter som uppstår för andra värden när man gör satsningar.

Almen har funnits hos oss i tusentals år. Frågan som hänger i luften är om den sittande regeringen blir den regering som avslutar denna tusenåriga kontinuitet.

Anf. 7 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Till att börja med vill jag verkligen uttrycka min enormt stora oro för vad som händer med vår natur. Almsjukan har drabbat inte bara Sverige. Den har drabbat stora delar av Europa och kontinenten. Almens underarter är också hotade.

Vi har bedrivit ett aktivt arbete på just Gotland för att försöka utrota sjukdomen. Samma arbete har inte gjorts på Öland, och där har 90 procent av beståndet slagits ut. Här har vi ungefär 90 procent av beståndet kvar. Det är klart att det är en framgång.

Det är dock bekymrande att det är så svårt att bekämpa den här sjukdomen. Om vi ska ha möjlighet att göra det samtidigt som vi adresserar alla andra stora miljö- och klimatproblem som också är akuta just nu duger det inte att minska miljö- och klimatbudgeten. Staffan Eklöf kan stå här i kammaren och tala om andra insatser. Jag antar att han syftar på internationella investeringar eller forskning i kärnkraft. Det kommer inte att rädda almar. Det kommer inte att rädda utrotningshotade arter som mossar, lavar, insekter, fåglar, däggdjur – det finns en lång rad. Det är bara att gå till Artdatabankens rödlista och titta på hur många arter det är som är hotade. Att då fokusera på en enda art, säga att man ska vaccinera den och tro att

det löser det samtidigt som man slaktar miljö- och klimatbudgeten med miljarder kronor håller inte.

Vi behöver ta kloka beslut i dag för att mildra de värsta konsekvenserna av klimatförändringarna, som vi ser med våra egna ögon här och nu. Regeringen är den som prioriterar de frågorna på riktigt, i budgeten, och vi bedöms ha den bästa klimatpolitiken.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2019/20:83

6 mars

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2019/20:315 om information om klimatkrisen

Anf. 8 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att ta initiativ till att foldern *När klimatkrisen kommer* eller liknande informationsmaterial sprids till alla svenska hushåll.

Jag vill inleda med att uttrycka stöd för det Jens Holm förespråkar. Klimatkrisen är en av vår tids största utmaningar. Vi behöver alla stärka vår kunskap om vad temperaturhöjningen innebär och vad vi kan göra för att hejda den och anpassa oss till den.

Det finns många bra sätt att säkerställa att allmänheten har god kunskap om klimatförändringarna. Regeringen arbetar kontinuerligt med den frågan, och flera myndigheter har i uppdrag att arbeta med information om klimatförändringarna. SMHI ska till exempel redan producera, sammanställa och förmedla information och kunskap om klimatförändringarna och klimatanpassning. Naturvårdsverket har regeringens uppdrag att göra kunskap om klimatfrågan tillgänglig för myndigheter, allmänheten och andra berörda.

Det här arbetet behöver hela tiden utvecklas. I slutet av januari i år gav därför regeringen Naturvårdsverket och SMHI i uppdrag att utreda hur information och utbildningar om klimatförändringar kan förbättras. Genom FN:s klimatavtal har alla världens länder åtagit sig att arbeta med detta genom att vidta åtgärder för att öka allmänhetens medvetenhet om och delaktighet i frågor som rör klimatförändringarna, bland annat genom att stärka tillgången till information och utbildning. Det står i Parisavtalets artikel 12.

I uppdraget ingår bland annat att Naturvårdsverket och SMHI ska identifiera myndigheter, lärosäten och organisationer som fyller en viktig funktion kopplat till dessa frågor. Naturvårdsverket ska också skapa digital information om Parisavtalet och hur ländernas pågående klimatarbete svarar mot Parisavtalets temperaturmål. Genom detta arbete hoppas jag att vi både kan stärka tillgången till information om klimatförändringarna och skapa fler möjligheter för människor att engagera sig och bidra till omställningen till ett fossilfritt samhälle.

Ytterligare ett exempel på informationsmaterial om klimatförändringarna är det nationella kunskapscentrum vid SMHI som bildades 2012 för att skapa, sprida och tillgängliggöra kunskap om klimatanpassning. Kunskapscentrumet ansvarar bland annat för ett myndighetsnätverk och står bakom klimatanpassningsportalen som finns tillgänglig online. Många myndigheter utvecklar också ytterligare information och kunskap om kli-

matets förändring inom sina respektive områden. På så sätt blir informationen mer specifik utifrån olika sakområden.

Fru talman! Det här är bara några exempel på det arbete som görs för att allmänheten ska ha tillgång till information om klimatförändringarna. Kunskapsspridning är ett långsiktigt arbete och inte något som blir färdigt genom en enskild insats. Jag tror att vi bäst säkerställer att människor tar till sig information om klimatförändringarna genom att arbeta långsiktigt med flera aktörer i samhället. Mot bakgrund av detta har regeringen inte för avsikt att skicka ut den pappersfolder som Jens Holm refererar till. Vi arbetar redan med att sprida liknande information genom flera kanaler.

Fru talman! Allmänhetens tillgång till information om klimatförändringarna är avgörande. Det man inte vet något om kan man inte göra något åt. Därför är det viktigt att våra myndigheter ser till att människor har god tillgång till information om klimatförändringarna. Och regeringen har tagit steg för att ytterligare förbättra informationen.

Anf. 9 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka miljö- och klimatministern för svaret på min interpellation. Det är precis som Isabella Lövin sa tidigare: Vi har haft den varmaste vintern på kanske 300 år. Klimatförändringen märker vi nu för tiden av genom märg och ben.

När vi oroas över att vårt sportlov inte blir som det var tänkt eller att människor får översvämmade källare kan det ses som allvarliga problem. Men i andra länder är klimatkrisen ett ännu större faktum. Hundratusentals människor flyr från hus och hem och blir i dag klimatflyktingar. Vi vet att klimatförändringen kommer att skapa ytterligare extremväder, översvämningar, extremtorka, havsnivåhöjning, utrotning av arter och spridning av virus och sjukdomar. Det senare är en väldigt aktuell fråga just nu. Vi måste därför verkligen förhindra ökade utsläpp av växthusgaser. Sverige som är ett rikt land måste ta ett mycket större ansvar i frågan.

Den absoluta merparten av svenska folket känner stor oro inför klimatförändringen. Jag tror att vi politiker har en stor utmaning när det gäller att möta denna oro och få den att bli ett ökat engagemang hos svenska folket att minska utsläppen. Vi politiker behöver visa ledarskap i frågan.

Det handlar som sagt inte bara om bättre information till svenska folket om klimatkrisen utan också om att inge hopp om att man kan komma till rätta med denna stora utmaning. Vi behöver förmedla ökad beredskap och ökat engagemang i klimatfrågan. Detta är lite av en paradfråga för Sverige. Vi är bra på att engagera våra medborgare.

År 2018 skickades på direkt uppdrag av den svenska regeringen foldern *Om krisen eller kriget kommer* ut till alla svenska hushåll. Syftet var att stärka beredskapen i det svenska samhället ifall vi skulle få en krissituation eller till och med krig. Jag tycker att regeringen resonerade helt korrekt i det sammanhanget. Det var dags att svenska folket är lite mer berett på kriser. Jag saknar dock något i foldern. Där är informationen mer generell. Det handlar inte om klimatkrisen som sådan. Jag skulle önska att regeringen kunde ta ett liknande initiativ och skicka ut information om klimatkrisen till alla svenska hushåll om vad vi alla kan göra för att ta vårt ansvar.

Organisationen Extinction Rebellion har tagit fram ett förslag på hur en sådan folder skulle kunna se ut. Jag menar förstås inte att regeringen

ska skicka ut just denna folder, men den är ett exempel på en form av informationsmaterial som regeringen skulle kunna skicka ut.

Jag tror inte att det räcker att ha behjärtansvärd information på olika hemsidor, utan mer behöver göras. Jag vill därför fråga miljö- och klimatministern om hon anser att den informationsverksamhet som finns i dag är tillräcklig. Vilka ytterligare åtgärder ämnar ministern vidta?

Anf. 10 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att verkligen tacka Jens Holm för en viktig fråga. Detta är något som finns i hjärtat av klimatdebatten. Det kanske inte i första hand råder brist på information, men det finns en stor flora av desinformation i debatten. Det finns krafter som försöker blanda bort korten inför den riktiga klimatpolitik som vi behöver genomföra.

Jag börjar med att svara på frågan om jag tycker att vi behöver göra ytterligare något för att informera om klimatkrisen. Svaret är ja. Regeringen har precis gett ett uppdrag till SMHI och Naturvårdsverket att både inventera vilka myndigheter, lärosäten, organisationer och så vidare som kan behöva göra ytterligare insatser för att stärka klimatinformation och utbildning på området och hur vi kan tillgängliggöra informationen bättre till allmänheten. Det handlar också att målgruppsanpassa det hela.

Om krisen eller kriget kommer är en broschyr som MSB fick i uppdrag att göra. Den innefattar också krisen, och klimatkrisen och extrema väderhändelser finns som utgångspunkt för broschyren. Den handlar ju inte om hur man undviker krig utan om vad man gör i en akut situation och vilken beredskap svenska folket behöver ha. Jag tycker att den täcker in vad som kan hända vid extrema väderhändelser, översvämningar, bränder och så vidare till följd av klimatförändringar.

Vad vi behöver göra är att tala om hur vi ska undvika klimatkrisen. I det finns många olika delar. En del handlar om vad vanliga medborgare kan göra, men den stora delen handlar om politiska reformer och hur vi kan trycka på både andra länder och industrier och forskning så att man kan göra de tekniksprång som behövs.

Problemet är inte främst att människor inte skulle känna till riskerna med klimatförändringar utan att det finns så många olika politiska partier som hävdar att lösningarna finns någon annanstans och någon annan gång och att utsläppsminskningarna ska göras i andra länder, inte här.

Det finns sådana som säger att det finns en quickfix i någon framtid genom investering i kärnkraft eller genom carbon capture and storage. Detta är jättedyra tekniska lösningar som ska lösa alla problem. Andra säger att detta kommer att lösas automatiskt genom marknadskrafterna. Sedan finns det andra partier, såsom Vänsterpartiet, som möjligtvis säger att vi kommer att lösa detta genom ett nytt ekonomiskt system.

Allt detta gör att det blir en väldigt stor förvirring när det gäller de åtgärder som behöver göras här och nu.

När Vänsterpartiet under den förra mandatperioden samarbetade med regeringen var man väldigt stolt över 80 reformer som man fick igenom. Det är inte förrän mot slutet av er skriftliga sammanfattning av detta som man under "Övrigt" kan hitta en enda reform som avlägset handlar om att minska utsläppen. Det gäller kollektivtrafik i glesbygden, vilket i och för sig är bra.

Prot. 2019/20:83

6 mars

Svar på
interpellationer

Det här visar Vänsterpartiets prioriteringar när det gäller att förverkliga och driva på för sin politik. Vänsterpartiet mäktar inte med att fullt ut stå bakom klimatlagen. Man mäktar inte med att stå bakom energiöverenskommelsen. Det är viktigt att Vänsterpartiet inte bara talar om klimatkrisen utan faktiskt också agerar genom riktiga reformer.

Anf. 11 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill börja med att kommentera det som miljö- och klimatministern tog upp nu. Det var faktiskt på gränsen till att vara under anständighetens nivå. Hon vet mycket väl vilka viktiga miljö- och klimatreformer som vi i Vänsterpartiet var med och drev igenom under det tidigare samarbetet. Precis som sas gällde det ökade satsningar på kollektivtrafik men också järnvägsunderhåll, fler satsningar på förnybar energi och en lång rad saker.

Nej, vi gick inte med i energiöverenskommelsen, eftersom den sänker skatten för kärnkraften och öppnar upp för nya kärnkraftsreaktorer. Nu ser vi att just det inte ser ut att vara ett alternativ i Sverige, och därför har vi sagt att vi gärna går med i energiöverenskommelsen.

Men, Isabella Lövin, låt oss lämna det där åt sidan och i stället tala om den viktiga frågan om hur vi kan engagera svenska folket i klimatfrågan.

Jag tycker precis som miljö- och klimatministern att det inte i första hand handlar om att vi ska anpassa oss till den akuta situationen, utan om att vi ska undvika att det blir en veritabel klimatkris. Då handlar det förstas om minskade utsläpp. Vi måste få bort det fossila och helt och hållet ställa om vår ekonomi. Ja, där har Lövin helt rätt: Det är Vänsterpartiets politik. Om vi ska kunna göra detta behövs ett ökat engagemang och en ökad beredskap hos svenska folket.

Jag skulle vilja fråga miljö- och klimatministern: Finns det någon information eller kommunikationsåtgärd som hon anser vara effektivare än att man skickar ut ett informationsmaterial rakt ut till svenska folket? Jag har svårt att tänka mig något som är mer effektivt än att kommunicera direkt till svenska folket och hem till folks brevlådor så att broschyren landar hemma på bordet hos alla svenska hushåll. Då kan man diskutera den i hemmet, i skolan, på arbetsplatser och så vidare. Det var väl det som var syftet med den folder som gick ut 2018? Vad kan vara viktigare än att engagera svenska folket i klimatkampen?

Vi har ju gjort likadant flera gånger. Jag kommer ihåg Göran Perssons stora projekt *Om detta må ni berätta* med information om Förintelsen – jätteviktigt! Hundratusentals informationsböcker trycktes upp och spreds i alla skolor och ut i hushållen. Det är någonting sådant som vi i Vänsterpartiet tycker behövs.

Jag tycker att SMHI:s kunskapscenter är jätteviktigt, och 10 miljoner kronor per år är ju pengar. Men jag tror faktiskt inte att det räcker. Även det uppdrag som Naturvårdsverket och SMHI har fått och som miljö- och klimatministern hänvisar till är jätteviktigt. När ska detta uppdrag redovisas? Kan man tänka sig att en av slutsatserna inom ramen för det uppdraget faktiskt blir att vi behöver kommunicera direkt med svenska folket, rakt ut i hemmen, med en riktad informationsfolder om klimatkrisen? Kan man tänka sig att det blir ett av resultaten av det? Det skulle jag vilja veta från ministern.

Anf. 12 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att understryka att regeringen är tydlig och har så varit sedan en lång tid. Vi säger klart och tydligt att vi har en klimatkris. Vi hymlar inte med beskrivningen av vad som sker framför våra ögon. Vi har en klimatkris. Den är global, och vi behöver åtgärder här och nu, hemma och internationellt.

Sverige har kanske den mest aktiva miljö- och klimatpolitiken i världen. Vi har i alla fall fått den utmärkelsen tre år i rad. När internationella miljöorganisationer rankar ländernas miljö- och klimatpolitik har Sverige hamnat i topp tre år i rad. Vi gör alltså vårt yttersta för att mota denna klimatkris.

Det är oerhört olyckligt att det finns en politisk polarisering kring en fråga som handlar om vår gemensamma överlevnad. Det finns alltså partier som kritiserar SMHI:s informationsspridning och vill skära bort det anslaget från SMHI. Det finns andra partier som mycket kraftigt har kritiserat Klimatklivets informationssatsningar som bland annat har gått till lantbrukare, till skolor och till kommuner, eftersom man anser att det inte är effektivt.

Det pågår en oerhört destruktiv debatt om vad som är den mest effektiva enskilda åtgärden som kommer att lösa klimatkrisen. Det gör människor väldigt förvirrade. Är det kärnkraften? Är det insatser i andra länder? Handlar det om att alla vi ska sopsortera mer? Eller vad handlar det om?

Det handlar faktiskt om att vi ska ställa om samhället i grunden. Det är det som det handlar om. Alla åtgärder behövs för lantbruket, för transportsektorn, för industrin. Vi satsar på alla dessa områden och klimatdiplomati och bistånd. Det finns inte någon enskild åtgärd, utan hela samhället måste ställas om inför mänsklighetens största utmaning.

Då tycker jag att det är relevant att Vänsterpartiet gärna pratar om den här frågan. Men när ni själva publicerar en lista på 80 välfärdsreformer, reformer som ni har varit med om att ta fram under samarbetet med regeringen den förra mandatperioden, är det bara en enda som har något som helst med klimat att göra.

Ni mäktade inte med att stå bakom den svenska klimatlagen fullt ut. Ni mäktade inte med att stå bakom energiöverenskommelsen för 100 procent förnybar energi.

Ni vill gå ännu längre. Men klimatkrisen är ju här och nu! Vi har inte tid att vänta ytterligare, och det är därför Miljöpartiet sitter i regeringen. Det är därför vi kämpar med näbbar och klor varje dag för att få igenom klimatreformer här hemma, internationellt och i EU – och göra det på riktigt. Det duger inte bara att informera om en kris och bringa panik till människor. Vi måste också se till att det finns hopp om att göra en omställning på riktigt.

Det gör vi nu. Vi ser hur den tunga stålindustrin och SSAB nu ställer om till fossilfritt stål. Det hade man aldrig kunnat drömma om för fyra år sedan. Detta är tack vare regeringens politik.

Vi är tydliga med att vi har en klimatkris. Vi ger uppdrag till våra myndigheter. Jag bedömer att det mest trovärdiga budskapet kommer från SMHI och från våra opartiska myndigheter som faktiskt kan bereda ett kunskapsunderlag till medborgarna.

Vi vet att det finns en alldeles för stor politisering och polarisering kring klimatfrågan. Det är väldigt olyckligt. Jag vill att vi ska lyssna till

vetenskapen, och då är det viktigt att våra myndigheter har de här uppdragen.

Anf. 13 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag förstår att Miljöpartiets språkrör är oroad över att Vänsterpartiet är det parti som rankas högst av miljö- och klimatrörelsen inte bara i Sverige utan även i Europa. Jag skulle kunna göra det här till en debatt om de motorvägar som Isabella Lövin är med och sanktionerar som minister i regeringen, om de fossilsubventioner som finns i regeringens budget, om att regeringen har höjt nivåerna i bonus–malus så att Volvos SUV:ar ska kunna få klimatbonus från regeringen eller om Arlandas expansion och ett fördubblat flygande.

Men låt oss lämna den debatten åt sidan. Jag kan ta den vilken dag i veckan som helst med Isabella Lövin, men nu vill jag prata om hur vi kommunicerar direkt med svenska folket för att engagera alla i klimatkampen.

Jag frågade tidigare men fick inget svar: Vad kan vara bättre och effektivare än att skicka ut information rätt ut till de svenska hushållen så att den landar på middagsbordet och så att frågan kan diskuteras på skolor och arbetsplatser? Vad kan vara mer effektivt än ett riktat hushållsutskick? Jag har svårt att se någonting som är mer effektivt.

Sedan håller jag fullt ut med om alla de andra viktiga sakerna som Naturvårdsverket, SMHI och andra gör, för jag tycker att frågan är så viktig just utifrån det perspektiv som Isabella Lövin tar upp, nämligen den desinformation som sprids om klimatfrågan. Då är det viktigt att vi politiker tar ledningen och berättar att det här är en sanning. Mer än 99 procent av världens forskare säger att klimatkrisen är här och att vi måste göra mer. Även Sverige måste göra mer.

Återigen, herr talman, vill jag fråga: Kan det vara så att åtminstone ett av förslagen efter den utredning som har aviserats faktiskt blir ett riktat hushållsutskick om klimatkrisen? Är det någonting som miljö- och klimatministern kan tänka sig?

Anf. 14 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! I januari gav jag som sagt i uppdrag till Naturvårdsverket och SMHI att se över hur vi kan förbättra informationen och även få in de aspekter som vi behöver i utbildningar så att vi har kvalificerade och professionella människor som kan arbeta med att bekämpa utsläppen och se till att vi gör de tekniksprång och får de nya samhällslösningar som vi behöver för att få bort de fossila utsläppen, men också hur vi kan informera bättre till allmänheten.

Jag vill inte föregå den utredningen, utan vi får se vilka förslag som kommer. Men det är ju inte så att vi inte har gjort någonting. Vi informerar hela tiden, och regeringen är glasklar när det gäller frågans allvar. Vi har prioriterat detta från dag ett.

Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdssamhälle. Det är någonting som vi sa redan 2014. Nu noterar jag med största glädje att flera andra länder i Europa vaknar upp och går efter oss, till exempel Danmark, Finland och Österrike. Det är bra.

Vi behöver ha en kvalificerad diskussion. Jag är ganska övertygad om att medierna och utbildningsväsendet i dag är på en nivå där människor vet hur allvarlig frågan är. Det som gör människor förvirrade gäller vilka åt-

gärder som är de bästa. Det är här debatten ligger. Och det är därför som jag viftar med era reformer, Jens Holm. Det är därför som det är viktigt att vi pratar om vad de olika politiska partierna har för reformer och med vilken politik vi ska åtgärda klimatkrisen.

Då duger det inte att bara prata om den, utan då måste man faktiskt prioritera en klimatlag, 100 procent förnybart och Industriklivet – alla dessa oerhört viktiga reformer för att få bort utsläppen här och nu.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2019/20:246 om tillstånd för kamerabevakning

Anf. 15 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Boriana Åberg har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder så att Datainspektionen omgående kan korta sina handläggnings-tider avseende tillstånd för kamerabevakning, samt om jag är beredd att föreslå ytterligare förändringar i lagstiftningen för att underlätta för dem som försöker vidta brottsförebyggande åtgärder i form av kamerabevakning.

Boriana Åberg och jag är överens om att kamerabevakning är ett viktigt verktyg i arbetet mot brottslighet och otrygghet. Regeringen har också drivit igenom flera förbättringar på detta område sedan regeringsskiftet 2014.

En ny kamerabevakningslag trädde i kraft den 1 augusti 2018. Den nya lagen har gjort det lättare för våra kommuner och myndigheter att få tillstånd till kamerabevakning i brottsbekämpande och trygghetsskapande syfte.

Vid årsskiftet togs tillståndsplikten bort för flera brottsbekämpande myndigheter. Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kustbevakningen och Tullverket får nu bedriva kamerabevakning utan tillstånd av Datainspektionen. Syftet med lagändringen är att förbättra möjligheten att bekämpa och lagföra brott med hjälp av kamerabevakning. Regeringen har också lagt fram en lagrådsremiss med förslag om att ta bort tillståndsplikten för kamerabevakning i kollektivtrafiken, på flygplatser och av apotek.

När tillståndsplikten för viss kamerabevakning tas bort behöver Datainspektionen inte längre handlägga tillståndsansökningar från de aktörer som berörs. Det frigör resurser i myndighetens tillståndsverksamhet. Datainspektionen fick dessutom för budgetåret 2020 ett tillskott på 14 miljoner kronor för att säkerställa uppgiften att besluta om tillstånd och utöva tillsyn över kamerabevakningen. Tillskottet innebär att inspektionen får möjlighet att förstärka den delen av verksamheten.

Regeringen har även, tillsammans med samarbetspartierna, tagit ytterligare krafttag för att förkorta handläggningstiderna, och kommer att föreslå en förstärkning till Datainspektionen med ytterligare resurser i vårändringsbudgeten för 2020. Mot bakgrund av budgettillskottet för 2020 och den aviserade förstärkningen samt lagändringarna räknar jag med att handläggningstiderna för kameratillstånd kommer att förkortas.

Prot. 2019/20:83

6 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 16 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Syftet med den nya lagen var att det skulle underlätta för kamerabevakning. Förhoppningarna var stora. Man tänkte: Bort med länsstyrelsernas långa handläggningstider och ibland godtyckliga beslut, in med snabb hantering och enhetliga beslut över hela landet fattade av en myndighet, Datainspektionen. Men verkligheten blev en annan. Handläggningstiderna är i dag längre än någonsin tidigare.

Ministern sa i sitt svar att den nya lagen har gjort det lättare för kommuner och myndigheter att få tillstånd för kamerabevakning i brottsbekämpande och trygghetsskapande syfte. Det stämmer inte. Det har inte blivit lättare för kommunerna, tvärtom.

Sjöbo kommun ansökte om kamerabevakning av Resecentrum. Det är en plats om upplevs som otrygg av kommuninvånarna på grund av upprepade cykelstölder, skadegörelse, anlagd brand och så vidare. Sjöbo kommun skickade sin ansökan i februari förra året. Nu, drygt ett år senare, har de inte ens fått besked om att ärendet har fått en handläggare. Under tiden pågår den vardagliga brottsligheten. Sjöbo är tyvärr inte ensamt.

Ett annat exempel är Trelleborgs kommun som ansökte om kamerabevakning på fem platser i stadens centrum i december 2018. Det gjorde de för att få bukt med brottslighet som sexuella ofredanden, narkotikabrott, skadegörelse, brott mot knivlagen och så vidare. De fick 14 månader senare svar på ansökan. Det var ett nej. De fick besked att ansökan behöver kompletteras på 15 punkter. Kunde inte Datainspektionen ha meddelat det tidigare, till exempel när ansökan lämnades in?

En av punkterna med krav på komplettering handlade om brottsstatistiken för 2019. Det är ett mycket märkligt och orimligt krav. När ansökan lämnades in 2018 kunde givetvis ingen veta vilka brott som skulle ske på den aktuella platsen nästa år. Man kan inte begära framtidsspaningar utifrån Datainspektionens oförmåga att hantera saker i tid.

Ett annat krav var att beskriva kameratekniken. Men med tanke på de långa handläggningstiderna hinner tekniken bli gammal och leverantörerna ta in ny teknik. Det skapar ett moment 22. När en kommun får tillstånd för en specifik kameratyp finns den inte längre på marknaden. Sedan är frågan om Datainspektionen verkligen har kompetens att bedöma teknik. Jag har fått för mig att det är jurister som jobbar där och inte tekniker.

Ett annat exempel där man har tagit orimligt lång tid på sig och där man fortfarande inte har lämnat svar gäller Staffanstorps kommun. De ansökte för åtta månader sedan och har ännu inte fått något svar.

Jag misstänker att de tre skånska kommunerna inte är ensamma i sin frustration över Datainspektionens hantering. Jag undrar om ministern tänker ta initiativ till att ändra lagstiftningen så att kommunerna själva får bestämma om det behövs bevakningskameror.

Anf. 17 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Herr talman! Boriana Åberg frågar mig om jag tänker vidta några åtgärder. Mitt svar är att jag inte bara tänker göra det utan att jag redan har gjort det.

I år anslår vi ytterligare 14 miljoner kronor till Datainspektionen. Med de 14 miljonerna har vi mer än fördubblat anslagen till Datainspektionen

sedan 2016. Också antalet anställda på Datainspektionen har ökat kraftigt. Från 2015 är det en ökning från 50 till 93 anställda. Det är nästan en fördubbling också där.

Ovanpå detta har vi alldeles nyligen aviserat nya pengar i vårändringsbudgeten. Vi ska gå in med ytterligare 10 miljoner kronor till Datainspektionen i det utspel vi gjorde för någon månad sedan. Där har vad jag förstår Moderaterna inte aviserat någonting i den delen. Redan i år blir det alltså ytterligare 14 miljoner och sedan dessutom 10 miljoner till när vi kommer fram till vårändringsbudgeten.

Dessutom har vi från årsskiftet avskaffat polisens tillståndsplikt. Det innebär att den arbetsuppgiften försvinner från Datainspektionen, vilket kommer att innebära minskat tryck på myndigheten. I går lade vi fram en proposition om kameraövervakning i kollektivtrafiken. Det innebär att vi också tar bort tillståndsplikten där. Från och med augusti försvinner också den arbetsuppgiften från Datainspektionen. Med detta kommer handläggningstiderna att minska.

Man kan fråga sig: Varför har handläggningstiderna ökat? Det beror på reformen med GDPR som har lagt många nya uppgifter på Datainspektionen. Men det beror också på att vi generellt sett har haft en väldigt kraftig ökning av kameraövervakning som sådan. Vi har nu fler kameror uppe i samhället än någonsin tidigare.

Det gäller inte minst på de brottsutsatta platserna i de utsatta områdena. Det handlar om Rosengård, Bergsjön, Lindängen, Hjällbo, Tensta, Rinkeby, Husby och Ronna. Jag kan fortsätta att räkna upp platser där det nu sitter uppe kameror på brottsutsatta platser. Allt detta har tillkommit under vår tid. Under Moderaternas tid i regeringen hände knappt någonting alls med kameraövervakning. Allt detta har tillkommit under vår tid.

Nu kommer dessutom utökade möjligheter för kollektivtrafik och stationer. Varför då? Jo, därför att jag är en vän av kamerabevakning. Jag ser stora möjligheter att klara upp fler brott men också att kunna störa ut till exempel narkotikahandel. Det är därför som vi har drivit fram den här utvecklingen.

Det är 14 miljoner kronor till i år till Datainspektionen. Det är dessutom 10 miljoner kronor till i vårändringsbudgeten. Min fråga till Borian Åberg är: Hur mycket pengar vill Moderaterna sätta av till Datainspektionen? Svaret på den frågan är att när ni fick chansen att trycka igenom en budget för 2019, som är den tid där vi har sett att handläggningstiderna har ökat, satte Moderaterna av ett enda öre till Datainspektionen då? Nej, det gjorde ni inte.

I den budget som moderater, kristdemokrater och sverigedemokrater tryckte igenom på hösten 2018 och som sedan gällde för 2019 fanns inte en krona till Datainspektionen. Ni kunde sänka skatten med 20 miljarder, men ni kunde inte avsätta ett enda öre mer till Datainspektionen.

Om man tittar i Moderaternas budgetmotion från i höstas, som skulle gälla för 2020, vad hittar man då? Jo, en nedskärning på Datainspektionen med 1 miljon kronor för de kommande två åren.

Min fråga till Borian Åberg är: Om hon är så angelägen om Datainspektionen, varför vill hon då skära ned på verksamheten?

Anf. 18 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Jag uppmärksammade att ministern inte svarade på min fråga om han tänker ändra lagstiftningen så att kommunerna själva får bestämma. Jag betraktar det som att ministern inte tänker göra den ändringen.

Man ska se kameraövervakningen i en kontext, nämligen kontexten av ökad brottslighet. När ministern berättar om ökad kameraövervakning i Rosengård och Husby kan man, om man inte läser tidningarna, få uppfattningen att brottsligheten där har försvunnit. Det har den inte. Tvärtom ökar brottsligheten, och människor känner sig alltmer otrygga. De flesta ifrågasätter med all rätt regeringens förmåga att skapa trygghet och ta hand om landet på det sätt som en regering borde.

Redan i slutet av sommaren aviserade ministern att Datainspektionen skulle få mer pengar. Det innebar ingen förändring i deras arbetssätt. Tvärtom är handläggningstiderna fortsatt långa. Det tar tid, och man svarar inte utförligt på varför det dröjer med hanteringen av en ansökan. Man kan undra om det inte är något annat i Datainspektionens arbetssätt som måste ändras. Det handlar alltså inte bara om att ösa in pengar, utan man måste göra några förändringar, till exempel att man visar förtroende för kommunerna att själva göra bedömningar när det gäller var kameror behövs eller inte.

Polisen hinner inte bekämpa, utreda och beivra mer än en bråkdel av de brott som begås i dag. Eftersom grova brott som mord och sprängningar tar så mycket tid i anspråk hamnar vardagsbrottslighet – bostadsinbrott, bilstölder, misshandel och så vidare – vid sidan om. Där står medborgarna utan hjälp. Vart vänder de sig? De vänder sig till kommunen. Det är sista utposten. När en kommun inte upplevs som trygg ringer man till kommunalrådet och säger att man flyttar om de inte fixar problemet. Det handlar om att barn inte ska bli misshandlade eller bestulna på jackor eller mobiler och att bilar inte ska bli nedbrända eller vandaliserade. Då hamnar ansvaret hos kommunledningen, som gärna vill att de som betalar skatt och får det hela att gå runt ska stanna i kommunen och inte flytta runt, som många invånare med bra lön i Malmö har gjort genom att flytta till Staffanstorps, Kävlinge eller Lomma. De flyttar till andra kommuner, som upplevs som trygga.

Regeringen har ett väldigt stort ansvar för att inte undergräva möjligheten för kommunerna att bedriva trygghetsarbete genom att sätta upp kameror, anställa ordningsvakter och upprätthålla lagen och tryggheten för invånarna på det sätt man har befogenhet till.

Anf. 19 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! När det gäller flyttendenserna i Skåne känner vi till en del. Bland annat är det många som flyttar till Malmö. Sedan vet jag inte om det är så många som vill flytta till Lomma just nu med tanke på hur Moderaterna har skött äldreomsorgen där, men det är delvis en annan fråga.

Vi har mer än fördubblat anslaget till Datainspektionen sedan 2017. Vi fortsätter att öka anslagen. Vi har redan skjutit till 14 miljoner från årets budget, som vi antog i höstas, och 10 miljoner till har vi aviserat.

Moderaterna föreslår som sagt en nedskärning på Datainspektionen. Boriana Åberg säger att det är jättelånga handläggningstider och att vi

måste få ned handläggningstiderna. Men om nu Boriana Åberg är så angelägen om Datainspektionen, varför vill hon då skära ned? Varför ska det då bli färre anställda på Datainspektionen? Tror hon att handläggningstiderna kommer att minska om Moderaternas nedskärning går igenom?

Och om hon var så angelägen om Datainspektionen under 2018 och 2019 – det var ju då som handläggningstiderna ökade – varför satte ni inte av en enda krona till detta i den budget som ni moderater, kristdemokrater och sverigedemokrater röstade igenom? Där fanns inte ett öre i ökning, utan det är jag som har fått driva igenom den. Det är jag och den regering som sitter nu som har fått skjuta till pengar till Datainspektionen efter att vi kom tillbaka i januari förra året. Och det gör vi som sagt nu.

Sedan går brottsutvecklingen åt olika håll. Boriana Åberg nämnde bostadsinbrott. Det är allvarliga och integritetskränkande brott. Jag är glad över att bostadsinbrotten har minskat med över 25 procent de senaste åren. Det tycker jag också är en viktig signal till dem som oroar sig för bostadsinbrott. Tack vare polisens insatser mot de internationella stöldligorna, som vi vet står för ungefär hälften av alla bostadsinbrott, ser vi nu en påtaglig minskning.

Boriana Åberg tar upp skadegörelsebrottet. Där ligger vi på ungefär samma nivå med ungefär 20 000 anmälda skadegörelser förra året. Det är ungefär samma nivå som vi hade 2015 och 2016. Det är alltså fel att bara tala om en allmän negativ utveckling, åtminstone när det gäller de brotten.

Sedan har vi problem med gängkriminalitet, skjutningar och sprängningar. Där har vi det senaste halvåret satt in mycket kraftiga åtgärder för att trycka tillbaka den typen av kriminalitet. Jag är oerhört glad över att se att regeringens satsning på polisväsendet nu materialiseras.

Vi har ökat polisutbildningen och utbildar nu nästan tre gånger så många poliser per år som när Moderaterna styrde landet. Nu börjar de komma ut från sina utbildningar. Nu har vi på ett år ökat antalet poliser med 400. Totalt sett har vi fler anställda än någonsin i Polismyndigheten, ungefär 32 000. Den satsningen kommer att fortsätta, och den syftar som sagt till att trycka tillbaka just gängstrukturer och gängkriminalitet, som jag vet att många med all rätt är oroade för. Om vi inte möter detta får vi bekymmer på lite längre sikt, och det blir rent systemhotande.

I grunden ligger regeringens 34-punktsprogram mot gängkriminaliteten, och det kommer vi att fortsätta att arbeta mycket intensivt med.

Anf. 20 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Jag vill bara uppmana ministern att berätta för de människor som har fått sina hem länsade på värdesaker, fått sina båtmotorer stulna och sett hur stöldgods förs ut ur landet utan att någon reagerar att antalet bostadsinbrott minskar och att regeringen har fått bukt med stöldligorna. Den statistik som ministern hänvisar till väger väldigt lätt för den som själv har blivit utsatt, om ens barn har blivit misshandlat eller om något annat har skett på grund av att klimatet i samhället har blivit mycket råare och att kriminaliteten har ökat.

Låt mig säga något om Moderaternas förslag. De förslag som ni nu får igenom om tillståndsbefriade övervakningskameror i kollektivtrafiken och för myndigheter som sysslar med brottsbekämpande verksamhet var Moderaternas förslag. Ni röstade inte för dem. Ministern kan titta på betänkandet om lagen om kameraövervakning.

Där var Moderaternas förslag att man ska göra det lättare att sätta upp kameror i otrygga områden. Detsamma borde gälla kommuner och regioner. Man borde lita på våra företrädare där – att de sätter upp kameror där det behövs för att öka människors trygghet.

Anf. 21 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag kan konstatera att vi har mer kameraövervakning i Sverige än vad vi någonsin har haft tidigare. Det gäller inte bara de brottsutsatta platser som jag räknade upp och de utsatta områdena, utan vi satsar också exempelvis på polisens uniformskameror.

Det finns en pilotverksamhet som kommer att byggas ut successivt. Poliser i yttre tjänst kommer i ökad utsträckning att ha kameror på uniformerna, så att man helt enkelt ser vad som händer vid olika tillfällen. Det skulle också kunna fungera avskräckande för den som kanske tänker ge sig på en polis.

Detta är bara exempel. Sedan kommer kollektivtrafikdelen. Vi har redan tagit bort tillståndsplikt för polisen, vilket avlastar Datainspektionen ytterligare. Det blir färre arbetsuppgifter för Datainspektionen och mer pengar till Datainspektionen. Det innebär enligt min uppfattning att handläggningstiderna kommer att kunna minska framöver.

Kamerabevakningen är en viktig del. Jag har i alla tider, även när jag satt i opposition, drivit på för att öka kamerabevakningen. Det hände ingenting i dessa frågor under de år då Moderaterna satt i Justitiedepartementet – inte ett endaste dugg. Så gott som allting har hänt under de senaste fem åren.

Jag anser att kameror är ett viktigt instrument för polisen. De kan användas för att exempelvis störa ut öppen narkotikahandel men också för att öka uppkläringen av brott.

Jag tänker fortsätta på denna väg, och jag tänker som sagt göra det genom att anslå ytterligare resurser. Det är vägen framåt. Jag har inte fått något svar från Boriana Åberg om vad hennes och Moderaternas nedskärningar på Datainspektionen skulle få för betydelse för handläggningstiderna på sikt. Det svaret har hon blivit skyldig i denna debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2019/20:316 om barn och ungdomar som utsätts för grova brott

Anf. 22 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Thomas Morell har frågat inrikesministern vilka konkreta åtgärder han avser att vidta för att stoppa våldsutvecklingen bland barn och ungdomar. Interpellationen har överlämnats till mig.

Brottslighet bland barn och unga måste bemötas med samhällets fulla kraft. Det behövs insatser på bred front för att bekämpa såväl brotten som brottens orsaker. Situationen i socialt utsatta områden kräver särskild uppmärksamhet.

Regeringen har tagit fram det första brottsförebyggande programmet på 20 år, Tillsammans mot brott. En viktig del av programmet är att stimulera tidiga och samordnade insatser till barn och unga som bedöms vara i riskzonen för att begå brott.

I höstas presenterade regeringen det största paketet mot gängkriminalitet någonsin i Sverige, 34-punktsprogrammet. Det omfattar nya verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna, straffskärpningar och ett stärkt brottsförebyggande arbete. Flera av åtgärderna riktas helt eller delvis mot unga lagöverträdare, och nu pågår ett intensivt arbete med att genomföra programmet och att identifiera ytterligare åtgärder.

34-punktsprogrammet omfattar förbättringar av socialtjänstens möjligheter att ingripa tidigt och långsiktiga satsningar på skolor och socialtjänst i utsatta områden. Det handlar också bland annat om att skärpa straffen för att rekrytera unga till kriminalitet och för sådana brott som rån och grov misshandel som ofta begås i gängmiljö. Regeringen har vidare beslutat om en bred översyn av reglerna om utredningar när barn misstänks för brott.

För ett par veckor sedan presenterade regeringen ett lagförslag om införande av en ny påföljd, ungdomsövervakning. Påföljden kommer att täppa till en lucka i påföljdssystemet i de fall där en ung person har begått allvarlig brottslighet men det inte finns tillräckliga skäl för sluten ungdomsvård. Ungdomsövervakning kommer att kunna väljas som påföljd vid till exempel allvarligare fall av rån och våldsbrott.

Redan i år skjuter regeringen också till extra medel för att öka möjligheterna att placera barn och unga med allvarliga problem, som kriminalitet och missbruk, i vård utanför hemmet. Statens institutionsstyrelse tillförs därför 250 miljoner kronor för att kunna sänka avgifterna till kommunerna vid placering och behandling av ungdomar enligt LVU.

Polismyndigheten har en central roll i både det brottsförebyggande och det brottsutredande arbetet. Regeringens mål är att det ska bli 10 000 fler polisanställda 2024. Antalet anställda har sedan starten av polistillväxten i januari 2016 ökat med nära 3 500. Det är en viktig del i arbetet för ett tryggare samhälle.

Men för att få bukt med ungdomsbrottsligheten krävs åtgärder från många aktörer, däribland socialtjänst och skola. Under förra mandatperioden sköt regeringen till över 35 miljarder kronor till vård, skola och omsorg i hela landet. 100 000 fler arbetar nu i välfärden. Vi har gjort om fördelningen av statliga medel så att skolhuvudmän och skolor med större behov även tilldelas mer resurser. Det effektivaste sättet att hindra unga människor från att välja kriminalitet är att erbjuda något som är bättre, som en bra utbildning.

Socialstyrelsen har nyligen presenterat ett nytt kunskapsstöd för arbetet med barn och unga som begår brott. Stödet ger socialtjänsten och andra bättre förutsättningar att identifiera barn och unga i riskzonen för kriminalitet och att bedöma behoven av tidiga insatser.

Det är naturligtvis också angeläget att de som utsatts för brott får hjälp, inte minst när det rör sig om unga brottsoffer. Brottsoffer och vittnen behöver också stöd för att vilja och orka medverka i rättsprocessen. Under de senaste åren har flera lagändringar genomförts för att skapa en trygg domstolsmiljö där alla kan lämna sina uppgifter under ordnade och säkra former. Regeringen har också tillsatt en utredning som nu ser över hur stöd till och skydd av vittnen och deras anhöriga kan förbättras ytterligare.

Som framgår av mitt svar har regeringen vidtagit ett stort antal åtgärder på området, och regeringen bedriver ett intensivt arbete för att vända den här utvecklingen.

Anf. 23 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet Morgan Johansson! Brott är ett gift i samhället. De människor som drabbats av brott påverkas av det i hela livet. Min mor blev nedslagen och rånad i början av 70-talet när hon gick med dagskassan från den butik där hon jobbade. Trots att det har gått nästan 50 år reagerar hon fortfarande på höga ljud, en hastig rörelse och sådant. Brotten sätter spår för resten av livet.

Vi ser nu att unga människor utsätts för förnedringsrån. Man rånar dem på kläder och på föremål de har på sig – telefoner, klockor och sådana saker. Man klär av dem så att de är nakna. Man skar till och med av örat på ett av offren nere i Göteborg. Och det som det har handlat om i medierna den senaste tiden gäller en pojke som blev utsatt för rån. Som avslutning på förnedringen urinerade man i munnen på pojken.

Det är en bedrövlig utveckling som vi ser. Samhället måste på ett oerhört tydligt sätt markera att detta inte är acceptabelt. Det är unga människor som begår dessa brott. En del är under 15 år. Polisen har väldigt svårt att hantera den situationen, för det är socialen som har ansvaret. Man måste se över hela lagstiftningen ordentligt, så att man kommer åt de unga som begår brott. Jag upplever att regeringen inte riktigt har koll på strukturen på de kriminella nätverken, hur de fungerar och hur man rekryterar unga människor till den kriminella verksamheten.

Det går långt ned i åldrarna. Till och med sjuåringar springer omkring som leverantörer av narkotika och vapen. Barn i tio- till tolvårsåldern rånar andra barn. Varför gör de det? Jo, de äldre kriminella använder barnen till detta just för att filtrera bort den straffsats som finns. Det är ganska tydligt när man följer utvecklingen, och det oroar mig oerhört mycket att vi ser den tendensen i våra samhällen.

Det som också händer i de socialt utsatta områdena är att vi får en alternativ rättskipning. Det är de kriminella och de kriminella gängen som sätter villkoren för övriga som bor i dessa områden. Det är inte vårt demokratiska system som sköter rättskipningen, alltså den lag som stiftas i denna kammare, polis, åklagare och domstol, utan det är gängen som sköter rättskipningen. Det är det vi ser i fråga om skjutningarna och sprängningarna. Man dikterar villkoren för övriga där.

Jag tycker att det är en sorglig utveckling. De människor som bor i de här områdena sviks av samhället om inte samhället går in och markerar mot de kriminella på ett mycket tydligt sätt: Det här duger inte – detta får du ta ditt straff för. Sedan måste man se över hur man hanterar de här ungdomarna, som är någonstans mellan 10 och 15 år gamla och begår grova brott. De skolas ju in i den här livsstilen. När de kommer upp i 15-årsåldern är de fullfjädrade busar. Detta blir oerhört svårt att vända, för då har de vant sig vid ganska snabba inkomster och pengar. Då hjälper det inte att locka med någon utbildning – det livet är inte aktuellt, eftersom man kan tjäna stora pengar på kort tid.

Anf. 24 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaren på Thomas Morells frågor. Jag skulle dock vilja ställa vissa frågor själv.

Den ungdomsövervakning som ni talar om ska innefatta ytterligare möten med den kriminelle ungdomen, där en socionom talar om att man inte får råna och knarka. Eventuellt ska även elektronisk fotboja användas. Bryter ungdomen mot verkställighetsplanen ska Kriminalvården kunna begära polis för att hämta den dömda. Då är min fråga till ministern: Om den kriminella ungdomen struntar i att låta sig hämtas av polis, vad händer sedan? Ska han då dömas till ytterligare ungdomsövervakning? Jag tror inte att de här unga kriminella ser det som ett straff att behöva tala med en socionom. Det de håller på med ger status för dem. De känner en oerhörd makt när de på det här sättet kan skrämma sin omgivning – klasskamrater och andra i området.

Ni försöker komma till rätta med detta med metoder som man har försökt med i Sverige i 40 år. Borde det inte vara bättre att börja i andra änden och kanske göra föräldrarna mer ansvariga för vad deras barn gör? Kan man på något sätt försöka involvera dem mer i detta?

Anf. 25 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tror att vi alla tar avstånd från de allvarliga och grova våldsbrotten, oavsett vem det är som begår dem, oavsett om det är unga eller äldre eller vad det är för typ av gärningsmän vi pratar om. Vi har sannerligen all anledning att inte lägga fingrarna emellan när det gäller den typ av brott som vi har sett, till exempel förnedringsrånen.

Samtidigt måste man också vara beredd att i viss mån nyansera diskussionen. Det talas ibland i lite svepande ordalag om en ökad brottslighet bland unga och om att unga generellt begår fler och fler brott. Det finns det inga belägg för. Det är snarare tvärtom. Antalet unga som lagförs för brott har minskat med 30 procent de senaste tio åren. Det är framför allt stöldbrott och skadegörelse som har minskat. När det gäller våldsbrottsligheten har vi statistik från sjukvården där vi ser hur många unga som får vård med anledning av brott som de har utsatts för, och det har minskat med ungefär 26 procent de senaste tio åren. Det finns inga belägg för att brott bland unga generellt sett ökar.

Däremot har vi i en del grupper och i en del områden en mycket allvarlig utveckling av gängkriminaliteten. Där delar jag helt och hållet uppfattningen att det handlar om att bryta utvecklingen i tid.

När jag talar med poliser om hur man ska göra säger de nästan alltid tre saker. Det första är att de måste bli fler. Som ni vet gör vi stora satsningar på polisen. Vi bygger ut polisverksamheten med 10 000 fler anställda fram till 2024. Bara det senaste året har det tillkommit 400 poliser. Det är fler anställda än någonsin vid polisen, nästan 32 000.

Det andra de säger är att de måste få bättre verktyg. Det handlar exempelvis om straffrätten och kamerabevakningen. Här har vi gjort stora insatser de senaste åren, och vi kommer att göra mer, inte minst när det gäller de här rånen. Jag vill se en ordning där vi i ökad utsträckning kan häkta dem som begår de här allvarliga rånen. Vi gjorde ju en straffskärpning för grovt vapenbrott. Nu häktar man människor automatiskt i väntan på rättegång. På så sätt får vi undan en del av dem från gatan. Jag vill göra lik-

nande saker när det gäller exempelvis rån och andra typer av brott som de här gängkriminella begår.

Men poliserna säger också en sak till: Tänk på att det inte bara handlar om polisen! Om det här ska fungera, om vi ska kunna bryta utvecklingen, måste skolan och socialtjänsten fungera bra. De här ungdomarna måste också ha en möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden. Det är A och O för att man ska kunna bryta utvecklingen.

Därför genomförde vi under förra mandatperioden ganska stora insatser i de utsatta områdena. Vi sköt till mer pengar, framför allt till skola och socialtjänst. Där ser jag tyvärr att Sverigedemokraterna har en helt annan inställning. Det första som ni var med och genomförde här i riksdagen 2018 var att trycka igenom Moderaternas och Kristdemokraternas budget, där man tog bort 400 miljoner kronor som skulle gå till satsningar på skola och socialtjänst i utsatta områden. Mina frågor till er blir då: Varför lyssnar ni aldrig på polisen när polisen säger att vi utöver de brottsbekämpande insatserna även behöver förebyggande insatser? Varför medverkar ni hela tiden till att skära ned på de insatser som vi vet fungerar på lång sikt? Är ni beredda att ompröva den inställningen? Det skulle jag gärna vilja veta.

Anf. 26 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Morgan Johansson för svaret.

Enligt en artikel från början av februari i år har brottet barn som rånar barn ökat med 100 procent på fyra år. Man utsätter andra barn för våldsbrott. Det är sparkar mot huvudet och kroppen. Det är slag, pistolhot och hugg med kniv. Det handlar alltså om grova våldsbrott i polisens material. Man bränner sitt offer med tändare. Man hotar med att döda det. Man hotar med att bomba skolan. Man har bitit barn. Barn har rivits, släpats, kastats och låsts in av andra barn. Vi pratar om oerhört allvarliga brott och kränkningar av klasskamrater – det är oftast i den miljön som de här brotten begås. Men det blir inte någon konsekvens för de barn som gör det här.

Socialtjänsten har visserligen en oerhört viktig uppgift, men polisen har också en viktig uppgift. Vi behöver förstärka polisen. Visst sker det satsningar, men man måste också titta på hur pensionsstrukturen ser ut inom polisen. Det är också faktiskt så att man inte fyller polisens utbildningsplatser. När jag träffar mina gamla kollegor brukar vi roa oss med att sitta och prata om hur det ser ut. Kommer den ökning av antalet poliser som regeringen utlovat verkligen att bli av framöver? Det är i dagsläget inget som tyder på det. Det kommer att pensioneras bort poliser i en ganska stor omfattning framöver. Detta är ett bekymmer.

Polisen behöver inte alltid göra en insats eller ett ingripande. Det räcker med att de finns i området – det får en avskräckande effekt. Jag har jobbat hos trafikpolisen som bilinspektör. Vi fick ofta uppgiften att vara lite av skådespelare. Vi åkte fram och tillbaka på vissa vägar i en målad bil vid vissa tider bara för att hålla nere farten. Det var den enda uppgift vi hade. Där ser man vilken inverkan polisen har i samhället. Därför är det också viktigt att få ut uniformerad personal.

Vad gäller den ökning av antalet anställda som nu sker inom polisen är det i huvudsak civila som börjar. Det är inget fel i det; kommer det in civila i verksamheten får man ut mer uniformerad personal. Men jag och många med mig upplever att det hattas lite grann. Man gör lite si och lite så, men

man har ingen länk emellan. Då får man inte de effekter som man borde få av de insatser man faktiskt gör.

Jag brukar roa mig med att läsa om vad som sker på den polisiära sidan. Carin Götblad, en regionpolischef som ni väl känner till, har uttalat sig så här i en tidningsartikel när det gäller rån av barn: ”Vi skulle aldrig acceptera det. Men det är vanliga barn som rånas på väg till och från skolan, som kallas hora och får höra att de ska få en Glock i käftan. Jag tycker att vi sviker barnen.”

Det är alltså en regionpolischef som har den uppfattningen.

Jag vill gärna veta hur regeringen tänker framöver. Ja, man gör satsningar, men man samordnar dem inte på ett effektivt sätt, som jag ser det i dagsläget. Jag vill höra statsrådet utveckla detta.

Anf. 27 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr talman! Jag vill ta upp fallet med ungdomen som blev rånad, brutalt misshandlad, filmad och förnedrad – de tvingade honom att öppna munnen, och sedan urinerade de på honom. När dessa personer senare dömdes och det skrevs mycket i medierna blev deras föräldrar intervjuade. Föräldrarna kunde aldrig förstå att deras söner kunde göra så. Jag har sett flera sådana fall i medierna där föräldrarna har uttalat att de är helt oförstående.

Varför är inte föräldrarna mer inblandade i hur deras barn sköter sig? Sverige har exceptionella problem med dessa ungdomsrån, som jag inte känner till att andra länder i Europa har. Jag har kompisar som bor i Schweiz, och de har aldrig hört talas om att det skulle förekomma sådant där i den utsträckningen.

Ni börjar helt enkelt i fel ände. Ni föreslår sociala insatser enbart för 12–14-åringarna. I stället måste föräldrarna helt enkelt ställas till svars och ta ansvar för sina minderåriga barn.

Anf. 28 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det vi har rullat ut de senaste åren är massivt, inte minst satsningen på polisen. Vi expanderar polisen kraftigt, och vi låter utbilda tre gånger fler nu än tidigare. Vi tar naturligtvis även hänsyn till analysen av kommande pensionsavgångar för att dimensionera polisutbildningen på ett sådant sätt att det blir en expansion.

Rikspolischefens bedömning hittills är att vi kommer att nå målet. Nu börjar vi också se effekterna. Det stämmer att det under de inledande åren har handlat om att expandera framför allt civilanställda. Men från och med förra året kommer poliserna ut, och 400 fler poliser på ett enda år är en kraftig ökning. Nu till våren kommer ännu fler, och sedan till hösten ännu fler nya, unga poliser. Vi ser framför oss att vi kommer att klara målet. Det ska bli 10 000 fler anställda, och de har redan ökat med över 3 000. Vi har alltså redan betat av ungefär en tredjedel av målet. Där går vi in med stora insatser.

Sedan var det frågan om straffskärpningar. Jag har pekat på ett par saker för den här typen av brott. En är att öka häktningmöjligheterna för rån. De som begår den typen av brott är ofta ganska djupt inne i kriminalitet, och de måste helt enkelt bort från gatan. För att bryta gängstrukturen handlar det ibland om att hitta ledarna av gången, de mest aktiva. De måste

plockas bort från gatan, antingen med hjälp av straffrätt eller med LVU-placeringar. Sedan går det att jobba med öppna sociala insatser mot ”svansen”, som ofta hänger runt de mest aktiva. Därför vill jag se en ökad häktningensmöjlighet när det gäller rån, och det finns med i 34-punktsprogrammet.

Vi aviserade häromdagen att vi också vill ta bort straffreduktionen för unga bland annat för rån. Det finns ett antal andra allvarliga brott, till exempel mord, dråp, grov misshandel och allvarliga narkotikabrott, där vi ska ta bort straffreduktionen för unga.

Sedan går vi fram med ungdomsövervakning. Jag fick en fråga från Mikael Strandman på temat att det skulle handla om att prata med en socionom. Nej, det är inte vad ungdomsövervakning innefattar. Det finns en vårdplan, men det är kriminalvården som håller i själva strukturen. Här handlar det om att du under en period helt enkelt får hålla dig hemma på kvällar och helger eller att du måste hålla dig borta från vissa platser. Bryter du mot dessa punkter finns andra frihetsberövande åtgärder som kan tas fram, till exempel slutna ungdomsvård med placering på ett Sis-hem. Det är en ingripande åtgärd för dem som ännu inte har nått upp till slutna ungdomsvård men där de öppna sociala insatserna är ett för klen instrument. Då finns det som ett mellaninstrument.

Jag vill speciellt nämna att en del av ungdomarna, framför allt de yngre ungdomarna, kan behöva tas ut ur familjemiljön. Familjen är ofta en mycket bra brottsförebyggande struktur, men ibland är familjen en del av problemet och inte en del av lösningen. När det till exempel förekommer kriminalitet i familjen måste man göra ett LVU-omhändertagande. Det är där emot oerhört dyrt för kommunerna, och en del kommuner drar sig därför för det. Vi vill helt enkelt öka möjligheterna genom att sänka kostnaderna för LVU-placeringarna. Här kommer vi att gå in med 250 miljoner från i år, just för att kunna bryta de strukturerna.

Anf. 29 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag tackar för svaret, statsrådet Morgan Johansson.

Jag vill ta upp Carin Götblads svar sist i artikeln. ”Jag tycker att vi sviker barnen”, säger Carin Götblad.

Det är bra med insatser, men jag brukar säga när jag håller kurser att man ska se brottskedjan som en tidsaxel. Om man ska nå resultat på kedjan får det inte finnas något brott eller en svag länk så att den brister. Jag upplever att regeringens åtgärder är sådana att man gör insatser här och lite insatser där, men länkarna däremellan är för sköra. Man når inte de resultat man rimligen borde göra med de insatser som finns.

Statistiken visar att det råder en dramatisk ökning av den typen av brott, och samhället bjuder inte motstånd för att stoppa brotten. Det är oerhört viktigt att starta tidigt med dessa människor. Det är barn med hela vuxenlivet framför sig vi pratar om. Då vill det till att de inte blir rekryterade in i kriminella verksamheter och får en kriminell livsstil. Det är mycket svårare att bryta den när man har kommit upp i åren. Det måste göras tidigt och kraftfullt.

Jag saknar en tydlig bild från regeringens sida av vad man ska göra. Man sätter in insatser här och lite där, men länken håller inte.

Anf. 30 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är faktiskt precis tvärtom. Det är vi som har helheten, inte Sverigedemokraterna. När Thomas Morell säger att det är viktigt att börja tidigt, undrar jag varför Sverigedemokraterna inte vill gå in med insatser i skola och socialtjänst i de utsatta områdena. Varför satt ni här i kammaren och röstade igenom en budget tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna som drog ned på den typen av insatser med över 400 miljoner kronor? Varför ska ni tvunget skära ned på skola och socialtjänst i de utsatta områdena?

Det är fråga om en helhet. Det handlar om förstärkta polisiära insatser, det vill säga ökad brottsbekämpning, det handlar om högre straff, i den mån de behövs, och det handlar om att ta undan en del av de mest brottsaktiva individerna från gatorna. Vidare handlar det om att se till att familjen tar ett ökat ansvar. Där har vi inga meningsskiljaktigheter alls. Det handlar också om att kunna göra ingripanden, till exempel när föräldrarna är en del av själva problemet, och det gör vi nu med LVU-insatser.

Till syvende och sist handlar det också om att bryta nyrekryteringen till gängen. Det bästa sättet att göra det är att se till att socialtjänsten har de resurser de behöver. Där är vi tydliga i 34-punktsprogrammet med att vi går in med pengar. Skolan ska också ha de resurser de behöver ha. Då får man vara beredd att satsa.

Det är vi som står för den politiken, men när Sverigedemokraterna har röstat igenom budgetar här har ni i stället skurit ned på den verksamheten. Vi står för helheten, och dessvärre bryr ni inte er om det Thomas Morell pratar om, nämligen vikten av att göra tidiga insatser. Helhetsbilden är extremt viktig.

Med alla de insatser vi nu gör när vi rullar ut 34-punktsprogrammet är jag övertygad om att vi kommer att se resultat också för den typen av brott.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2019/20:340 om valedelssystemet

Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Fredrik Lindahl har frågat mig om jag mot bakgrund av de senaste rapporterna från Valmyndigheten och Riksrevisionen fortfarande drar slutsatsen att någon reform av valedelssystemet inte är påkallad.

Vårt svenska valsystem är robust, och det är svårt att manipulera och påverka valresultat. Så har det varit under mycket lång tid, och tilltron till systemet är stor hos den breda allmänheten. Det är viktigt att värna det förtroendet eftersom valens demokratiska legitimitet i hög grad bygger på att väljarna och partierna har förtroende för valsystemet.

I Valmyndighetens rapporter från de allmänna valen 2018 och valet till Europaparlamentet 2019 konstateras att dessa val genomfördes på ett effektivt, rättssäkert och korrekt sätt. Även Riksrevisionens slutsats av granskningen är att arbetet med att genomföra val i huvudsak är ändamålsenligt utformat.

De rekommendationer om att göra en översyn av valsedelssystemet som myndigheterna har lämnat bygger framför allt på synpunkter som förts fram av kommunerna och på en oro för att de nya avskärmingarna ska leda till långa köer i val- och röstningslokaler och därmed ett minskat valdeltagande. Det var synpunkter som också fördes fram i lagstiftningsarbetet om ett stärkt skydd för valhemligheten och som beaktades i det arbetet. Bland annat lämnades genom regleringen i vallagen ett stort utrymme åt kommunerna att själva avgöra hur avskärmingarna skulle utformas så att de skulle kunna anpassas efter lokala förhållanden.

Det är viktigt att reformer som kan inverka på demokratins funktionsätt och på valdeltagandet noga följs upp. Det är regeringens ambition att också göra det. Samtidigt är det viktigt att värna den långvariga traditionen av att inte göra några betydande förändringar av valsystemet utan en bred parlamentarisk förankring.

Regeringen avser därför att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté som ska göra en översyn av delar av valsystemet i syfte att stärka dess motståndskraft mot manipulationer. Uppdraget bygger på den sakpolitiska överenskommelse som ingicks i januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna. Min uppfattning är fortfarande att någon bred översyn av hela valsedelssystemet inte behöver göras i nuläget.

Anf. 32 FREDRIK LINDAHL (SD):

Herr talman! Tack till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson för svaret på min interpellation avseende det svenska valsedelssystemet!

Jag kan först konstatera att det finns viss samsyn på några av rapporternas slutsatser och den väg som regeringen valt att gå. Men det finns också några punkter som jag tycker behöver lyftas upp och förtydligas.

Det stämmer till viss del att valsystemet är robust och att det därmed är svårt att manipulera själva valresultatet på ett omfattande sätt. Dock är detta inte valsedelssystemets förtjänst, utan det beror på att själva rösträkningen är så pass decentraliserad med lokala rösträkningar på först valnämnds nivå och sedan länsstyrelsenivå. Dock är inte heller den nuvarande ordningen för rösträkning helt oproblematiserad.

Sårbarheten i det nuvarande systemet är, som både Valmyndigheten och Riksrevisionen konstaterar, själva valsedelssystemet. Man kan snarare säga att *trots* nuvarande ordning sker valet i huvudsak på ett ändamålsenligt sätt, dock med stora brister och risker.

Jag välkomnar även den aviserade parlamentariska kommitté som ska titta på delar av den problembeskrivning som tagits upp av bland annat Valmyndigheten och Riksrevisionen.

Bland annat gör man kanske en utvärdering av den senaste reformen med valsedelsbås, som paradoxalt nog, då tanken från början var att förstärka valhemligheten, fått det generella betyget från många att det är ineffektivt, krångligt och i stället en försämring av valets tillförlitlighet.

Men det finns en del i den av flera instanser begärda översynen som man uttryckligen valt att inte uppmärksamma. Därav anledningen till denna interpellation. Varför genomdrev egentligen regeringen den nyss nämnda reformen om valsedelsbås?

Det nuvarande valsedelssystemet har under många år kommit under kraftig kritik från flera instanser. Kritiken kommer bland annat från Sveriges egen valmyndighet, där man konstaterar att roten till alla problem är just distributionen och hanteringen av den stora mängd valsedlar som måste administreras.

Även i Riksrevisionens rapport om valförfarandet, RiR 2019:35, redovisar man att just det nuvarande valsedelssystemet upplevs vara det egentliga problemet.

Vilka volymer pratar man då om här? Till Sveriges ca 7,5 miljoner röstberättigade i valet 2018 trycktes det upp 673 miljoner valsedlar. Inte nog med att det är en uppenbar och ansevärd belastning på både miljö och resurser; det är också en enorm börda på berörda instanser att administrera för att kunna genomföra val på ett effektivt och säkert sätt.

Det som Sverige fått kritik för internationellt är att i och med att alla partier har unika valsedlar är det relativt lätt att röja valhemligheten för väljarna i vallokalen. Därav snabblösningen med valsedelbås, som på många håll sedermera resulterade i köer där väljarna som skulle avlägga sina röster fick vänta i upp till en timme.

Herr talman! Nu när regeringen ändå aviserat att en kommitté ska tillsättas, varför inte lyfta blicken och titta på valsystemet i dess helhet? Att man gör en översyn utan att ens titta på valsedelssystemet är inte ett tecken på att man förstått allvaret i instansernas kritik eller deras vädjan om åtgärder.

Anf. 33 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr talman! Valmyndigheten och Riksrevisionen har varit ganska tydliga här. Det grundläggande problemet med vårt valsystem är ju att vi har separata valsedlar för de enskilda partierna.

Vi beställde en RUT-utredning, då vi ville ta reda på hur det ser ut i övriga länder i Europa.

I de allra flesta länder har man en gemensam valsedel.

I Norge har man separata valsedlar, men där är också valproceduren helt slutet. Man går in i ett valbås som ser ut ungefär som en duschkabin och stänger in sig. Sedan kan man plocka valsedlar för de partier man vill rösta på och rösta.

I Sverige har vi inte det. Vi har en valprocedur som bara till hälften är slutet. Själva momentet där man stoppar valsedeln i kuvertet är slutet; det gör man bakom ett grönt skynke. Men när man ska välja valsedlar gör man det inför öppen ridå. Visserligen har vi avskärmningar i dag som hjälper lite grann. Men vill man se vad någon plockar kan man ställa sig i en sådan vinkel eller titta på vilka valsedlar personen bär med sig till det gröna skynket. På det sättet avslöjas ju en del av valhemligheten.

Dessutom blir distributionen väldigt sårbar när man har separata valsedlar för varje parti. Det händer ju att det finns aktivister i distributionskedjan. Helt plötsligt försvinner kanske tre pallar av våra valsedlar, och det blir störningar på det sättet.

Även OSSE har klagat på att vi har separata valsedlar som plockas ganska öppet.

Om vi nu har fått dessa rekommendationer, varför gör ni inte ett alexanderhugg och inför en gemensam valsedel för alla partier? Då försvinner ju alla dessa problem.

Då försvinner också problemen med köer som uppstår när folk ska göra sitt val. I dag måste ju en valförrättare gå in efter att varje person har plockat sina valsedlar i det avskärmade bäset och se efter att inte valsedlarna från något parti har slängts eller att valsedlar från ett parti har lagts över dem från ett annat parti. Det medför väldigt stora köer. I Europaparlamentsvalet förra våren var det bara fråga om ett enda val, så där gick det kanske att hantera. Men i kommande val till riksdag, region och kommun kommer detta att ge upphov till väldigt stora köer och förmodligen dra ned valdeltagandet. Folk kommer att bli sura över att de behöver vänta länge.

Jag förstår inte vad anledningen är till att ni inte vill ha en och samma valsedel för alla partier.

Anf. 34 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Först av allt: Fredrik Lindahl påstår i sin interpellation att Valmyndigheten och Riksrevisionen anser att valhemligheten i Sverige inte är säkrad. Det är ett falskt påstående. Det är tvärtom. Det påståendet har inte täckning i någon av de rapporter som vi talar om. Det har Sverigedemokraterna själva hittat på.

Det är som sagt tvärtom. Riksrevisionens slutsats är att valhemligheten är ändamålsenligt skyddad och att den dessutom skyddas bättre nu när vi skärmar av valsedelsstället. Så är rapporten utformad.

Man har också gjort en enkätundersökning där 96 procent av de tillfrågade väljarna sa att de kände att deras valhemlighet var skyddad. Det är ett mycket högt tal internationellt sett, skulle jag vilja säga.

Hela grunden för denna interpellation är alltså felaktig om ni påstår att Riksrevisionen anser att valhemligheten inte är säkrad.

Då inställer sig två frågor.

Den första frågan är: Varför vill Sverigedemokraterna sprida denna bild? Svaret är naturligtvis att detta är en del i en större strategi för att försöka undergräva förtroendet för demokratiska institutioner. Ni är inte ensamma om det. Tvärtom – vi ser ett mönster i detta. Det är knappast en slump att vi på senare tid har börjat att se mer av såväl ryktesspridning kring incidenter när det gäller vallokaler som en kampanj av överklaganden för att försöka påverka förtroendet för valsystemet som sådant.

Jag tror att bakgrunden helt enkelt är att SD inte fick så många röster som ni trodde att ni skulle få 2018, och ni skyller detta på valsedelssystemet.

Den andra frågan som inställer sig är: Tror ni inte att vi kollar upp sådant här? Ni kommer inte undan med att göra så här. Ni säger att ett påstående finns i en rapport och ställer en interpellation om detta, och sedan visar det sig att det inte finns täckning för det. Det här är ingen kommunal nämnd, där man kanske kan komma undan med sådana påståenden. Detta är riksdagen, och här kollar vi upp alla eventuella försök till bluffar. Vi synar dem, helt enkelt. Detta måste SD veta när partiet ställer interpellationer.

Jag går över till sakfrågan. Vi har inga planer på att göra om hela valsedelssystemet – vi har inga planer på att göra några alexanderhugg, som det hette. Det valsedelssystem vi har i Sverige är väl inarbetat och väl känt av väljarna. Det är inarbetat sedan årtionden, och alla vet hur det går till.

Fördelen med detta är att det är oerhört enkelt för medborgarna. Du tar en valsedel för det parti du vill rösta på. Du kryssar på en person om du vill göra det; om du inte vill kryssa på den personen låter du bli. Sedan lägger du din valsedel i ett kuvert och går till valförrättaren. Det är extremt enkelt, vilket är en mycket stor fördel med det valsedelssystem vi har.

Denna enkelhet borgar enligt min uppfattning för ett högt valdeltagande, som vi ju har här i Sverige. När ni i Sverigedemokraterna jämför med andra länder hamnar ni ofta i länder som har ett väsentligt lägre valdeltagande. Det finns många olika skäl till detta, men allting som gör det krångligare att välja – till exempel att hålla reda på om man själv ska skriva ett namn eller om man ska skriva en siffra för något parti eller någon kandidat – medverkar till att öka krånglet. Därmed ökar det också risken för att valdeltagandet minskar.

Vi ska inte göra om hela systemet. Däremot ska vi se till att lösa en del frågor som vi inte har löst tidigare, bland annat hur det ska bli lättare att bevara valhemligheten för synskadade. Vi ska också utvärdera reformen med avskärnade valsedelssystem. Detta finns med i januariavtalet, och vi kommer att tillsätta en sådan utredning. Vi kommer dock inte att se över hela systemet.

Anf. 35 FREDRIK LINDAHL (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att bemöta ministerns påstående att jag har sagt osanningar här i talarstolen. Det jag nämnde i mitt anförande i interpellationsdebatten var att vi har fått internationell kritik när det gäller valhemligheten. Jag hänvisade inte till rapporterna, som du, Morgan Johansson, påstår.

Vad jag hittills redogjort för blir än mer tydligt när Valmyndigheten i sin rapport redogör för hur desperat behovet av en översyn av valsedelssystemet faktiskt är. Valmyndigheten har nämligen i sin rapport gjort en hemställan om en översyn av valsedelssystemet i dess helhet. De vill se att man tar sikte på ett enklare och bättre system. De vill även se att neutrala, det vill säga gemensamma, valsedlar används. Detta system skulle innebära tryckning av en valsedel per val och person. Valmyndigheten önskar att detta särskilt övervägs.

Jag skulle tro att de flesta här, inklusive statsrådet, förstår vilken utsatt situation Valmyndigheten befinner sig i och hur akut behovet är av att se över valsedelssystemet för att åtgärda de befintliga bristerna inför kommande val.

I Valmyndighetens senaste rapport från 2019 kan vi läsa följande:

”Valmyndigheten delar den problembild som kommunerna uttrycker, allra särskilt farhågan inför de kommande valen 2022. Frågan om valsedlar har blivit ett olöst problem i valadministrationen där grundproblemet, det vill säga den stora mängden valsedlar, aldrig löses. Så länge Sverige har så många olika valsedlar som presenteras och distribueras på olika sätt kommer olika problem att uppstå. Därför kvarstår Valmyndighetens bedömning att valsedelssystemet är det allra viktigaste att förändra när det gäller svenska val.”

Detta är så nära en myndighet kan komma att i skrift uttrycka en desperat vädjan till bland annat regeringen om framtida åtgärder.

Herr talman! Att i detta läge göra en översyn av valsedelssystemet vore under omständigheterna naturligt och är enligt min mening en nödvändighet för att få bukt med den växande kritiken, som skadar valens legitimitet.

Förändringar på detta område måste ske med eftertänksamhet och noggrannhet. Statsrådet Morgan Johansson och regeringen får tydliga och raka rapporter från bland annat Valmyndigheten avseende detta. Hur kommer det sig då att de missar denna möjlighet att starta utvecklingen? Om vi ska kunna få till en förbättrad ordning som är förankrad hos riksdagens partier bör denna process inledas snarast möjligt.

Har statsrådet, sett till kommitténs omfattning, några tankar om hur vi åtminstone kan lösa de mest kritiska bitarna till valet 2022? Och vilka är egentligen de konkreta skälen till att man inte vill titta på valsedelssystemet?

(TALMANNEN: Jag noterade stillsamt att jag hörde ett ”du” i detta inlägg. Det brukar vi som sagt inte använda över golvet.)

Anf. 36 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr talman! Jag är lite fundersam när det gäller varför ni så gärna vill hålla fast vid detta system, Morgan Johansson. Jag tror att ni vill det för att ni har någonting att vinna på det.

Det kan komma nya partier som är lite kontroversiella eller stigmatiserade, som Sverigedemokraterna har varit. Då finns det något att vinna på att den som lägger sin röst på Sverigedemokraterna kommer att känna ett obehag av att en granne, en kollega eller personens chef kanske ser vilken valsedel personen tar. Det gynnar ju er, och det tycker du, Morgan Johansson, är bra. Det tycker ni är bra.

Jag tror att det är en av anledningarna till att ni inte vill ändra detta. Ni skulle lösa väldigt många problem genom att införa en och samma valsedel för samtliga partier.

Anf. 37 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag börjar med frågan om vad Fredrik Lindahl egentligen har skrivit i sin interpellation. Det räcker ju att läsa innantill – här skriver han att Valmyndigheten och Riksrevisionen i sina rapporter drar slutsatsen att valhemligheten inte anses säkrad.

Jag säger att detta inte är slutsatsen i Riksrevisionens och Valmyndighetens rapporter. Slutsatsen är snarare tvärtom. Det är inte bara så att valhemligheten är, som det uttryckligen står, ändamålsenligt skyddad, utan den skyddas dessutom bättre nu än vad som var fallet innan vi införde de avskärmade valsedelställen.

Grunden för interpellationen är alltså – än en gång – felaktig. Man kan inte försöka att läsa olika rapporter på just det sätt som man kanske själv vill göra och låtsas att slutsatserna är någonting annat och tro att man ska komma undan med det i en debatt i riksdagen. Så funkar det inte – försöker man att bluffa blir man synad.

Vad är det då som är bra med detta system? Det är enkelt för medborgarna. Man tar en valsedel för det parti man vill rösta på. Vill man kryssa kryssar man; vill man inte kryssa låter man bli. Sedan stoppar man valsedel-

eln i ett kuvert och går till valförrättaren. Det är avsevärt mycket enklare än många andra system, skulle jag vilja påstå.

Hur SD ska kunna lösa de praktiska bekymren med en gemensam valsedel övergår faktiskt mitt förstånd. Jag vet inte hur ni hade tänkt er detta. I förra valet ställde det totalt upp 79 partier med över 6 000 kandidater. Hur ska en gemensam valsedel se ut då? Hur ska det rent praktiskt lösas? Eller är det tänkt att man ska ta en valsedel, sätta en siffra för det parti man vill rösta på och sedan skriva namnet på den kandidat man vill rösta på? SD måste väl inse att detta är avsevärt mycket krångligare och svårare för medborgarna än vad nuvarande system är? Enkelhet för medborgarna är det viktigaste.

Som svar på Mikael Strandmans fråga kan jag bara konstatera att vi har ett system där alla partier hanteras på samma sätt. Det spelar ingen roll om du sitter i riksdagen eller inte. Skulle man ha ett gemensamt valsedelsregister, där man bara skulle sätta upp de partier som i dag sitter i riksdagen, skulle man ju utesluta andra partier. Det kan man inte göra; det blir fel. Det system vi har behandlar alla partier på precis samma sätt och är rättvist i den meningen.

Nej, fru talman, det system vi har är väl inarbetat, och det borgar för, påstår jag, ett högt valdeltagande. Det finns många skäl till att vi har ett så högt valdeltagande i Sverige, och jag menar nog att ett av skälen kan vara att det för medborgarna är ett väldigt enkelt och okomplicerat system. Alla vet hur det går till. Att göra om hela systemet tror jag bara skulle riskera att krånglet ökar och att valdeltagandet därmed skulle minska.

Anf. 38 FREDRIK LINDAHL (SD):

Fru talman! När det gäller att man ska läsa innantill och så vidare har jag Valmyndighetens rapport framför mig, där man nämner just försämringen av valhemligheten.

En del väljare har upplevt en försämrad valhemlighet. Kuverten delas ut efter valsedeln. Man har därmed behövt gå med valsedlarna öppet i lokalen. På en del ställen där valkuverten delas ut före valsedlarna har många väljare gjort i ordning sina röster bakom avskärmningen och inte bakom valskärmen.

Slutligen kan man säga att Riksrevisionen i sin granskningsrapport utifrån kommunernas yttranden drar slutsatsen att de faktiska problemen är just valsedlarna. Många kommuner menar att en genomgång av valsedlarna är den fråga som bör få högsta prioritet vid en översyn av valsyste- met. De känner också att det är av stor vikt att en förändring sker snarast möjligt.

Riksrevisionen bedömer även att ett sätt att avhjälpa de i rapporten redovisade problemen skulle kunna vara att ersätta vårt nuvarande valsedels- system med ett system bestående av färre valsedlar. Riksrevisionen säger vidare att för att kunna avgöra hur ett alternativt valsedelssystem skulle kunna se ut och ha möjlighet att analysera konsekvenserna av en sådan förändring krävs att frågan utreds ytterligare. Ett sätt att göra just detta är i en parlamentariskt sammansatt kommitté.

När två tunga instanser, som Valmyndigheten och Riksrevisionen, är eniga torde det finnas alla skäl eller ursäkter i världen att börja titta på de problem och brister som man har identifierat i dagens valsysteem. Den fråga

som man kan ställa sig efter denna interpellationsdebatt är om Morgan Johansson har intentionen att göra just det.

Anf. 39 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Nej, jag har nog varit ganska tydlig i den här debatten med att jag inte avser att göra något stort systemskifte när det gäller valsedels-
hanteringen.

Slutsatsen i Riksrevisionens och Valmyndighetens rapporter är att val-
hemligheten är ändamålsenligt skyddad i Sverige och att den dessutom har
förstärkts med den reform vi genomförde med avskärmade valsedelsställ.
Det står i bjärt kontrast mot det som Fredrik Lindahl påstår i sin interpel-
lation, där han ju skriver att valhemligheten inte anses säker. Det stämmer
alltså inte.

Val är inte till för kommunerna eller för Valmyndigheten. Valet är till
för medborgarna. Det viktiga är att vi säkrar medborgarnas intressen.

Jag skulle nog vilja säga att det system vi har, som är väl inarbetat,
enkelt och okomplicerat, borgar för att vi också fortsättningsvis kommer
att ha ett ganska högt valdeltagande. Och det är av mycket stort och viktigt
värde i en demokrati att ha ett högt valdeltagande för att just den här kam-
maren ska vara representativ för medborgarna.

Om vi skulle gå en väg som ökar krånglet och då riskerar att minska
valdeltagandet kommer legitimiteten för den här kammaren att minska. En
sådan utveckling vill jag absolut inte se. Det är precis därför som jag håller
på det system som vi i dag har.

Sedan vill jag lösa en del frågor som är angränsande till denna, till ex-
empel hur synskadades valhemlighet ska kunna säkras på ett bättre sätt.
Jag vill också utvärdera avskärmningen vid valsedelsställen men inte
ändra hela systemet. En parlamentarisk kommitté kommer att se över
dessa delar men inte hela systemet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2019/20:351 om hatbrott mot svenskar

Anf. 40 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Mikael Strandman har frågat mig om regeringen kommer
att se över lagarna, med förarbeten och annat som därtill krävs, för att upp-
datera dessa så att etniska svenskar inte särbehandlas negativt när de blir
utsatta för hatbrott och diskriminering.

I interpellationen diskuteras brottet hets mot folkgrupp och den straff-
skärpningsregel som innebär att det ska beaktas som försvårande om ett
motiv för ett brott har varit att kränka en person eller en grupp på grund av
till exempel nationellt eller etniskt ursprung. Det hävdas att dessa bestäm-
melser skulle särbehandla brott mot svenskar. Så är inte fallet.

Vad gäller straffskärpningsregeln följer det varken av regeln som så-
dan eller av dess förarbeten att ett hatbrott mot en person med svenskt

ursprung ska anses som mindre allvarligt än ett hatbrott mot en person ur en minoritetsgrupp.

I förarbetena anges att de motiv som bestämmelsen bör träffa oftast torde föreligga i fall då brottslighet riktar sig mot minoritetsgrupper. Men det anges också att bestämmelsen naturligtvis även bör vara tillämplig vid andra brott som begås med sådana diskriminerande motiv. Som exempel nämns uttryckligen situationer då någon med utländskt ursprung angriper någon annan just för att den är svensk.

Att brott mot minoritetsgrupper rent faktiskt är vanligare har alltså ingen betydelse för hur straffskärpningsregeln ska användas. Ingenting i förarbetena antyder att brott mot svenskar borde ses som mindre allvarliga.

Vad gäller hets mot folkgrupp är det riktigt att Justitiekanslern tidigare har yttrat att fall då någon uttrycker kritik mot svenskar inte torde ha varit avsedda att träffas av straffbestämmelsen. I ett remissyttrande från 2016 har Justitiekanslern dock anfört att det, om frågan åter skulle bli aktuell, finns skäl att noga överväga innebörden av det ställningstagandet.

Både regeringen och riksdagen har uttalat att hets mot svenskar är straffbart. Riksdagen tog 2013 ställning till motioner om en översyn av hetsbrottet i syfte att säkerställa att även svenskar omfattas av det. Justitieutskottet anförde att det torde stå klart att brottsbalkens bestämmelse om hets mot folkgrupp omfattade de situationer som motionerna handlade om, nämligen hets mot svenskar. Riksdagen ställde sig bakom utskottets betänkande och avlog motionerna.

Regeringen har haft samma tolkning som utgångspunkt i lagstiftningsarbete både före och efter riksdagens ställningstagande.

Jag kan alltså inte se att de nu aktuella bestämmelserna skulle särbehandla svenskar. De behöver därmed inte ses över.

Anf. 41 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för det förväntade svaret!

Jag har här i min hand 20 fällande domar mot personer som har skrivit skit på nätet, oftast om muslimer, och blivit dömda för hets mot folkgrupp för detta. Det är texter som typ: ”Det är inte svenskar som gruppvåldtar utan de är muslimer.”

Det tog mig några minuter att googla fram dessa, och de fällande domarna kan räknas i flera hundratal. Men ingenstans, hur mycket jag än letade, fann jag en enda dom där någon fällts för hatbrott mot svenskar som etnisk grupp. Aldrig någonsin i svensk rättshistoria har någon person blivit fälld för hatbrott mot svenskar.

Jag blev tipsad om ett fall i Norrköpings tingsrätt från 2015 där en person blivit åtalad för att ha skrivit det mest rasistiska och hetsande om etniska svenskar som förmodligen går att nedteckna. Det han skrev och blev åtalad för var bland annat: ”Svenskar har barbariet inprogrammerat i sina gener. Varje svensk är en potentiell sexualförbrytare. Svenskar är ohyra, vidrig ohyra. Det vore inte mer än rätt om alla svenskar utrotades.”

Mannen frikändes. I domen i Norrköpings tingsrätt har rätten bedömt att svenskar omfattas av bestämmelsen om hets mot folkgrupp i brottsbalken. Dock krävs mer för att uttalanden om majoritetsbefolkningen ska vara straffbara än vad som krävs när det gäller uttalanden om minoritetsgrupper.

Kontentan av tingsrättens resonemang är alltså att bestämmelsen om hets mot folkgrupp teoretiskt sett kan tillämpas på uttalanden om svenskar, men att det krävs mycket mer för att uttalanden om majoritetsgrupper som svenskar ska vara otillåtna. Orden om att svenskar genetiskt sett är sexuellförbrytare och borde utrotas räcker alltså inte, så statsrådets försäkran om att hatbrott även kan utdömas för brott mot svenskar stämmer bara till en liten del, i teorin. I verkligheten är trösklarna för vad som får sägas och göras mot svenskar här mycket högre, tydligen så höga att ännu till dags datum har inget hatbrott mot svenskar lett till fällande dom.

Det har aldrig varit så farligt i modern tid att vara svensk ungdom som nu. Hittills i år har det varit mer regel än undantag att det dagligen rapporterats om diverse brott mot unga, det ena vidrigare än det andra. Miss-handel, överfallsvåldtäkter och grova personrån hör i dag till vardagen för svenska ungdomar runt om i landet.

Det nya svarta för ungdomar som växer upp i Sverige är att känna en ständigt närvarande oro, en oro som inte begränsas till risken att bara bli bestulen på sin mobil. Unga vet att de riskerar att bli grovt misshandlade och förnedrade även om de gör allt för att gå rånarna till mötes.

Trots att denna utveckling gått att skönja under en längre tid har olika regeringar hitintills inte vidtagit adekvata åtgärder.

Det faktum att flertalet av de berörda brotten dessutom tycks vara sprungna ur ett djupt förakt för svenskar som grupp gör knappast problemet mindre. Denna form av svenskfientlighet som tar sig uttryck i grova brott riktade mot unga svenskar lär bli ett tilltagande problem om regeringen inte omgående agerar.

Vi ser nu en flykt av svenskar från utsatta områden. De som har råd väljer att flytta någonstans där de slipper känna en ständig oro för sina barn. Alla som är tonårsföräldrar vet exakt vad jag talar om.

I ett land där polariseringen redan är större än någonsin bådär detta inte gott för framtiden.

Så jag ber er, för landets skull och för rättvisans skull: Uppdatera dessa föråldrade lagar! Sverige ser inte ut som det gjorde i slutet av 40-talet, en tid då svenskar var i majoritet överallt i landet. Sverige är i dag ett mångkulturellt land med stora områden där svenskar är i minoritet. Det är er skyldighet att skydda dem och alla andra, oavsett etniskt ursprung.

Anf. 42 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Detta är återigen ett klassiskt SD-grepp. Man griper ett påstående ur luften och hoppas att ingen ska syna bluffen. Som jag var inne på tidigare går det där i en kommunal nämnd någonstans men inte i riksdagen.

Här påstås att lagstiftningen inte omfattar hets mot svenskar på grund av etniska skäl. Här påstås också att straffskärpningsregeln inte kan tillämpas i dessa fall. Båda dessa påståenden är falska. Det står tydligt och klart att straffskärpningsregeln också kan tillämpas när brottsoffret är svenskt och när någon angrips med de motiven.

Att Mikael Strandman inte hittar några domar på det är inte ett argument för att detta inte gäller. Det gäller i lagen, och när en åklagare kan åtala för det ska åklagaren också göra det.

En tingsrätt har ingen praxisverkan, utan det är först högre instanser som bestämmer hur detta ska tolkas. Men både förarbeten och lagstiftning är mycket tydliga i detta med att det kan tillämpas också i dessa fall.

Detsamma gäller hetslagstiftningen. Här hänvisar Mikael Strandman till ett nästan 20 år gammalt JK-utlåtande. Han glömmer dock bort att säga att JK har signalerat en omprövning av denna hållning. Framför allt glömer han bort att nämna att riksdagen har uttalat sig med kraft i denna fråga. Detta gjorde man 2013, och det vet jag bestämt eftersom jag var ordförande i justitieutskottet vid den tidpunkten. Det betänkandet är solklart: Hetslagstiftningen kan användas också för de fall där det handlar om hets mot svenskar.

Denna syn har regeringen också haft i alla de lagstiftningsförslag som vi har lämnat till riksdagen och som har berört denna typ av frågor.

Då infinner sig givetvis frågan: Varför vill SD till varje pris försöka föra ut bilden av att denna lagstiftning inte täcker dessa fall trots att SD egentligen vet att det förhåller sig så? Jag tror att det beror på att SD helt enkelt inte bryr sig om att hålla sig till sanningen. Sverigedemokraternas enda intresse i detta är att de själva ska kunna fortsätta att hetsa mot invandrare i olika situationer. Därför vill ni sprida en bild av att det är tillåtet att hetsa mot svenskar. Men det är det alltså inte. Det är djupt felaktigt.

I grunden är det inte dessa brott Sverigedemokraterna är emot utan invandrarna, och därför driver de diskussionen på detta sätt.

Låt mig vara tydlig. För mig spelar det ingen roll om man är svart eller vit. Om man begår brott ska man buras in, och om man begår brott med hets- och hatmotiv ska man buras in ännu längre. Det gäller oavsett vem brotten är riktade mot och vem som utför dem.

Anf. 43 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Men är det då inte konstigt, statsrådet, att det aldrig någonsin har förekommit en enda fällande dom där offret har varit etniskt svenskt? Ingen har någonsin dömts för ett sådant hatbrott. Om det är som statsrådet säger borde det väl finnas någon fällande dom.

Vi har en situation i dag där massor av pensionärer blir dömda för en massa skit som de skriver på nätet. Det är svenska pensionärer som oftast hetsar mot muslimer. Men vi har aldrig det omvända. Jag har inte hittat ett enda rättsfall. Trots att det i medierna rapporteras om förfärliga förnedringsrån som till och med filmas och där rånarna slår offret sönder och samman, tvingar offret att kyssa rånarnas fötter, kallar offret "vidriga svennejävel" och urinerar offret i munnen händer inget. Det måste jag säga är konstigt.

Statsrådet säger att det visst går att tillämpa denna lag när offret är svenskt. I teorin, ja, men det förekommer inte i praktiken.

Jag är inte jurist, men jag antar att det är skrivningarna i förarbetena som gör att det är så. I ett förarbete till hatbrottslagstiftningen står det: "Behovet av att inskränka yttrandefriheten beträffande uttalanden som riktar sig mot majoritetsgrupper torde inte göra sig gällande i lika stor utsträckning som i förhållande till minoritetsgrupper."

Jag tycker att detta är fel. Dagens Sverige ser inte ut som det gjorde i slutet av 40-talet när dessa lagar instiftades. Då var svenskar i majoritet överallt i landet och i samhället. Denna lagstiftning kom till för att skydda minoriteter efter andra världskrigets fasor. Men Sverige ser som sagt inte

ut så längre, och även om svenskar totalt sett i landet är i majoritet har vi stora områden där svenskar absolut inte är i majoritet utan i minoritet.

Jag tycker att oavsett vilken etnisk bakgrund en person har ska det vara fullständigt oacceptabelt att gå på denna person i detta avseende. Det ska gälla lika för alla. Lagen blir också mycket mer accepterad av alla om det faktiskt är lika för alla. Håller statsrådet inte med om det?

Anf. 44 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är ju lika för alla. Det är ju precis det jag säger. Men det verkar Mikael Strandman inte bry sig om – även om det finns förarbeten, utlåtanden och riksdagsbetänkanden som gång på gång säger att det är samma regler som gäller, att straffskärpningsregeln också innefattar om någon till exempel begår hatbrott mot svenskar och att hetslagstiftningen också kan tillämpas i dessa situationer. Så är det enligt både lagstiftning och förarbeten.

Mikael Strandman säger att det inte finns några fällande domar. Det kan ju faktiskt bero på att det motsatta är betydligt vanligare, det vill säga att minoriteterna i Sverige utsätts för betydligt fler rasistiska tillmälen och hatbrott.

Det som Sverigedemokraterna livnär sig på och som definierar Sverigedemokraterna är att hela tiden försöka driva fram ökade konflikter mellan svenskar och invandrare och utmåla invandrare som särskilt kriminella, särskilt farliga och människor som egentligen inte borde vara här. Det är essensen av Sverigedemokraternas politik.

För oss spelar det som sagt ingen roll ur en straffrättslig synvinkel. Om man är svensk och hetsar mot invandrare ska man dömas för det brottet. Om man är invandrare och hetsar mot svenskar ska man också dömas för det brottet. Lagstiftningen ska vara neutral i detta avseende, och jag hävdar att lagstiftningen är det.

Jag vänder mig med kraft emot Sverigedemokraternas ständiga försök att slå in kilar och öka polariseringen mellan svenskar och invandrare. Det är därför nästan dråpligt att höra Mikael Strandman oro sig över en polariserad debatt när Sverigedemokraterna är det parti som står allra mest för att hetsa och undergräva förtroendet mellan olika folkgrupper.

Jag vet inte varifrån Mikael Strandman har fått det där om att det skulle vara just svenska pensionärer som hetsar mest mot muslimer. Det är inte min bild. Kanske har Mikael Strandman något belägg för detta eller så är det, som så mycket annat, gripet ur luften.

Anf. 45 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Även om det skulle vara så att det sker fler hetsbrott mot personer med icke-svensk bakgrund borde det väl ändå finnas *någon* fällande dom där en person har hetsat mot någon som har svensk bakgrund? Det borde finnas någon sådan dom bland alla dessa hundratals fällande domar, men det finns inte en enda. Detta beror på att lagstiftningen i teorin säger att det ska vara lika för alla men att det inte blir så i verkligheten.

Jag har absolut inte sagt att invandrare generellt begår sådana brott, utan det är en liten minoritet som ägnar sig åt det, precis som det är en liten minoritet svenskar som ägnar sig åt att hetsa mot andra. Men jag tycker att det ska vara lika för alla, och detta ska framgå praktiskt i våra tingsrätter

och hovrätter. Det ska inte vara så att det bara finns fällande domar när någon med svensk bakgrund hetsar mot någon med utländsk bakgrund och att det inte finns någon fällande dom när det är tvärtom.

Återigen: Jag tycker att ni ska titta på förarbetena, Morgan Johansson, och ändra dessa så att det blir rättvist och lika dömt för alla, oavsett viket håll det riktar sig åt. Då tror jag att lagstiftningen kommer att bli mer accepterad, om alla känner att den gäller lika för alla och att ingen någon-sin ska bli hetsad mot eller diskriminerad på grund av sin etniska eller religiösa bakgrund.

Anf. 46 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Som sagt: Det *är* lika för alla. Det framgår av både förarbeten och riksdagsbetänkanden att det är så, och det är denna grund som domstolarna har att döma efter.

Sedan, i likhet med alla andra brott, måste en handling bevisas för att det ska hålla i en rättegång. Det finns ett stort antal anmälningar om hets eller hatbrott mot invandrare som inte heller har lett till fällande domar av det skälet att man inte har kunnat bevisa att det var fråga om det eller att syftet var det. Detta är också ett mycket stort bekymmer i en del fall.

Vi har förstärkt polisens insatser när det gäller hatbrott. Vi har nya hatbrottsgrupper i storstäderna nu, och vi har också en organisation som täcker hela landet. Dessa hatbrottsenheter kommer naturligtvis att jobba med båda delar om det skulle komma så långt. Detta gäller både om man hittar fall där personer hetsar eller angriper svenskar och om man hittar fall där personer hetsar eller angriper någon av minoriteterna.

Rättsligt sett är det som sagt likabehandling, och detta är viktigt att ha klart för sig. Därmed faller grunden för Mikael Strandmans interpellation. Om man går tillbaka och tittar på hur det egentligen ser ut både i förarbeten och i utskottsbetänkanden kommer man att se att det är på det sättet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2019/20:207

Förste vice talmannen meddelade att interpellation 2019/20:207 av Per Åsling (C) om översyn av skattelagstiftningen hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

§ 17 Svar på interpellation 2019/20:210 om utnyttjandet av samordningsnummer

Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Fredrik Schulte har frågat mig varför jag och regeringen inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att stävja problemet med utnyttjandet av samordningsnummer och vad jag i närtid avser att göra åt problemet.

Jag välkomnar den debatt som varit om samordningsnummer den senaste tiden och de frågor som Fredrik Schulte nu har ställt. Det är uppenbart att kunskapen om samordningsnummer är mycket låg i samhället, och det finns därför skäl att klargöra vad ett samordningsnummer är och vad det inte är.

Samordningsnummer är en identitetsbeteckning för personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige. Ett samordningsnummer kan tilldelas efter begäran av en myndighet om den myndigheten i sin verksamhet behöver ett nummer för att undvika personförväxling eller för att utbyta information om personen med andra myndigheter eller organisationer.

Ett samordningsnummer ger inte några rättigheter eller förmåner i sig. Det är inte samordningsnumret som berättigar till utbetalningar från välfärdssystemet eller ger rätt till hälso- och sjukvård i Sverige. Samordningsnumret är inte ett arbetstillstånd och ger inte heller rätt att resa in i Sverige eller att vistas här. Ett samordningsnummer är därutöver inte tillräckligt för att någon ska kunna öppna ett bankkonto.

Samordningsnummer fyller däremot en viktig funktion genom att bland annat tillgodose myndigheters behov av en identitetsbeteckning för personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige men som ändå behöver registreras. Detta behov finns även om det råder osäkerhet om personens identitet, exempelvis när en person ska registreras i misstankeregistret eller i beskattningsdatabasen. För cirka hälften av alla samordningsnummer råder osäkerhet om personens identitet, och myndigheternas behov av dessa så kallade ostyrkta samordningsnummer är således inte obetydligt. Det framgår dock tydligt i folkbokföringsregistret vilka nummer som är styrkta och vilka som inte är styrkta.

Men systemet har i dag brister, och det är nödvändigt att strama upp reglerna för att våra register ska innehålla korrekt och aktuell information. Samordningsnummer ska vara korrekt utfärdade, och personer som felaktigt har tilldelats ett nummer ska avregistreras. Finansdepartementet har därför nyligen remitterat en promemoria med förslag som syftar till att skärpa systemet för samordningsnummer. Det handlar bland annat om att personer med samordningsnummer ska kunna avregistreras automatiskt efter fem år om ett fortsatt behov av numret inte har anmälts. En enskild som anmäler ett sådant fortsatt behov kan då behöva inställa sig personligen.

Samtliga personer som tilldelats samordningsnummer före 2016 ska enligt förslaget avregistreras vid utgången av 2021, om inte en myndighet eller den enskilde har anmält att det finns ett fortsatt behov av numret. Men avregistrering ska även kunna ske tidigare än så. Skatteverket föreslås kunna besluta om avregistrering om det finns särskilda skäl för detta, till exempel om en person har tilldelats ett nummer på felaktiga grunder. Vidare införs krav på att aktuell kontaktadress till den enskilde ska anmälas till Skatteverket.

De förslag som nu har remitterats innebär sammantaget en omstart av hela systemet för samordningsnummer. Omstarten görs på ett ordnat sätt, med hänsyn till behovet av att undvika personförväxlingar och behålla historisk information.

Avslutningsvis vill jag nämna att regeringen även har tillsatt en utredning som ska se över hela systemet med samordningsnummer. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 april 2021.

Anf. 48 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Den som lyssnade på Magdalena Andersson och hennes anförande kan konstatera att hon ägnade ungefär hälften av talartiden åt att förklara att det här med samordningsnummer egentligen inte är något jättestort problem och att det är en massa överdrifter och felaktigheter som förs fram i debatten.

I slutklämmen i den andra delen av sitt anförande förklarade Magdalena Andersson att det kanske finns lite problem i marginalen som man ska lägga till rätta, och sedan ska man slå sig för bröstet för de förslag man har lagt fram. Detta tycker jag illustrerar ganska väl hur regeringen inte tar denna fråga på allvar.

Fru talman! Vi har tidigare under förmiddagen debatterat frågor om kriminalitet och hur Sverige ser en utveckling med kriminalitet som vi aldrig tidigare sett, hur barn utsätts för förnedrande rån och misshandelsförsök och ibland ännu värre, hur sprängningar ljuder över stora delar av vårt land och hur gängkriminella skjuter människor på öppen gata. Detta är problem som vi inte ser i den övriga västvärlden. I huvuddelen av västvärlden ser vi minskande kriminalitet. Vi ser inte denna utveckling i Norge, Danmark eller Finland. Detta är ett problem som allvarligt har accentuerats under de senaste åren här i Sverige.

I botten av detta ligger – detta tror jag står klart för alla – en misslyckad migrations- och integrationspolitik, men det finns också en mängd olika faktorer som spelar in och som göder och föder kriminalitet. En sådan faktor är samordningsnumren.

Samordningsnummer är, lite förenklat, personnummer för människor som inte är folkbokförda i Sverige. Vi har en situation där ungefär 400 000 människor har sådana samordningsnummer men där vi inte har styrkt deras identitet. Detta leder till en rad olika problem. Det leder till handel med falska adresser. Kriminella säljer alltså falska adresser för att människor med samordningsnummer ska kunna uppge för myndigheter att de har en adress.

I andra änden är detta något som underlättar för kriminella att verka i Sverige. Skatteverket gjorde en genomgång där de konstaterade att 80 personer som är kriminella var skrivna på en och samma adress, däribland en dömd styckmördare.

Den bristande kontrollen av samordningsnummer är någonting som gör att man kan ha flera identiteter samtidigt, vilket gör att man kan söka dubbla bidrag och att man på olika sätt kan ha det lättare om man vill arbeta som kriminell i Sverige.

Den bristande kontrollen gör också att det är lätt att lura arbetsgivare att man har tillstånd att arbeta i Sverige fast man inte har det. Detta är någonting som försvårar en fungerande migrationspolitik.

Inte minst är detta missbruk med samordningsnummer någonting som har gjort att vi har sett en ansamling av fordon registrerade på samordningsnummer. Transportstyrelsen konstaterade 2018 att totalt 36 000 fordon var registrerade på 700 samordningsnummer. Detta är fordon som med all sannolikhet används av stölldligor för organiserad brottslighet.

Detta är ingenting som Magdalena Andersson nämner. Hon säger att det kanske finns lite problem i marginalen med detta system men att man tillrättalägger det.

Det är trams. Magdalena Andersson tar inte detta problem på allvar, på samma sätt som hennes kollega justitieministern tidigare här visade att han inte tar problem på allvar utan försöker bortförklara dem.

Vi måste åtgärda problemen med samordningsnummer. Vi måste nollställa systemet. Vi måste tvinga alla som har samordningsnummer att dyka upp på Skatteverket, styrka sin identitet och lämna biometrisk information så att de inte kan ha dubbla identiteter.

Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Fredrik Schulte inledde sitt anförande med att hävda att jag har sagt många saker som jag inte har sagt. Jag skulle vilja betacka mig för att i fortsättningen få ord lagda i min mun som jag inte har sagt. Jag tycker inte att det är ett lämpligt sätt att föra debatten i Sveriges riksdag.

Det är också olämpligt att i debatten öka förvirringen kring vad samordningsnummer är, och det har Fredrik Schulte gjort i sitt anförande. Det är mycket olyckligt att riksdagsledamöter i Sveriges riksdag antingen är så okunniga att de inte vet vad ett samordningsnummer är eller att de bidrar till att öka förvirringen i debatten. I samband med att vi talar om samordningsnummer talar han om att 80 personer är skrivna på samma adress. Det betyder att Fredrik Schulte antingen medvetet sprider felaktig information eller inte har koll på vad samordningsnummer är. Om man är skriven på en adress i Sverige har man nämligen ett personnummer och har per definition inte ett samordningsnummer.

Han talar om handel med falska adresser. Återigen: Människor som har samordningsnummer har inte en adress i Sverige som de är skrivna på. I så fall har de ett personnummer.

Han säger att man med samordningsnummer kan lura arbetsgivare att man har tillstånd att arbeta. Det är mycket olyckligt att riksdagsledamöten bidrar till bilden av att ett samordningsnummer också kan vara ett arbetstillstånd.

Denna diskussion tjänar inte på ytterligare förvirring och att riksdagsledamöter bidrar till det.

Anf. 50 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Det anförande som vi precis hörde av Magdalena Andersson är ett exempel på när politik är som absolut sämst. Detta är mycket talande för Magdalena Anderssons debattstil. Det är också typiskt att hon mitt i debatten går iväg och hämtar vatten på ett respektlöst sätt.

Det som Magdalena Andersson precis nu sa i sitt inlägg är hundra procent trams, en lek med ord för att försöka bortse från att hon själv inte hanterat mycket allvarliga samhällsproblem.

Om jag råkade säga att en person som har ett samordningsnummer är skriven på en adress ber jag så mycket om ursäkt, fru talman. Kontentan är fortfarande att om man har ett samordningsnummer och uppger att man är tillgänglig på en adress i Sverige innebär det att man till exempel underlättar möjligheten att få arbetstillstånd trots att man inte har rätt till det.

Finansministern påstår att samordningsnummer är någonting som människor bara har om de inte befinner sig innanför Sveriges gränser. Vad försöker finansministern egentligen säga? Alla de dimridåer som hon lägger fram handlar om att försöka förminska de problem som finns och för-

söka dölja det faktum att regeringen inte hanterat allvarliga samhällsproblem, därför att man sitter med ett parlamentariskt underlag med Miljöpartiet och Centerpartiet som inte vill ta dessa problem på allvar.

Jag skulle vilja upprepa de argument som jag anförde i mitt första anförande och direkt ställa några frågor till ministern. Menar hon att dessa problem inte finns? Menar hon att det inte finns ett problem med en massa människor som har samordningsnummer som är dömda kriminella och som uppger samma adress som kontaktadress med myndigheter? Menar finansministern att detta problem inte existerar? Menar finansministern att det inte existerar ett problem med att man med hjälp av samordningsnummer och den dåliga kontrollen av samordningsnummer kan ha falska identiteter, att man därmed kan hämta ut dubbla bidrag och att man därmed på olika sätt kan underlätta livet som kriminell? Menar finansministern att problemen med samordningsnummer och att man har ansamlat en massa fordon på ett och samma samordningsnummer inte existerar? Enligt Transportstyrelsen var det 36 000 fordon som 2018 var registrerade på 700 samordningsnummer. Menar finansministern att problemet inte existerar med att man med hjälp av ett samordningsnummer kan underlätta möjligheten att lura en arbetsgivare att man har arbetstillstånd trots att man inte har det?

Är det enda som intresserar finansministern att stå och vara lite puts-lustig i talarstolen och försöka klämma dit en politisk motståndare? Är detta det enda som finansministern är intresserad av? Hon har nämligen inte någon gång nämnt de verkliga problem som finns med samordningsnummer och hur de underlättar kriminalitet och förvärrar samhällsutvecklingen i Sverige.

Jag upprepar en gång till: Vi måste nolla systemet med samordningsnummer. Moderaterna har föreslagit att en person måste inställa sig på Skatteverket och bekräfta sin identitet och avlämna biometriska data så att det går att styrka att denna person verkligen är den person som den säger att den är. Det är det som man måste göra för att komma till rätta med detta problem. Men Magdalena Andersson står bara här och tramsar i talarstolen. Jag tycker att det är en skam i denna riksdag.

Anf. 51 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det som jag försöker göra i denna debatt är att bringa klarhet, så att de missuppfattningar som finns kring samordningsnummer inte ska fortsätta att floras. Det värsta som finns är väl om det dessutom skulle vara så att arbetsgivare på grund av missuppfattningar anställer personer som de tror har arbetstillstånd för att de har ett samordningsnummer men inte har det och därmed begår en illegal handling och riskerar att bli straffade för det.

Det är mycket olyckligt att riksdagsledamoten Fredrik Schulte står här i talarstolen och bidrar till denna förvirring. Han talar om att man kan få dubbla bidrag genom att ha flera identiteter. Det är ett mycket stort problem, dock inte med samordningsnummer eftersom samordningsnummer i sig inte ger rätt till bidrag. De flesta av de bidrag som vi har i Sverige är bosättningsbaserade och kräver att man har en folkbokföringsadress och därmed har ett personnummer.

Den utredning som har tittat på fusk med våra välfärdssystem har kommit fram till att det fusk som är relaterat till just samordningsnummer är mycket begränsat, men jag kommer inte ihåg den exakta formuleringen. Jag har lett ett stort arbete för att beivra bidragsfusk. Men det är inte samordningsnummer som de stora beloppen är kopplade till, utan det är fråga om helt andra former av fusk.

Här tror jag att det är viktigt att man inte missar målet. Jag har föreslagit en omstart av systemet med samordningsnummer, eftersom jag tycker att det är viktigt att vi har ordning och reda i de register som vi har. Jag är inte naiv nog att tro att rån, misshandel, sprängningar, stöldlikor eller bidragsfusk löses med den åtgärden, utan där krävs helt andra åtgärder. Det jobbar regeringen med ytterst intensivt.

Anf. 52 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Jag tycker att det blir nästan tragikomiskt när finansministern står i talarstolen och säger att hon försöker bringa klarhet i debatten. Det enda hon gör är att lägga ut dimridåer för att dölja att hon inte hanterar allvarliga samhällsproblem.

Hon försökte göra sig lite putslustig över att jag sagt, möjligen felaktigt, att människor som har samordningsnummer är skrivna på en adress. I mitt nästa anförande påpekade jag att det som såklart åsyftades – vilket vem som helst borde begripa, till och med finansministern – var att samma dömda kriminella uppgav samma kontaktadress. Efter det adresserade hon inte den frågan, för hon är som sagt inte intresserad av att hantera de allvarliga samhällsproblemen; hon är bara intresserad av att bygga upp en chimär av att hon gör någonting av relevans.

Sedan försöker hon påstå att det inte är samordningsnumren som är orsaken till att människor har dubbla identiteter och kan fuska med bidrag, för det räcker ju inte med ett samordningsnummer för att få bidrag. Nej, finansministern, det vet alla! Men har man inte ett samordningsnummer kan man inte få dubbla bidrag, och det är just det som är poängen.

Om vi skulle komma till rätta med dessa uppemot 400 000 samordningsnummer där vi inte kan styrka identiteten skulle vi inte ha problem med en massa människor som illegalt ansamlar fordon på samma samordningsnummer, som uppger samma adress trots att de är dömda kriminella, som verkar illegalt i Sverige och som på olika sätt underlättar livet för kriminella. Många av dessa problem skulle försvinna, men finansministern vill inte göra någonting åt dem. Hon vill bara dölja problemen, och det är en skam för Sverige.

Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Ja, tänk om världen var så enkelt beskaffad som den är i Fredrik Schultes hjärna! Då skulle vi kunna lösa rån, misshandel, fusk med bidrag och problem med kriminella som befinner sig i Sverige genom att avskaffa eller helt radera ut registret för samordningsnummer. Om det var på det sättet skulle jag göra det i morgon, men tyvärr är det inte så det är.

Det är ett stort problem att det finns människor som har flera identiteter och därmed kvitterar ut dubbla bidrag. De flesta bidrag vi har är bosättningsbaserade och kräver att man är folkbokförd och därmed har ett personnummer i Sverige, och de bidragen går inte till personer med samordningsnummer. Det finns en utredning som har konstaterat att det är på det

sättet. Att göra som Fredrik Schulte önskar, det vill säga fokusera på samordningsnumren för att bekämpa bidragsbrott, skulle inte leda framåt. Det är helt andra åtgärder som krävs. Fredrik Schulte missar målet.

Jag är den första att tycka att vi ska ha ordning i våra register, och därför har jag föreslagit en omstart av samordningsnumren. Jag är den första att tycka att det är helt felaktigt att så många bilar kan vara skrivna på en och samma person, och det finns en utredning som tittar särskilt på den problematiken. Att tro att vi via samordningsnummer kommer till rätta med den allvarliga brottsligheten vi har i Sverige är dock att helt missa målet. Fredrik Schultes politik skulle vara mycket farlig för Sverige och dessutom försvåra polisens arbete med att ha koll i sina register.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2019/20:213 om kemikalieskattens påverkan på den cirkulära ekonomin

Anf. 54 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag fick just en förolämpning kastad mot mig av Fredrik Schulte när vi tog i hand efter interpellationsdebatten. Jag ska samla mig lite.

Fru talman! Hampus Hagman har frågat mig hur regeringen vill underlätta för återbruk av elektronikprodukter och om regeringen är beredd att agera för att verkligen undanta dessa från kemikalieskatten och därigenom uppnå miljövinster.

I frågan har Hampus Hagman angett att skatten påverkar elektronikvaror som renoveras och säljs igen eftersom det enligt honom är omöjligt att bevisa att skatt har betalats för en viss vara, och dessutom skulle det innebära mycket stor administration.

För kemikalieskatten finns det, i likhet med andra punktskatter, olika typer av skattskyldiga. Om den som renoverar och säljer begagnad elektronik inte är så kallad godkänd lagerhållare uppkommer inte någon skattskyldighet för denne vid försäljningen. Skattskyldigheten uppkommer då i stället när varan tillverkas eller importeras, vilket för begagnade varor redan har skett långt tidigare. En säljare som väljer att inte ansöka om att bli godkänd som lagerhållare kan därmed renovera och sälja begagnad elektronik utan att den beskattas.

För en säljare som av Skatteverket har godkänts som lagerhållare blir försäljningar generell skattepliktiga. Det finns dock ett undantag för sådana varor som skattskyldighet tidigare har inträtt för. Säljaren måste inte bevisa att skatten faktiskt har betalats, som Hampus Hagman anger, utan endast att skattskyldigheten har inträtt. Om elektronikvaran har köpts in från ett företag, vilket är det vanligaste, går detta normalt att visa genom kopior av sådana kvitton eller fakturor som företaget är skyldigt att bevara i sin bokföring.

Det finns alltså redan flera olika sätt för företag att säkerställa att begagnad elektronik inte beskattas.

Anf. 55 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Med mig har jag två debattartiklar som båda handlar om att kemikalieskatten motverkar återanvändning av elektronik och slår mot en bransch som arbetar med att förlänga livslängden på de här produkterna. Därmed slår kemikalieskatten också mot miljön.

Artiklarna är undertecknade av bland andra professorer vid Lunds universitet, företag i branschen och branschorganisationer. Det kan konstateras att bilden som ges i dessa debattartiklar skiljer sig kraftigt från den bild som finansministern förmedlar i svaret på min interpellation. Jag läser högt ur en av artiklarna: ”I teorin ska begagnad elektronik inte beskattas. Men i praktiken fungerar det inte så. Inrego, som under 2018 kunde förmedla över 300 000 begagnade it-produkter till nya ägare, betalade samma år nästan lika mycket i kemikalieskatt som i bolagsskatt.”

Budskapet i artiklarna är tydligt: Det behövs ett undantag för begagnade produkter. Det svenska företaget Inrego, som nämndes i artikeln jag läste ur, säljer just begagnade elektronikprodukter och får nog betraktas som marknadsledande. De levererar till över 80 länder och har fler än 150 anställda. De är ett gott exempel på att cirkulär ekonomi inte bara är bra för miljön utan också företagsekonomiskt lönsamt och skapar arbetstillfällen. Kemikalieskatten skapar dock problem för dem, för den gör att det blir mindre attraktivt att köpa en återbrukad vara.

Vi kan ta en skärm till en dator som exempel. Det är en relativt tung vara, så den får den maximala kemikalieskatten – numera 448 kronor. En begagnad skärm i sig är värd ungefär 500 kronor, så kostnaden blir 500 + 448. Till detta kommer sedan moms, och sammantaget innebär det att skatterna på produkten är högre än produktens värde. Om skärmen är värd 500 kronor blir priset 1 185 kronor när alla skatter har lagts på. En nyproducerad skärm kostade nu på morgonen från 1 090 kronor på netonnet.se.

Detta gör att attraktiviteten i återbruk är liten i förhållande till nyproducerade varor. I praktiken styr kemikalieskatten alltså bort från det mer hållbara valet, till förmån för ett mindre hållbart val. På papperet ska det inte vara så här, vilket Magdalena Andersson också poängterar i sitt svar. Det finns enligt finansministern flera olika sätt för företag att säkerställa att begagnad elektronik inte beskattas, men som framgår av den kritik som förts fram är det åtminstone så att dessa sätt inte är tillräckligt bra. På papperet finns det inget problem, men det finns det ute i verkligheten.

Därför blir följdfrågorna till Magdalena Andersson: Är det inte ett problem att de som berörs har en helt annan uppfattning än regeringen om hur detta fungerar? Är det inte ett problem att akademi och branschorganisationer har en annan uppfattning än regeringen? Och ska inte Sverige, som borde vara ett föregångsland för hållbarhet, göra det så enkelt som möjligt att bidra till en mer hållbar konsumtion?

Anf. 56 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! För snart tre år sedan infördes kemikalieskatten, en vikt-baserad punktskatt på elektronikvaror. Syftet med skatten är att minska konsumtionen av elektronikvaror som innehåller skadliga flamskyddsmedel samtidigt som staten förväntar sig ökade skatteintäkter.

Utvärderingar har gjorts av Svensk Handel, som visar att intäkterna är betydligt lägre än förväntat samtidigt som antalet arbetstillfällen har mins-

kat med ungefär 1 000 tjänster. De visar också att privatimporten ökar i ungefär samma takt som antalet jobb försvinner. Lägg även till de administrativa kostnaderna, som har ökat med ungefär 300 miljoner kronor.

Samtidigt säger elektronikbranschen följande: Kemikalieskatten ger en mycket begränsad miljönytta och har redan bidragit till förlorade arbetstillfällen och ett försäljningstapp på ca 6 miljarder kronor för den svenska handeln.

Eftersom verkligheten nu ser ut som den gör – Sverige förlorar arbetstillfällen, och miljönyttan och skatteintäkter uteblir – blir min fråga om Magdalena Andersson kan tänka sig att utvärdera effekterna av kemikalieskatten ur ett helhetsperspektiv. Jag tänker då utöver de miljömässiga även på de ekonomiska och arbetsmarknadsmässiga aspekterna och, inte minst, ur ett cirkulärt perspektiv.

Anf. 57 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Företag som renoverar och säljer begagnade elektronikprodukter är viktigt företag som gör ett viktigt arbete för Sverige.

Precis som Hampus Hagman säger är det viktigt för den cirkulära ekonomin att vi kan återanvända våra elektroniska produkter. Det finns ett stort slöseri som är dåligt för miljön om man har en alltför snabb omsättningstid på elektroniska produkter. Där delar jag helt uppfattningen.

Det finns två möjligheter att inte behöva betala kemikalieskatt på återanvända produkter. Den ena är att man inte ansöker om att vara godkänd lagerhållare. Då behöver man inte betala skatten. Den andra är att man har ett undantag. Det är ett undantag som gäller generellt där skattskyldighet redan har inträtt. Då behöver man inte ha koll på att skatten redan har betalats, utan det räcker med att skattskyldigheten har inträtt. Där bör ett kvitto från när varan såldes första gången räcka för att skattskyldigheten har inträtt.

Jag ägnar mig inte åt den här typen av affärer, men jag skulle kunna tro att man ändå vill ha ett kvitto när man köper in begagnade varor för att säkerställa att det inte är stulna varor man köper. Man vill ju inte riskera att hålla på med häleri. Jag skulle gissa att företagen ändå vill ha kvitton för att säkerställa att man inte ägnar sig åt illegal verksamhet. Jag föreställer mig att det i alla fall skulle vara så om jag ägnade mig åt denna verksamhet. Det här är ju seriösa företag, så jag skulle tro att de också gärna vill ha det så.

Jag ska säga något kort om Handelns Utredningsinstitutets så kallade utvärdering. I praktiken är det inte någon utvärdering, utan det är mer en utveckling av den kritik som institutet hade mot skatten redan när den infördes. Sedan har de teoretiska modeller för hur de tror att skatten ska komma att påverka. Därför är det viktigt att säga att Handelns Utredningsinstitut själva har stora ekonomiska intressen i det här. Det tror jag att man ska ha med sig när man läser deras rapporter.

Däremot är det naturligtvis viktigt att vi alltid utvärderar de nya åtgärder som regeringen vidtar. När kemikalieskatten har verkat i några år är det naturligtvis också lämpligt att genomföra en utvärdering av den.

Jag kan också berätta att regeringen har genomfört en förbättring av kemikalieskatten genom ett beslut i veckan om att skatten också kommer att omfatta privatpersoner som köper varor utomlands.

Prot. 2019/20:83

6 mars

Svar på

interpellationer

Anf. 58 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Företag, branschorganisationer och inte minst akademi säger att det finns ett problem. Begagnade varor beskattas på ett sätt som det inte var tänkt att de skulle beskattas på därför att det är svårt att visa att skattskyldighet redan har inträtt. Det försvårar möjligheten att sälja begagnade datorer och telefoner.

Finansministern säger att det inte alls finns något problem därför att det finns undantag för varor som skattskyldighet redan har inträtt för. Vi kan alltså konstatera att verklighet och karta inte stämmer överens och att finansministerns budskap då är att regeringen följer kartan. Verkligheten får anpassa sig. Att det går ut över företagare, arbetstillfällen och miljö verkar spela mindre roll.

Jag tror tyvärr, fru talman, att det här återspeglar regeringens och socialdemokratins generella inställning till samhället, men kanske i synnerhet inställningen till företag.

Jag har en helt annan inställning. Jag tycker att det offentliga, stat, kommuner, myndigheter med mera, i grunden ska se sig själva som serviceorganisationer. Vi är inte till för vår egen skull; vi är till för andra. Vi är till för människorna, för företagen och för civilsamhället. Och när de påpekar och visar att det finns ett problem med de regler som staten har infört måste vi ta till oss det och anpassa regelverken. Vi måste minska krånglet och underlätta vardagen.

Det gäller givetvis för alla företag, för alla företag är viktiga. Men särskilt viktigt måste det ju vara nu, när det handlar om företag som verkligen bidrar till att göra Sverige och världen mer hållbar. Det är företag som visar att det går att tjäna pengar och skapa arbetstillfällen genom att tillhandahålla en mer hållbar lösning på ett problem. Det är företag som gör Sverige till ett föregångsland på området. Det måste väl vara extra angeläget att lyssna och förenkla när de säger att det finns ett problem.

Att företag redan i dag behöver spara sina kvitton för bokföringen under lång tid är helt sant. Men poängen är att det merarbete som det innebär för de inblandade företagen håller tillbaka den hållbara utvecklingen. Dessutom gäller inte detta krav för privatpersoner, och det försvårar möjligheten för privatpersoner att sälja elektronik till ett företag som sedan säljer den vidare till någon annan.

Kort sagt, fru talman: Krångliga regler håller tillbaka en positiv utveckling. Jag blir faktiskt väldigt förvånad över att regeringen inte tar till sig detta. Varför klamrar sig regeringen fast vid en teknisk konstruktion för undantag som inte bara döms ut av dem som berörs utan också av branschorganisationerna och akademien?

Anf. 59 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Jag har noterat att regeringen har startat en utredning om – och nu uppenbarligen också beslutat om att försöka med detta – liknande regler även för dem som säljer in till svenska konsumenter.

Det är bra, men jag upprepar att det borde ha föregåtts av en utvärdering av helheten utifrån både de miljömässiga, de ekonomiska och de arbetsmarknadsmässiga aspekterna och inte minst ur ett cirkulärt perspektiv. Det gäller speciellt i det läge där man kan ana att denna skatt även kommer att innefatta ytterligare branscher, till exempel textil- och skobranschen.

Min fråga är: Kan ministern uppge hur man kommer att kunna säkerställa att secondhandbutiker, exempelvis Erikshjälpen, Röda Korset och Svenska kyrkans olika butiker, som säljer begagnat kommer att kunna fortsätta att göra det utan att bli extra beskattade och därmed riskera att behöva lägga ned sin verksamhet?

Anf. 60 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Camilla Brodin tar upp frågan om hur det kommer att bli för secondhandförsäljning när det handlar om kläder och skor. Där är det lättare för mig att förstå att det är ett problem att säkerställa att skattskyldigheten har inträtt tidigare. Det är någonting som utredningen tittar på. Det är väl mindre vanligt att man har kvar kvitton när det handlar om kläder och skor än när det handlar om lite dyrare elektronikvaror. En utredning jobbar nu med detta, och jag är naturligtvis väldigt intresserad av vilka förslag den kommer med vad gäller just den frågan.

Det är likadant med Hampus Hagmans fråga om elektronikbranschen. Jag är inte gift med den ena lösningen eller den andra. Väldigt ofta när vi kommer med enskilda skatteförslag från Finansdepartementet kommer det in synpunkter från näringslivet om exakt hur skatten är utformad och om att procedurerna kring skatteuppbörden inte ska vara alltför krångliga. Vi på Finansdepartementet har naturligtvis en kontinuerlig dialog med näringslivet om detta och lyssnar på dem.

I den här frågan har det i de kontakter som förevarit inte varit helt uppenbart för oss på Finansdepartementet att detta verkligen är ett problem på det sätt som Hampus Hagman lyfter fram. Vi är dock naturligtvis beredda att lyssna om man kan visa att detta verkligen är ett sådant problem. Av de kontakter som hittills har förevarit och det vi hittills har hört är det lite svårt att förstå att detta skulle vara ett så stort problem, givet att det ofta handlar om ganska dyra varor som man köpt. Då är det vanligt att man också har kvar kvittot. Jag kan också tänka mig att det för den som renoverar är viktigt att veta att de varor man köper in har köpts på ett legalt sätt.

Anf. 61 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Nu lät det faktiskt som ett ganska positivt besked från finansminister Magdalena Andersson. Hon är inte gift med den ena lösningen eller den andra. Det är väldigt bra. Då har jag två debattartiklar som jag direkt kan rekommendera. Träffa professorerna på Lunds universitet! Träffa Inrego! Det finns också en masteruppsats skriven förra året av en student i miljövetenskap, också på Lunds universitet, om precis de problem som jag tar upp.

Det finns alltså lösningar på detta, och det är väldigt positivt om finansministern kan ta till sig av dem. Det tyckte jag inte visades i det interpellationssvar som finansministern läste upp här tidigare.

Det är ett problem att företag tvingas lägga sin tid, sin kraft och sin energi på att lära sig regelverk och hålla på med administration. Det är också ett problem om det inte bekymrar regeringen. Det är väldigt positivt om regeringen tar till sig att detta är ett problem.

Sverige ska vara ett föregångsland för hållbarhet. Jag tycker att företagare ska få lägga tiden, kraften och energin på att utveckla sin idé, att skapa

nya jobb och att bidra till en bättre värld. Då behövs det ett tydligt undantag från kemikalieskatten för begagnad elektronik.

Anf. 62 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Ja, och då är det ju bra att det också finns ett undantag för begagnad elektronik. Där finns det två möjligheter, precis som jag pekade på i mitt interpellationssvar.

Finansdepartementets kontakter har hittills inte givit vid handen att det är nödvändigt med en förändring, men kommer det nya fakta och nya argument är vi naturligtvis beredda att lyssna. Vi har också en löpande dialog med näringslivet, där det finns ett gemensamt intresse, som det också finns ett stort stöd för här i kammaren, av att vi ska ha så enkla administrativa regler som möjligt för svenska företag. De flesta företagare blir företagare därför att man har en smart idé, och det är den man vill ägna sig åt. Om man är administrativt intresserad kanske man blir tjänsteman på Skatteverket i stället.

With all due respect är det inte alltid skatteförfaranderegler som man har allra mest koll på när man är professor i företagsekonomi. Det kan finnas regler kring skatteförfarandet som man inte har koll på i detalj, även om man naturligtvis har mycket koll på annat.

Tack för interpellationen och trevlig helg!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2019/20:303 om reseavdraget och skatt på drivmedel

Anf. 63 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Borian Åberg har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att företag i hela landet ska ha tillgång till transporter till konkurrenskraftiga priser och om jag avser att initiera en sänkning av bensin- och dieselskatten. Borian Åberg har också frågat mig om jag tänker gå vidare med förslaget om ett nytt reseavdrag.

För att hela Sverige ska leva och utvecklas behöver våra transporter vara både effektiva och klimatsmarta. Utsläppen av växthusgaser från transporter står för cirka en tredjedel av Sveriges utsläpp. Regeringen bedömer att det finns goda förutsättningar att minska utsläppen från transporter i linje med riksdagens mål. Det handlar om åtgärder som styr mot fossilfria drivmedel, effektiva fordon och ett transporteffektivt samhälle. Det är så vi gör oss av med fossilberoendet samtidigt som landsbygdens konkurrenskraft säkras.

För att främja livskraftiga landsbygder överlämnade regeringen 2018 propositionen *En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop* till riksdagen. I propositionen är regeringen tydlig med att transportsystemet ska medverka till att ge alla, även landsbygderna, en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet.

Regeringen har under förra mandatperioden beslutat om en nationell plan för transportinfrastrukturen för åren 2018–2029. Planen omfattar

totalt 700 miljarder kronor. För att särskilt kompensera företag med långa transportavstånd i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län anslår regeringen årligen medel till regionalt transportbidrag. Åtgärder som är särskilt viktiga i Sveriges landsbygder är stöd till tankstationer för fossilfria bränslen, stöd till laddinfrastruktur i hela landet och satsningar på förbättrade järnvägstransporter.

Jag anser att stimulanser och ekonomiska styrmedel även i fortsättningen ska användas för att bidra till att nå klimatmålen samt att miljöskatternas andel av skatteinkomsterna ska öka. Vilken roll som drivmedelsbeskattningen har i denna omställning får dock bedömas i ett större sammanhang.

Många människor i Sverige är beroende av bilen. Det är också därför jag så ofta pratar om att vårt oljeberoende varken är ekonomiskt eller klimatmässigt hållbart. De kraftiga prissvängningarna på drivmedel illustrerar problematiken med att sitta i knät på de oljeproducerande länderna i världen. I samband med den upptrappade konflikten mellan USA och Iran 2019 såg vi att oljepriset ökade kraftigt, med högre drivmedelspriser som följd. Sedan dess har priset fallit tillbaka, den senaste tiden påverkat av minskad efterfrågan till följd av coronaviruset. Oljepriset är nu nere på de lägsta nivåerna på över ett år. När vi nu fasar ut de fossila drivmedlen till förmån för el och biodrivmedel, som ofta produceras lokalt, minskar beroendet av den här typen av omvärldsfaktorer.

I fråga om reseavdrag fortsätter beredningen av förslagen som lagts fram av Reseavdragskommittén och som har varit ute på remiss. Regeringen har fått många värdefulla synpunkter från remissinstanserna och har nyligen gett Trafikanalys i uppdrag att göra en fördjupad analys av konsekvenserna av kommitténs förslag för dem som bor eller arbetar i glesbygd. Syftet är att få ett bättre underlag för det fortsatta arbetet. Uppdraget ska redovisas senast den 22 maj 2020. Därefter kommer regeringen att ta ställning till om och på vilket sätt man kommer att gå vidare med förslaget.

Anf. 64 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Jag börjar där ministrerns anförande slutade, nämligen med förslaget om ett nytt system för reseavdraget. Jag hade önskat att ministern hade varit rakare och tydligare i sitt svar, i stället för att kryptiskt svara att regeringen kommer att ta ställning till ”om och på vilket sätt man kommer att gå vidare med förslaget”.

Om jag fick drömma fritt skulle ministern säga att man har slängt förslaget i dokumentstrimlaren på Finansdepartementet och i stället jobbar med ett nytt förslag om att höja reseavdraget så att det täcker de faktiska kostnaderna för att ta sig till jobbet. Men vi är inte här för att drömma utan för att tala om politik. Jag ska hålla mig till det.

Förslaget är sällsynt dåligt och skadligt för Sveriges utveckling. Det är feltänkt från början och slår hårt mot arbetspendlingen, som våra företag är så beroende av. Arbetspendlingen är också viktig för den enskilda människan, för att hon ska kunna försörja sig. Särskilt viktig är den för människor som bor på landsbygden.

Enligt experter kommer 200 000 människor som i dag kan göra avdrag för arbetspendling att förlora den möjligheten. För dem återstår att flytta. Det är inte alltid möjligt på grund av att andra familjemedlemmar bor kvar

eller andra åtaganden eller omständigheter som man måste ta hänsyn till. Det andra alternativet är att sluta jobba eftersom man inte har råd med resorna till och från jobbet.

Långt ifrån alla har tillgång till kollektivtrafik. De som bor i städer kan inte heller alltid utnyttja kollektivtrafiken. Det handlar om de som jobbar nattskift, till exempel poliser, sjukvårdspersonal och så vidare. Ska kvinnor som jobbar nattskift inte kunna ta bilen till jobbet och i stället utsätta sig för risken att bli överfallna och våldtagna? Bara känslan att vara rädd är skadlig för en människa. Klimatet i samhället har blivit mycket råare under regeringens tid. Det är märkligt och sorgligt att den feministiska regeringen inte direkt förkastar ett förslag på reseavdrag som slår hårt mot kvinnor som jobbar på obekväma tider.

Det påstås att det nya avdraget kommer att få stora miljöeffekter. Men det stämmer inte. Visserligen skulle koldioxidutsläppen minska, men i mycket begränsad omfattning, faktiskt bara med 1 procent av vägtrafikens totala utsläpp, och det till en kostnad av 1 miljard kronor för skattebetalarna. Det finns andra sätt att sänka koldioxidutsläppen och till en betydligt lägre kostnad.

Regeringen måste sluta med symbolpolitik och att göra saker bara för att visa att man gör något. Det är bättre att göra rätt saker, till exempel begrava förslaget om det nya reseavdraget och lägga ned bonus–malus-systemet. Kostnaden för hushållen är stor, nyttan för miljön är obefintlig och pengarna försvinner utomlands.

Anf. 65 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Borian Åberg argumenterar mot det utredningsförslag som Reseavdragskommittén har lämnat till regeringen. Jag vill understryka att regeringen ännu inte har tagit ställning till förslaget. Det har varit ute på remiss. Vi tittar nu på de mycket värdefulla synpunkter som vi har fått.

Eftersom vi är bekymrade över konsekvenserna för dem som bor eller arbetar i glesbygd har vi gett Trafikanalys i uppdrag att göra en fördjupad analys av just detta. För regeringen är det oerhört viktigt att det ska finnas bra möjligheter att både bo och arbeta i hela landet.

Anf. 66 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag vill uttrycka min förhoppning att förslaget aldrig kommer att bli verklighet.

Nu ska jag ägna mig åt resten av ministerns svar. Jag är lite förvånad över att ministern väljer att tala om coronaviruset och världsmarknadspriiset på olja. Är det inte bättre att hålla sig till det som regeringen kan påverka? Ett exempel är skatten på drivmedel, som min interpellation i alla fall delvis handlar om.

I valrörelsen 2014 lovade ministern att hon inte skulle höja drivmedelsskatterna. Men det har hänt. Man har också infört överindexering. Det slår hårt mot människor som bor på landsbygden där det är stora avstånd till apoteket, vårdcentralen, jobbet, barnens träningar och allt annat.

Det slår också hårt mot företagen. De svenska företagens konkurrenskraft undermineras när priserna för att både köra och äga en bil är väldigt höga. Jag tänker på alla småföretagare och hantverkare som betalar dyrt för att äga sina bilar och har höga driftskostnader. Många av dem kan dess-

utom inte ens dra av momsens eftersom vissa lätta lastbilar, där karossen har en speciell utformning, betraktas som personbilar och beskattas som det. Det är ett stort fel som måste åtgärdas skyndsamt om regeringen vill underlätta för företagande och speciellt för småföretagare.

Även om statsrådet inte gav ett rakt svar på min fråga om hon avser att ta initiativ till en sänkning av bensin- och dieselskatten kan jag av svaret nästan läsa ut motsatsen; vi kan förvänta oss fortsatta höjningar. Statsrådet säger ”samt att miljöskatternas andel av skatteinkomsterna ska öka”. Att tro att det skulle ske genom sänkning av andra skatter är mot bakgrund av regeringens hittills förda politik tämligen naivt.

I stället för att straffbeskatta människor och företag som är beroende av bilen och hänvisa till miljö- och klimatarbete borde man sikta in sig på de verkliga miljöbovarna: kolkraftverken i Europa och resten av världen.

Man pratar mycket om elektrifiering av bilar. Men det finns några hinder. Framför allt har vi inte tillräckligt med el, i alla fall inte i Skåne där jag bor. Om var och varannan människa skulle ha möjlighet att köpa sig en av de dyra elbilarna skulle systemet ändå inte kunna bära efterfrågan. Redan nu är det nämligen enormt stora problem med överföringskapaciteten. Företag kan inte ens etablera sig eftersom elbolagen inte kan ge någon garanti.

Anf. 67 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Boriana Åberg propagerar intensivt och passionerat för att Sverige ska fortsätta vara beroende av olja, bensin och diesel för att driva våra fordon. Jag tror inte att det är det som är framtiden.

Anledningen till att jag talar om både coronaviruset och Iran–USA-konflikten är de problem som människor som är beroende av bensin- och dieslbilar får på grund av världshändelser som ligger långt utanför deras kontroll. Det som har hänt med oljepriset den senaste tiden är väl ett ypperligt bevis för att det utöver klimatskäl finns andra goda skäl för att ställa om fordonsflottan till att drivas på annat än bensin och diesel.

Jag ser till skillnad från Boriana Åberg framför mig en framtid där vi kan köra våra bilar på inte bara el utan också biodrivmedel. Det ska allra helst vara biodrivmedel som är producerat här hemma i Sverige.

Jag delar inte Boriana Åbergs passion för att vi ska ha just olja i våra tankar. Däremot tror jag att vi båda är passionerade för just bilen och för hur viktig bilen är för att man ska kunna ta sig till jobb och arbete i hela Sverige. Därutöver ger bilen en otrolig frihet att transportera sig också på fritiden. Jag är alltså passionerad när det gäller bilen, men jag delar inte Boriana Åbergs passion för att den ska vara just fossildriven.

Anf. 68 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag propagerar inte för fossilbränsle utan för förnuft och ansvarskänsla. Jag propagerar för att regeringens beslut ska fattas med hänsyn till de människor som berörs.

Självklart står vi moderater för att miljön ska värnas och att vi ska övergå till fossilfria bilar, men det måste ske med hänsynstagande till de människor som äger dessa bilar och som i nuläget inte har råd att byta ut dem. Det gäller inte minst med tanke på hur mycket dessa bilar kostar.

Jag är inte ensam om att tycka detta. Jag undrar om ministern har missat att det finns en hel folkrörelse med drygt 600 000 medlemmar, Bensin-

upproret 2.0, som verkligen kämpar för alla människors rättighet att välja var de ska bo och vilket jobb de ska kunna ta utan att behöva flytta någonstans där det finns kollektivtrafik.

Det gläder mig att ministern trots allt uttrycker en passion för bilar och för den frihetskänsla som bilen ger. Jag hoppas verkligen att finansministerns vurm för frihet smittar av sig även till hennes beslut, för sänkta skatter ger frihet. Sänkta skatter på bensin och diesel, som vi moderater vill genomföra, ger friheten att kunna bosätta sig där man vill och ta det jobb som man vill ha.

Anf. 69 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att påminna om att Moderaterna höjde bensinskatten i varje budget som de lade fram under alliansåren liksom även i den budget som de för ett år sedan tryckte igenom i riksdagen. Det kan vara viktigt att påminna om detta när man hör på Boriana Åberg. Man kunde få intrycket att Moderaterna har drivit en annan politik tidigare.

Ja, jag är en passionerad bilåkare, och bilen är en av mina käraste ägodelar. Den innebär en otrolig frihet. Men just för att jag vill att människor även i framtiden ska ha möjlighet att känna den frihet som det innebär att inte bara ha en bil utan att också kunna köra den tycker jag att det är helt nödvändigt att ställa om fordonsflottan.

Bensinpriset varierar inte bara, utan i framtiden kommer oljan att bli dyrare och dyrare. Den möjlighet som människor med normala inkomster också ska ha i framtiden för att kunna transportera sig med bil bygger på att vi har byggt om fordonsflottan så att man kan köra bilarna på inhemskt producerat biodrivmedel eller köra elbilar. Detta är framtiden. Det som Borian Åberg propagerar för kommer att minska möjligheterna för vanligt folk att köra bil i framtiden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellationerna 2019/20:307 och 308 om RUT-avdraget

Anf. 70 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Ulla Andersson har frågat mig om jag bedömer att RUT-avdraget är en effektiv arbetsmarknadsåtgärd, och på vilka grunder jag motiverar att avdraget bör finnas kvar. Ulla Andersson har också frågat mig hur jag motiverar en utvidgning av RUT-avdraget och en höjning av taket när regeringen bedömer att den ekonomiska ojämlikheten kan komma att öka ytterligare.

Tony Haddou har frågat mig om det är min avsikt att utvidga RUT-avdraget och höja taket i stället för att satsa motsvarande skattemedel på välfärden, och hur jag i så fall motiverar åtgärderna.

Delar av regeringens politik bygger på januariavtalet, som är en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna. Ulla Anderssons fråga är ställd mot bakgrund av den del av januariavtalet som anger att RUT-avdraget ska utvidgas med fler tjänster och taket höjas.

Utredningen överlämnade den 31 januari ett delbetänkande i vilket utredningen föreslår att RUT-avdraget ska utvidgas med tvätt-, möblerings-, transport- och trygghetstjänster. Utredningen föreslår också ett höjt tak till 75 000 kronor. Betänkandet har skickats ut på remiss. Utredningens förslag och remissinstansernas svar kommer därefter att beredas inom Regeringskansliet.

Jag välkomnar all djupare analys av olika reformer och vilka effekter de har. I den fortsatta beredningen kommer jag därför att noga följa vilken effekt utvidgningen av RUT-avdraget bedömts ha för sysselsättningen och den ekonomiska jämlikheten.

Anf. 71 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Regeringen har argumenterat för att skattereduktionen för hushållsnära tjänster, RUT, skapar sysselsättning och att personer med kort utbildning kommer in på arbetsmarknaden. Men enligt en studie från Tillväxtanalys är RUT-avdraget dels en mycket dyr arbetsmarknadsåtgärd, dels missar det den tilltänkta målgruppen. Även Riksrevisionen har kommit till liknande slutsatser liksom Studieförbundet Näringsliv och Samhälle. En stor andel av de individer som har sysselsättning genom subventionerade företag hade året före anställning i ett annat förvärvsarbete.

Staten har alltså subventionerat anställningar för personer som ändå skulle ha fått arbete. Det måste ändå sägas vara ineffektivt och kostsamt. Dessutom visar det sig att drygt 75 procent av de personer som arbetar i RUT-företagen har gymnasieutbildning eller gymnasie- och högskoleutbildning. De är alltså rätt välutbildade.

Skatteverkets egen statistik visar tydligt att gruppen höginkomsttagare är överrepresenterad bland dem som hittills har använt sig av RUT-subventionerna, medan den delen med lägst inkomster knappt återfinns i statistiken. Även Riksrevisionen visar på samma sak. Framför allt höginkomsttagare – den femtedel av befolkningen som har högst inkomster – använder över hälften av avdragsbeloppet. Det är människor som är friska nog att själva städa som får en skattesubvention av staten för att de inte orkar eller vill.

Det här är skattesubventioner som alla får vara med och betala, det vill säga även fattigpensionären, den ensamstående mamman och alla andra som på olika sätt har låg inkomst.

Skattesubventionen är tydligt riktad till den välbeställda målgruppen, som trycker på för att få fler RUT-tjänster. Den ökar ojämlikheten, vilket regeringen själv konstaterar. Detta är dessutom ett slöseri med skattebetalarnas pengar, inte minst med tanke på hur det ser ut i välfärden där det dras ned på städning på skolor, sjukhus och vårdcentraler. Man drar även in hemtjänst och drar till och med ned på maten i förskolorna.

Regeringen har sagt sig vilja se en utvidgning av systemet, trots att den själv säger att ojämlikheten bedöms öka och att sysselsättningseffekten av reformen har varit mycket begränsad. Därför har jag frågat finansministern om hon anser att RUT är en effektiv arbetsmarknadsåtgärd och på vilka andra grunder hon annars motiverar att man ska utvidga avdraget eller att det bör finnas kvar. Jag har också frågat om hon anser att en utvidgning av RUT-avdraget påverkar ojämlikheten. Om det gör det i negativ riktning undrar jag varför det ska utökas ytterligare.

Som svar från finansministern har jag fått följande: ”Jomen, vi har kommit överens om det här med Centern, Liberalerna och Miljöpartiet. I övrigt tänker jag fortsätta följa frågan.”

Alla de rapporter som har kommit visar exakt samma sak. Ambitionerna med RUT var bland annat att det skulle minska svartjobben, men de finns kvar. Det skulle även vara ett sätt för människor som hade svårt att komma in på arbetsmarknaden att få ett arbete. Även detta argument har fallit. Ytterligare ett skäl var att människor som själva inte vill städa skulle använda sin tid till att lönearbeta. Inte heller detta håller. Alla argument för RUT-reformen har alltså fallit.

Man hade argumentet att människor med utländsk bakgrund skulle komma i arbete. Men de icke skattesubventionerade branscherna, såsom städning på sjukhus, skolor och vårdcentraler, har lyckats bättre. Det gäller även hemtjänsten.

Alla argument för RUT-reformen har fallit. Det är kris i välfärden. Ändå ska vi bara fortsätta följa frågan. Varför?

Anf. 72 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Som Ulla Andersson avslutade med att säga är det kris i den svenska välfärden. Runt om i landet pågår nedskärningar. Vi har fått ta del av detta under en längre tid, senast i går i Varbergs kommun. När kommunen ska spara pengar får barnen på fritis äta max en mjuk macka per måltid. Så lyder det nya direktivet. En timme därifrån, i min egen hemkommun Göteborg, sker det nedskärningar i skolan som leder till ännu större skolklasser, och det är lärarna som får ta konsekvenserna. I samma region planeras för att minska antalet anställda på sjukhusen, trots att vårdköerna redan är långa och personalen springer och inte hinner återhämta sig. Vissa kommuner går över från varm mat till kylda matlådor i hemtjänsten. Så här ser det ut runt om i kommunerna i Sverige.

I det läget väljer regeringen att säga sig vilja utöka RUT-bidraget. I det läget väljer regeringen flera utökade bidrag till medel- och överklassen. All statistik visar tydligt att gruppen höginkomsttagare är överrepresenterad bland dem som hittills använt sig av RUT-avdraget, medan den del av befolkningen som har lägst inkomster knappt återfinns i statistiken.

Nyligen presenterades också ett delbetänkande av RUT-utredningen, där man förutom höjt tak vill utvidga tjänsterna till att även omfatta transport av tvätt, montering av nya möbler, körning av grejer till loppis, omöblering och vattning av välbeställdas blommor när de är på semester. Man undrar om det är något de rika klarar av utan att få bidrag för det. Ska vi alltså ta ett gemensamt samhällsansvar för att de välbeställda ska ha någon hemma för att vattna blommorna?

Men oavsett hur finansministern väljer att utvidga tjänsterna och gå vidare med den här utredningen kommer pengarna från samma pott, nämligen våra gemensamma skatter. Det som däremot är helt väsentligt är den skeva profildistributionen och vilken målgrupp pengarna går till. De går helt enkelt just till de rikaste, framför allt i de rika områdena runt Stockholm och de andra rika områdena runt om i landet. Det är just den här målgruppen som är i behov av den extra guldkanten, eller hur?

Man ställer sig då frågan: Varför satsas det mer på bidrag till de rika än på jämlikhet? Varför ska skattemedel gå till ganska märkliga tjänster för de rika i stället för att gå till landets mest utsatta eller för den delen till

vår gemensamma välfärd? Varför ska skattemedel gå till att subventionera höginkomsttagares livsstil i stället för att jämna ut klyftorna i samhället?

Fru talman! Vem vill vi som samhälle främst vara till för och hjälpa – den som saknar det mest grundläggande och befinner sig på det lägsta trappsteget eller den rika villaägaren högst uppe i trappan som vill möblera om hemma? Svaret på den frågan bör vara självklart. Men tyvärr är det inte så i Socialdemokraternas Sverige. I Socialdemokraternas Sverige måste uppenbarligen varje lågavlönad ge av sina skattepengar, så att de högavlönade kan plocka ut höga RUT-bidrag för att få städad i hemmet eller få sina pooler rengjorda. Det är naturligtvis inte rimligt att vi genom våra skatter gynnar de högavlönade med gigantiska bidrag, medan kommunerna har svårt att klara sina åtaganden inom välfärden.

Summan som staten betalade ut i RUT-bidrag förra året var 5,6 miljarder. Det närmar sig nästan 6 miljarder kronor. Jag tycker att finansministern ska fundera lite kring hur mycket kommunerna fick i bidrag och hur mycket extra bidrag det var i den satsningen. Där finns en rejäl skevhet. Det är uppenbart att ett utökat RUT-avdrag ingår i den rejäla högersväng som regeringen gör i den ekonomiska politiken.

Vi fick inte riktigt svar på varför man ska ha fler bidrag till överklassen i stället för att satsa på välfärden. Det är min fråga.

Anf. 73 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det finns naturligtvis mycket att fundera på efter de utvärderingar som har kommit vad gäller RUT-avdraget. Det har rått ganska stark konsensus bland de ekonomer i Sverige som analyserat RUT-avdraget om att det var en skattesänkning som i praktiken var självfinansierande. Den analysen har helt omkullkastats av de rapporter som har kommit. Där tycker jag att det finns mycket att fundera på.

Inte minst tyder detta på att de sysselsättningsberäkningar som ekonomer gör av enskilda skatteförändringar verkligen måste tas med en stor nypa salt. Man har uppenbarligen varit alldeles för optimistisk och rent vilseledande i de här frågorna. Därför är jag också väldigt glad över att vi i samarbete med Vänsterpartiet såg till att sysselsättningseffekter av enskilda förslag inte längre redovisas i budgetpropositionen. Det var någonting som alliansregeringen gjorde. De här siffrorna visar att det var grovt missvisande information man lämnade till riksdagen. Jag tycker att det är väldigt bra att vi kunde ta bort detta tillsammans. Man måste naturligtvis vara oerhört försiktig med sysselsättningsberäkningarna framöver.

Utredningen vad gäller utvidgat RUT-avdrag har precis kommit och är nu ute på remiss. Vi kommer naturligtvis att titta på remissvaren. Självklart kommer de här utvärderingarna att vara en del av den diskussionen.

Samtidigt är det så att vi har en politisk överenskommelse. Som Ulla Andersson väl känner till är jag en person som står bakom de överenskommelser som jag har slutit.

Anf. 74 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Ja, det var bra att vi tog bort de beräkningarna, för de var helt missvisande, vilket vi också egentligen visste när den borgerliga regeringen införde RUT. Alla argument de hade har som sagt fallit. Verkligheten brukar komma i kapp. Så ser det ut.

Låt oss då titta på verkligheten och de utvärderingar som har gjorts! Tillväxtanalys kom fram till att varje RUT-jobb har kostat mellan 1 ½ miljon och 2,3 miljoner. Det motsvarar rätt många jobb i välfärden för undersköterskor, förskollärare eller sjuksköterskor. Vidare har man konstaterat att 75 procent har gymnasieutbildning eller högre utbildningsnivå. Samtidigt har vi arbetskraftsbrist just inom många yrkesgrupper som kräver gymnasieutbildning eller högre. Av dem som har fått jobb i RUT-branschen har enligt Riksrevisionens granskning 8 procent en heltidslön. Cirka hälften har en årsinkomst som är lägre än en månadslön för en städare. Vi använder alltså högutbildade människors kompetens till skattesubventionerad städning i privata hem till en mycket hög kostnad. Rapporter från Tillväxtanalys, RUT och SNS visar tydligt hur det ser ut. Visst – Almega har en helt annan rapport, men de är också företrädare för denna skattedopade bransch.

Om vi då tittar på vad som händer i Söderköping kan vi tyvärr konstatera att man där drar in på städningen för gamla. De ska inte längre få sin toalett städad varje vecka, utan bara var tredje vecka. Man drar också in på tiden som ska läggas på social omsorg. Den blir halverad. Det ska vara fyra timmar i månaden till social samvaro, samtidigt som vi vet att just ensamhet innebär en stor risk för människor, framför allt äldre människor. Den innebär risk för psykisk ohälsa och depressioner. Dessutom ska man dra in på tillsynen av de äldre. Man ska inte längre besöka dem i hemmet, utan man ska ringa till dem.

De 5 miljarder som läggs på RUT skulle kunna användas till att se till att hemtjänsten fick de resurser som behövs. På så sätt skulle pengarna komma till mycket större gemensam nytta. Tycker man inte att resurserna behövs i hemtjänsten skulle man kunna använda dem till att städa våra skolor, där barn med allergier och astma påverkas av dålig städning, eller våra sjukhus, där vi får infektioner och vårdskador till följd av att de inte städas som de ska. Det skulle vara mycket effektivare och ge större gemensam nytta.

Samtidigt som vi har RUT som i sig ökar ojämlikheten, vilket också finansministern har sagt, påverkar också neddragningarna i välfärden jämlikheten i fel riktning. Ojämlikheten ökar på grund av dem, och på grund av RUT ökar den dubbelt.

Jag hörde inte ett enda argument från finansministern om att ojämlikheten inte ökar eller varför RUT skulle vara en effektiv arbetsmarknadsåtgärd. Jag uppskattar att finansministern står bakom det hon gör och att hon är ärlig.

Det är just för att hon är ärlig hon inte kan ha några argument för varför RUT skulle vara en effektiv arbetsmarknadsåtgärd eller att den inte skulle öka ojämlikheten. Alla argument har fallit. Det är bara borgerlig ideologi.

Anf. 75 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Frågan är: Varför skickar man ut utredningen på remiss? Här får ni i januariängan helt enkelt hejda er. Januariavtalet handlar väldigt lite om vad som är bra för Sverige. Det finns inga som helst skäl för att höja taket för RUT och utvidga tjänsterna till att omfatta fler. Vissa tjänster i förslaget är ganska parodiska men samtidigt provocerande.

Det finns tvärtom uppenbarligen väldigt många skäl att backa tillbaka dåliga och kostsamma sårlosningar. Jag tycker att Riksrevisionens rapport

om RUT-avdraget, som Ulla Andersson nämnde, visar konsekvenserna väldigt tydligt. RUT-reformen är väldigt dyr och ineffektiv och når inte riktigt upp till något slags syfte eller träffsäkerhet.

Det är dels en mycket dyr arbetsmarknadsåtgärd, dels missar RUT-avdraget sin tänkta målgrupp. Vi har genom tiderna hört RUT-försvaren upprepa att RUT skulle vara självfinansierande. Det är den inte. RUT skulle strypa svartjobben. Det gjorde den inte helt. RUT skulle avlasta slitna småbarnsföräldrar. Det gör den inte. Av RUT-köparna har 69 procent inte ens barn hemma.

RUT-avdraget har alldeles för låg effektivitet och mycket höga kostnader när det kommer till att skapa jobb. Reformen äter upp våra gemensamma skattepengar. I den sektorn får skattebetalarna betala nästan 2 miljoner kronor för varje tjänst. Det motsvarar tre fyra jobb i välfärden.

RUT är alltså dyrt och ineffektivt. Vill man skapa jobb med skattepengar finns det betydligt billigare och mer effektiva vägar. Det kan till exempel ske genom att anställa fler inom välfärden i allmänhet eller inom hemtjänsten i synnerhet. Det ger betydligt fler anställningar och just det som efterfrågas runt om i landet av kommunerna.

Jag tror att de flesta föredrar att betala skatt för fler arbetskamrater i välfärden, till hemtjänsten eller vården, framför att se sina inbetalade skattepengar bekosta blomvattnings eller poolrengöring i de välbeställdas hem. I stället för att Danderydsborna får göra skatteavdrag för att få blommorna vattnade när de är på semester skulle vi kunna ge landets sjuksköterskor, lärare och undersköterskor fler arbetskamrater. Vi skulle kunna stärka både hemtjänsten och socialtjänsten i landets kommuner som behöver de pengarna mycket mer.

Det handlar ytterst om ett politiskt val. Ska skattemedel genom riktade bidrag gå till ommöblering i privatpersoners hem, eller ska skattepengar gå till något annat, exempelvis till att anställa fler inom välfärden? För oss i Vänsterpartiet är det självklart. Vi kommer att kämpa för jämlikhet och strida för att välfärden ska få mer resurser. Vi kommer också att strida mot den medvetna orättvisa resursfördelningen – varje krona som styrs om till RUT hade kunnat satsas på ett helt annat ställe i ekonomin. Det är ytterst ett politiskt val.

Som arbetsmarknadsåtgärd har Arbetsmiljöverket gång på gång larmat om den dåliga arbetsmiljön inom RUT-branscherna. Av de över 500 städföretag som granskats har 4 av 5 exempelvis stora brister i arbetsmiljön. Det handlar om arbeten som präglas av splittrade arbetsdagar, antingen korta eller deltid generellt, stress, osäkra anställningar, obetald restid och så vidare. Det är en bransch där arbetsgivarna alltid prioriterar kundernas behov mer än arbetsmiljön. Något obefintligt prioriterat är facklig anslutningsgrad eller kollektivavtal inom branschen. Inte särskilt många företag inom den branschen har det.

Anf. 76 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Ulla Andersson frågar om det är en effektiv arbetsmarknadsåtgärd. Nej, det går väl inte att hävda med de analyser som har kommit nu. Det är möjligen en effektiv arbetsmarknadsåtgärd i andra europeiska länder eftersom många av dem som arbetar här och som har lägre utbildning arbetskraftsinvandrar från andra europeiska länder. De som redan

befann sig i Sverige hade jobb här innan eller har en sådan utbildning att de borde kunna ha jobb.

De argument som har förts fram om RUT-avdraget som fortfarande är relevanta är att det kan öka arbetskraftsutbudet bland dem som köper RUT-tjänster och också att det kan minska svartarbete. Man kan i och för sig ha invändningen att skatten på RUT-tjänster är så nedsatt att det knappt är någon beskattning kvar på dem. Om man ska minska svartarbete och skattefusk genom att ta bort skatt har vi inte så mycket välfärdsstat kvar.

Däremot är kanske svartarbete ovanligt vanlig i den här typen av branscher när det är tjänster som utförs mellan personer och det är privatpersoner som köper. Där var det i och för sig ovanligt vanligt med svartarbete tidigare.

Tony Haddou hävdar att januariavtalet inte handlar om det som är bra för Sverige. Det är en uppfattning som jag verkligen inte delar. Det tror jag egentligen inte att Tony Haddou gör heller. Det finns till exempel i januariavtalet investeringsstöd för hyresfastigheter, något som jag vet ligger Vänsterpartiet mycket varmt om hjärtat.

Det finns minst 20 miljarder till välfärden, som visserligen behöver vara mycket mer. Men det är väldigt mycket bättre än om vi hade haft en M-KD-SD-regering. Det är fortsatt utbyggnad av kunskapslyft så att fler människor ska komma i arbete. Jag är säker på att Tony Haddou tycker att det är bra. Det är mycket omfattande klimatinvesteringar och en stor grön skatteväxling som jag är övertygad om att Vänsterpartiet också står bakom.

Jag kan också konstatera att Vänsterpartiet för ett år sedan självt kom fram till att man tyckte att den här regeringsbildningen var bättre än att ha Ulf Kristersson som statsminister och därför accepterade den.

Anf. 77 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Vi kan konstatera att den här regeringen nyligen har sänkt skatten för de allra mest välbeställda. Det är rika män i Danderyd, på Östermalm och så vidare. Man tog bort värnskatten. Man sänkte alltså skatten för alla som tjänade över 58 000 kronor i månaden. Det kostade 6 miljarder. Samtidigt tillsköt man 3 ½ miljard till välfärden.

Vi kan också konstatera att ungefär hälften av de tillskott som behövs för att förhindra nedskärningar i hemtjänsten, i förskolan, på fritis, i skolan och i sjukvården tillförs. Det väntar stora omfattande besparingar och nedskärningar. Det är sådana som redan har inletts men som kommer att bli värre.

Jag konstaterar att finansministern säger att det där med svartjobb kanske inte är ett så bra argument. Vi vet också att den borgerliga regeringen överdrev problemet mångfaldigt när den införde RUT. Som finansministern också säger går det inte att skattesubventionera alla branscher där det finns svartjobb. Det vore en helt ineffektiv och väldigt dålig åtgärd inte minst utifrån välfärdsstatens perspektiv.

Finansministern tar också upp att eventuellt kan en del börja jobba lite mer om de får hjälp med städningen hemma. RUT-rapporten visar att det kanske inte heller stämmer riktigt. Frågan är: Är det vad staten ska ägna sig åt, att subventionera friska, välmående människors privata städning hemma? Jag kan inte tycka det. Det gäller allra minst när vi ser hur det ser

ut i Söderköping med besparingarna i hemtjänsten, i Lund eller i Nordmaling. Det är omfattande. Det bara rullar, rullar och rullar fram.

Jag kan konstatera att regeringen väljer att sänka skatter för välbeställda och väljer att utvidga RUT-avdraget för samma målgrupp. Det man prioriterar politiskt är välbeställda människors välmående. Man lämnar gamla och förskolebarn därhän.

Anf. 78 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Januariavtalet ingår ju i den rejäla högersväng som regeringen gör genom att bland annat sänka skatten för de allra rikaste i Sverige. Finansministern och Socialdemokraterna har ju velat gå den vägen i snart ett decennium. Det är alltså inget nytt att Socialdemokraterna gör en rejäl högersväng i politiken.

Men RUT kanske ändå levererar den tänkta effekten, nämligen att flytta stora summor pengar från staten till landets höginkomsttagare. Det är en omfördelning till de rika hushållen på bekostnad av resten av Sverige. De nöjde sig inte med slopad fastighetsskatt, slopad arvs- och gåvoskatt och stora utdelningar med lägre skattesatser – de rika vill alltid ha lite mer. De ska visst ha den extra guldkanten i tillvaron. Det lyckades den borgerliga regeringen ordna, och det lyckas tyvärr också en socialdemokratisk finansminister att växla upp här.

Men jag inser att finansministern också vill rättfärdiga sina politiska val inför sina väljare, så hon tar upp ett och annat förslag som Vänsterpartiet tycker om eller har varit med och förhandlat om.

Detta är absolut ett medvetet politiskt val som vi menar borde omprövas omgående. Jag anser inte att utredningen ens behöver gå ut på remiss. Här behöver januariängan hejda sig.

Varför ska vi betala ännu mer för att de rikaste 10 procenten ska ha det rent hemma? Det är ju inte svårt att konstatera att välfärden går på knäna och att vi har människor i Sverige som lever på marginalen.

Jag tycker faktiskt att finansministern ska besöka fritis i den kommun jag nämnde och förklara för barnen varför de får max en mjuk macka per måltid. Hon kan också besöka de kommuner som går över från varm mat i hemtjänsten till kylda matlådor eller förklara för medarbetarna inom vården varför de ska springa en extra rond och aldrig hinna återhämta sig. Hon måste förklara för dem hur hon prioriterar. Det är absolut ett politiskt val som finansministern gör, och det är inget nytt, utan det har pågått i ett decennium. Det är den högerflyttning som Socialdemokraterna har velat göra.

Anf. 79 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! När man tittar på fördelningsprofilen i de budgetar som jag lade på riksdagens bord under förra mandatperioden kan man se att det är en väldigt tydlig fördelningspolitik och en väldigt tydlig socialdemokratisk profil i dem. Det är mest ekonomiska resurser till dem som har de minsta marginalerna, medan de som har de högsta inkomsterna får vara med och bidra lite mer. Det är klassisk socialdemokratisk politik.

Värnskatten tar både Tony Haddou och Ulla Andersson upp. Det är helt korrekt att vi gick fram med en budget med ett förslag om avskaffad värnskatt. Det är heller ingen hemlighet att detta verkligen inte är ett förslag som vi socialdemokrater hade gått fram med på egen hand.

Prot. 2019/20:83

6 mars

Svar på
interpellationer

Men för ett år sedan stod vi inför ett val. Antingen hade värnskatten avskaffats med Ulf Kristersson som statsminister i en historiskt svag och historiskt högerorienterad regering som i varje beslut hade behövt Sverigedemokraternas aktiva stöd, eller så hade man haft Stefan Löfven som statsminister i samarbete med tre andra partier. Det är en regering som har avskaffat värnskatten men också har fått igenom en lång rad vänsterinriktade och socialdemokratiska reformer: pengar till välfärden, mer utbildning, grön omställning, investeringsstöd till hyresbostäder och höjd pension för alla de pensionärer som har riktigt låg pension.

Vår bedömning för ett år sedan var att detta var ett bättre val, och vet ni vad: Det var det beslut som Vänsterpartiet också fattade i sin riksdagsgrupp. Det låter dock inte riktigt så nu.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Meddelande om svar på interpellation

Interpellation 2019/20:308 om utökning av RUT-avdraget av Tony Haddou (V) besvarades gemensamt med interpellation 2019/20:307.

§ 22 Svar på interpellation 2019/20:311 om bränsle- och fordons- skatter

Anf. 80 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Kjell Jansson har frågat mig om jag planerar att höja drivmedelsskatterna under mandatperioden och om jag avser att förändra bonus–malus-systemet.

Jag vill inledningsvis säga att det finns många människor i Sverige som är beroende av bilen. Det är också därför jag så ofta pratar om att vårt oljeberoende, som orsakar de kraftiga prissvängningarna på drivmedel, inte är hållbart, vare sig ekonomiskt eller för klimatet. I samband med den upptrappade konflikten mellan USA och Iran 2019 såg vi att oljepriset ökade kraftigt, med högre drivmedelspriser som följd. Sedan dess har priset fallit tillbaka, den senaste tiden påverkat av minskad efterfrågan till följd av coronaviruset. Oljepriset är nu nere på de lägsta nivåerna på över ett år.

Ekonomiska styrmedel är centralt i en effektiv miljöpolitik, men att uppnå klimatmålen enbart med hjälp av kraftigt höjda drivmedelsskatter, som vissa bedömare har föreslagit, skulle få stora konsekvenser, inte minst för människor i glesbefolkade områden där bilberoendet är stort. En sådan politik är inte aktuell för den här regeringen. Skatter är heller inte det enda medlet för att åstadkomma en omställning. När Sverige genomförde ett skifte från oljebaserad individuell uppvärmning av våra hus till att använda fjärrvärme, värmepumpar och biobränslen, användes både koldioxidskatt och bidrag till konvertering av uppvärmningssystem. Regeringen anser att stimulanser och ekonomiska styrmedel även fortsatt ska användas för att nå klimatmålen och att miljöskatternas andel av skatteinkomsterna ska

öka. Vilken roll drivmedelsbeskattningen ska ha i omställningen får dock bedömas i ett större sammanhang.

Prot. 2019/20:83

6 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 81 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Tack, finansminister Magdalena Andersson, för svaret! Men svaret stämmer inte överens med vad miljöministern brukar svara i talarstolen. Det är en klar skillnad där. Är det regeringens hållning som framgår av finansministerns svar, eller är det Magdalena Anderssons egen uppfattning?

Statsrådet svarar att oljepriset har stora svängningar. Det har det haft sedan 1970-talet. Det är 50 år sedan, så det är inget nytt. Det är gammal skåpmat. Det vet alla. Det är helt korrekt, och så är det historiskt.

Beskattningen av fordonsflottan har totalt spårat ur. Det har blivit något slags extrempolitik av detta och ett bilhat som är långt över det vanliga från regeringens sida.

Det rimliga vore att man betalade skatt efter fordonets tjänstevikt, körsträcka och vägslitage. Så har man historiskt alltid gjort. Nu har man hittat på andra parametrar för att straffa bilismen.

Jag upplever att bilen har blivit en kassako för regeringen. Man förstår inte vikten av att ha bil i ett avlångt land som Sverige. Inte minst ser vi detta när det är vinter: Man har rekordmängder med snö i Kiruna – de värsta man har haft på 30 år – och här nere har vi ingen snö alls. Detta visar hur stort landet är.

Vi har vägtrafikskatt, fordonsskatter, bränsleskatter, skatt på skatt och moms på skatt. Hur mycket anser finansministern att det är rimligt att betala i skatt för en bil?

Kommer regeringen att ytterligare höja bränsleskatterna under mandatperioden? Det svaret är fortfarande dunkelt.

Bonus–malus-skatten har totalt kört i diket. Riksrevisionen har framfört stark kritik mot systemet och anser att det är kostsamt och ineffektivt.

Det har blivit dyrt att köpa transportbilar och mindre lastbilar, så många företag väljer i dag att köra sina gamla bilar. Det får precis motsatt effekt om man är ute efter att minska de fossila bränslena.

Dessutom straffas människor som bor utanför storstäderna. Och det gör faktiskt två tredjedelar av landets invånare. De bor utanför storstäderna. Och detta drabbar även Stockholms län hårt, kan jag säga. Tunnelbanan börjar i Mörby och går till Norsborg, men den går inte längre än så.

Fru talman! Finansministern säger i svaret att det är viktigt att styra så att bilflottan släpper ut mindre. Det sköter ju marknaden om! Den biltillverkare som inte gör det får inte sälja några bilar. Det behöver inte regeringen och riksdagen hålla på och peta i, tycker jag.

Bonus–malus-systemet går stick i stäv med målet när många väljer att köra gamla bilar i stället för att köpa nytt.

Olja är inte det stora problemet, finansministern. Det stora problemet är kolkraften. Regeringen borde lägga all kraft, framför allt inom EU, på att påverka så att man stoppar utbyggnaden av kolkraft, avvecklar de verk som finns och bygger kärnkraft i stället. Just nu planerar man att bygga 2 500 nya kolkraftverk i världen, huvuddelen av dem i Kina och Indien.

Regeringen silar mygg och sväljer kameler!

Bilen är en stor frihetssymbol och en oerhört viktig komponent i en marknadsekonomi och ett exportland som Sverige, som är beroende av att man har rörlighet och kan ta sig till och från jobbet.

Anf. 82 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Kjell Jansson för den inledande geografilektionen. Ja, Sverige är ett stort land. Det tycker jag också är viktigt att påpeka. I EU-sammanhang säger man att Sverige är ett litet land. Det är det faktiskt inte alls. Jag brukar säga att det är ett medelstort land.

Kjell Jansson tycks tycka att Sverige inte ska göra någonting när det gäller miljö- och klimatomställning, på grund av att andra länder bygger kolkraftverk. Så tolkar jag hans inlägg. Jag delar inte den uppfattningen. Sverige driver på hårt internationellt för att det inte ska byggas nya kolkraftverk. Vi har bland annat drivit detta i de församlingar där vi har inflytande, till exempel Världsbanken och andra internationella banker. Det handlar just om att man inte ska göra investeringar i nya fossila anläggningar, bland annat kolkraftverk. Däremot bestämmer inte Sverige över vad som händer i andra länder. Vi använder allt vårt inflytande för att man ska driva bort från detta, men där har Sverige inte beslutanderätt. Däremot beslutar vi över vad vi gör här i Sverige.

Även de svenska utsläppen bidrar till klimatförändringarna. Därför är det angeläget att Sverige gör sin del för att minska utsläppen. När Sverige ligger före visar det sig att det ger fantastiska exportmöjligheter för svenska företag.

Kjell Jansson hänvisar till Riksrevisionen, som säger att bilbeskattningen är ineffektiv. Då vill jag påpeka för Kjell Jansson att kritiken framför allt rör den miljöbilsbonus som alliansregeringen införde, som innebar att vanliga underskoterskor fick betala när direktörerna köpte en miljöbil. Det mycket orättvisa systemet har vi avskaffat. När man nu får en miljöbilsbonus är den betald av dem som i stället köper en bil med mycket stora utsläpp. Det handlar om väldigt dyra bilar, och det är i huvudsak personer med höga inkomster som har möjlighet att köpa de bilarna.

Kjell Jansson säger: Riksdagen ska inte peta i marknaden. Låt marknaden sköta omställningen! Då blir naturligtvis frågan: Hur kom det sig att Moderaterna höjde bensinskatten varje år de satt i regeringsställning och även i den budget som de tryckte igenom för 2019?

Anf. 83 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Ja, det finns mycket att diskutera – vad som hände historiskt och inte. Höjt bränsleskatten har även de borgerliga regeringarna gjort; det är jag fullt medveten om. Det är väl mer ett sätt att finansiera saker som man vill göra, reformer och dylikt.

Men faktum kvarstår. Ju mindre vi släpper ut i Sverige, desto mer kan övriga EU-länder som använder kolkraft, till exempel Polen, vräka på. Det finns nämligen ett utsläppstak inom EU – utsläppsrätter – som finansministern väl känner till.

Att straffbeskatta bilen är helt fel. Bränsleskatterna börjar nu nå nivåer som är svåra att hantera för dem som bor ute på landsbygden, inte minst uppe i Norrland, där man kan ha 10 mil till jobbet och 10 mil hem. Även i Stockholms län är det så. Det är 10 mil till riksdagen från där jag bor. Ska jag åka fram och tillbaka är det 20 mil om dagen. Det blir oerhört dyrt om

man slår ut det på ett år. Huvuddelen av priset på bensin är skatt, typ två tredjedelar. Oljepriset går upp och ned, men det är marginellt jämfört med skatterna i sammanhanget.

Självklart ska vi vara rädda om miljön – absolut. Men det bilarna släpper ut är försumbart jämfört med hur det var tidigare. År 1980 när jag började jobba i Stockholm släppte bilarna ut ganska mycket, och det var i princip dubbelt så mycket bilar i Stockholm. I dag släpper bilarna ut 10 procent av vad de gjorde 1980.

Man borde i stället fokusera på att få bort kolkraften – det är faktiskt den som är den stora boven. Det borde man göra om man bryr sig om miljön på riktigt. Ibland upplever jag att regeringen och framför allt många miljöpartister absolut vill straffa bilen och skyller på miljön. De hatar i grunden bilen. De vill ha bort bilarna och inbillar sig att alla ska åka tåg och tunnelbana. Tyvärr går det inte tåg överallt i Sverige. Det finns inte heller tunnelbana överallt – den finns bara i Stockholm.

Självklart ska vi vara rädda om miljön, men det måste finnas rim och reson. Detta håller på att urarta.

Anf. 84 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag hoppas verkligen att Kjell Jansson inte kör 20 mil om dagen här i Stockholmsområdet, där det finns ypperliga möjligheter att åka kollektivt, om inte hela vägen så i alla fall stora delar av vägen till riksdagen. Så är det oavsett var någonstans i Stockholmsområdet man bor.

Jag vill också påpeka att utsläppsrätterna bara gäller den handlande sektorn, och väldigt stora delar av svensk ekonomi och det som vi gör som privatpersoner omfattas inte av den handlande sektorn.

På Kjell Jansson låter det som att det finns en motsatsställning mellan att arbeta mot kolkraftverk och att Sverige ska genomföra en klimatomställning. Det är helt befängt. Det är ett argument som är svårt att ta seriöst. Självklart ska regeringen jobba stenhårt för att det inte ska öppnas nya kolkraftverk i världen. Det gör vi också. Vi använder allt det inflytande vi har i internationella organisationer för att driva den frågan. Det gör vi självklart också i direkta samtal med de länderna. Men det hindrar inte att vi ska genomföra en omställning här i Sverige.

Det tycks finnas en bensinkärlek hos Kjell Jansson. Detta är inte framtiden. Ska vanligt folk kunna köra bil i framtiden, när oljan med största sannolikhet har blivit jättedyr, måste det finnas bilar som kan drivas med el och biodrivmedel. Det är det som är framtiden för att också vanliga löntagare ska ha möjlighet att köra bil. Det är det som är framtiden.

Anf. 85 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Ja, det går visst att åka buss till Stockholm från där jag bor. Det tar tre timmar, enkel resa. Med bilen tar det en och en halv timme. Vilket väljer man, tror du?

Man pratar om elbilar. Det och elektrifiering ska vara framtiden. Men varifrån ska strömmen komma? Man vill inte bygga ut kärnkraften. Vattenkraften försörjer i dag Sverige med ungefär 50 procent av elen. Är det vindkraftverken man ska lita på, som står stilla när det är riktigt kallt? De funkade bara när det blåser. Annars ger de noll el. Vindkraft är den mest ineffektiva elkälla man kan ha.

Bygg kärnkraft! Vi förlorade tyvärr omröstningen här i kammaren med en röst, om att ha kvar och utveckla Ringhals.

Jag vill ha svar av finansministern: Hur ska man försörja Sverige med el, om alla bilar ska gå på el, när man inte ens har ström till en Icabutik i Arninge som är planerad. Man får skjuta på bygget i tre år för att Vattenfall inte kan garantera att det finns el. Hur kan man då påstå att alla bilar som tillverkas ska köras med el? Det känns naivt.

Vi kommer inte att bli överens om detta, men jag vill ändå hävda att regeringen silar mygg och sväljer kameler. Bilarna släpper ut en del i Sverige, men det är inte alls farligt. Skogen suger upp det mesta av koldioxiden, och den växer som aldrig förr. Skogen växer dubbelt så fort nu som för 100 år sedan.

Anf. 86 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är väldigt allvarligt när vi har riksdagsledamöter i Sveriges riksdag från Moderaterna som står och förnekar fakta. Den svenska fordonsflottan står för en väsentlig del av de svenska utsläppen. Det är farligt för klimatet. Det är fakta. Kjell Jansson kan drömma om att det ska vara på något annat sätt, men detta är väldigt allvarligt. Om vi ska kunna fatta bra beslut för våra barn och barnbarn måste vi ta till oss de fakta som finns.

Hur ska vi klara oss i framtiden? Ja, självklart måste vi bygga ut det som är förnybart. Vi behöver fortsätta med den solcellsrevolution som vi ser. Vi behöver bygga ut vindkraftverken. Vi måste naturligtvis också spara på den el vi har.

Kjell Jansson säger att hans buss tar tre timmar. Åker man buss hela vägen i Stockholm tar det ofta väldigt lång tid. Men det finns infartsparkeringar. Jag känner faktiskt inte till att det i Stockholm inte skulle vara möjligt att ta en bil till en pendeltågsstation eller till en busstation varifrån det sedan går en motorvägsbuss in till stan. Jag hoppas verkligen att Kjell Jansson har hittat den möjligheten och inte alltid åker bil. Kjell Jansson verkar i och för sig inte tycka att det är något som helst problem med alla bilar som släpper ut avgaser som försämrar klimatet och som i Stockholm dessutom släpper ut partiklar som är farliga för våra barn.

Även om Kjell Jansson vägrar att ta till sig de fakta som det råder stor enighet om hoppas jag att han ibland väljer att åka kollektivt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2019/20:353 om elever som blir kränkta för sin tro

Anf. 87 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Gudrun Brunegård har frågat mig hur regeringen avser att försäkra sig om att elever inte kränks i skolan för sin tro och att de ska tas på allvar när de anmäler kränkningar. Gudrun Brunegård har även frågat hur regeringen kan ombesörja fortbildning för lärare och annan personal om läroplanen, barnkonventionen och Europakonventionen och konsekvenserna av dessa vad gäller respekt för tro och religiösa uttryck.

Det är oacceptabelt att elever blir kränkta i skolan. Inte minst gäller detta om kränkningen sker på grund av elevens tro eller religion. Varje elev ska vara fri att forma sin egen uppfattning, och skolan ska visa respekt för tro och religiösa uttryck. Att främja likabehandling och motverka alla former av kränkande behandling är en viktig del i skolans arbete för trygghet och studiero. Jag utgår från att skolans huvudmän, som har ansvaret enligt skollagen, följer och upprätthåller bestämmelserna i skollagen och i andra författningar.

Enligt skollagen och läroplanerna ska utbildningen i skolan förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Religionsfriheten är en mänsklig rättighet som i Sverige skyddas genom bland annat regeringsformen och Europakonventionen. Barns rätt till religionsfrihet följer också av FN:s konvention om barnets rättigheter – barnkonventionen – som sedan 1 januari 2020 gäller som svensk lag. Barn och elever ska ges förutsättningar att själva forma sina egna uppfattningar gällande religion eller annan trosuppfattning.

Diskriminering på grund av religion är enligt diskrimineringslagen förbjuden på bland annat utbildningsområdet. Skolan har enligt skollagen och diskrimineringslagen en skyldighet att aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Statens skolinspektion och Diskrimineringsombudsmannen har tillsyn över att bestämmelserna i skollagen respektive diskrimineringslagen följs.

Det är skolhuvudmännen som ansvarar för skolpersonalens kompetensutveckling utifrån identifierade behov. Om det på skolor finns behov av kompetensutveckling i frågor som rör trakasserier och trygghet och studiero erbjuder Statens skolverk resurser och stöd för utvecklingsarbete. Barnombudsmannen har på regeringens uppdrag tagit fram rekommendationer och stödresurser i syfte att stärka implementeringen av och arbetet med barnkonventionen.

Regeringen har beslutat tilläggsdirektiv till Utredningen om en effektiv och ändamålsenlig tillsyn över diskrimineringslagen. Den särskilda utredaren ska bland annat analysera hur tillsynen över bestämmelserna i diskrimineringslagen när det gäller det skollagsreglerade området i dess helhet kan flyttas till Skolinspektionen. Utredaren ska redovisa sina förslag senast den 1 oktober 2020.

Regeringskansliet har beslutat att en utredare ska biträda Utbildningsdepartementet med att ta fram ett förslag till en nationell plan för skolans arbete med trygghet och studiero och lämna förslag som säkerställer ett fungerande regelverk om trygghet och studiero i skolan.

Fru talman! Regeringen har vidtagit en rad konkreta åtgärder, och vårt arbete fortsätter. Målet är att alla elever ska känna sig trygga i skolan och inte riskera att utsättas för några kränkningar på grund av sin tro och religion eller annan omständighet.

Anf. 88 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det har nu gått några veckor sedan rapporten *Unga troende i samhället* publicerades av Sveriges kristna råd. Den fick berättigad uppmärksamhet genom att den belyser den problematiska situation som många unga troende tvingas genomleva.

Ärkebiskopen tillsammans med kyrkoledare för såväl frikyrkan som de katolska och ortodoxa kyrkorna i Sverige skrev och uttalade sig om rapporten. De ställde sig frågan hur det faktum att barnkonventionen nu är svensk lag kan vara till stöd för barns och ungdomars religionsfrihet. En del av det har vi hört i ministrernas svar.

Det faktum att varannan kristen ungdom upplever sig kränkt för sin tros skull och att det i en fjärdedel av fallen är lärare som kränker gör att många unga döljer sin tro. Det krävs mod att våga utsätta sig för att bli kränkt offentligt i klassrumssituationen av en lärare som man står i en beroendeställning till.

De här eleverna anger att det oftast är i samband med religionsundervisningen eller de naturvetenskapliga ämnena som kränkningarna sker. Ungdomar uppger att ”lärare har en dumförklarande ton när det gäller kristendomen i förhållande till vetenskapen och beskriver hur religionslärare på gymnasiet ägnar sig åt raljerande över tro”.

En ung person som tillhör en ortodox kyrka skriver: ”Jag blev kallad dum, fick kommentarer som ’tror du på tomten också’, hånades med vulgära skämt om min tro ... Värst var min gymnasielärare i geografi. Jag lyfte det flera gånger men fick inget stöd av någon i skolan.”

Fru talman! Detta är naturligtvis oacceptabelt. Ingen elev ska utsättas för kränkningar i skolan, allra minst av sin lärare. Det är lika oacceptabelt att de inte heller får stöd när de ber om det. Enligt min uppfattning är det ovärdigt, inte minst i vårt land som var ett av de första som ratificerade barnkonventionen. Där fastställs också att barn har rätt till en tro.

Jag uppskattar att Anna Ekström vid flera tillfällen väldigt tydligt har uttryckt sitt avståndstagande från den här typen av kränkningar, och det framgår även i det här svaret. Det uppskattar jag verkligen.

Dock tycker jag att svaret med tanke på denna kraftiga reaktion är förvånansvärt lamt. Ministern ”utgår från att skolans huvudmän, som har ansvaret enligt skollagen, följer och upprätthåller bestämmelserna i skollagen och i andra författningar”, detta trots att rapporten visar på att troende ungdomar på ett nästan systematiskt sätt utsätts för kränkningar av lärare i den offentliga skolan. Här behövs uppenbart massiva fortbildningsinsatser men också självvransakan.

Anna Ekström har tidigare från denna talarstol uttryckt att socialdemokratin målmedvetet har arbetat i åtskilliga årtionden för att minska religionens roll och inflytande i samhället och i skolan. Därför, fru talman, skulle jag vilja fråga ministern om hon inte tror att detta ständiga ifrågasättande av tro och religion direkt kan ha bidragit till den situation vi ser i dag, när troende människor misstänkliggörs som vidskepliga eller mindre vetande. Har inte socialdemokratin ett direkt ansvar i detta? Är det inte dags att erkänna att socialdemokratin har fört utvecklingen för långt?

Anf. 89 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Tack, utbildningsministern, och tack även till Gudrun Brunegård, som reser den här väldigt viktiga frågan!

Detta är en fråga som har kommit mycket i skymundan, och det är säkert en av orsakerna till att Sveriges kristna råd har genomfört den här undersökningen. Jag är väldigt glad över att frågan kommer upp till diskussion, och nu måste vi ta tag i den och se till att lösa den så att även kristna kan känna sig trygga i sin tro.

Jag vill börja med att säga att vi under senare tid har sett en ökad tolerans för vissa grupper, vilket är väldigt positivt. Men den här undersökningen visar att det fortfarande finns intolerans mot vissa andra grupper. Just denna skevhet är minst sagt problematisk, för det indikerar att det finns ett mönster av inövad tolerans. Man lär sig tolerans för vissa utpekade grupper, men man förmår inte utsträcka den till grupper som inte redan är utpekade men som även de kan vara förföljda, diskriminerade och sårbara.

En tolerans som i stället bygger på reflektion är ju mycket mer användbar, för den kan man tillämpa på nya grupper – även grupper man inte lärt sig att man ska visa tolerans för.

Jag skulle vilja höra om ministrerns syn på inövad tolerans och tolerans byggd på reflektion.

Anf. 90 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Det är fullkomligt glasklart att kristna ska känna sig trygga i sin tro och att kristna också *kan* känna sig trygga i sin tro.

Från min och regeringens utgångspunkt är frågan egentligen väldigt enkel: Vi har religionsfrihet i vårt land. Det är också en rikedom att människor, inte minst barn, i vårt land själva kan bestämma vad de vill tro på och har möjlighet och rätt att utöva sin tro. Jag tycker att det är en väldigt positiv del i vårt svenska samhälle och något vi ska vara stolta över.

Att därifrån dra slutsatsen till att vi ska blanda religion med myndighetsutövning är att gå lite för långt. Gudrun Brunegård säger att jag har ifrågasatt religionens möjlighet att verka eller religions betydelse i samhället. Jag tror att hon sa så, fru talman. Det är långt därifrån. För mig är det uppenbart och självklart, och det är redan lagfäst, att vi ska ha rätt att tro på det vi vill och utöva den religion vi tror på. Av det kan man inte dra slutsatsen att religionsutövning ska blandas med myndighetsutövning. Jag tror att det är den typen av diskussion som Gudrun Brunegård hänvisar till. Det är faktiskt så att det parti som jag företräder och flera andra partier i Sveriges riksdag under decennier har verkat för att religion och maktutövning, myndighetsutövning, ska hållas åtskilda.

Jag är så gammal att jag har egna minnen av tiden när Kristen demokratisk samling, som det hette på den tiden, verkade för att det skulle vara kristendomsundervisning i den svenska skolan. Det kanske är den typen av diskussion som Gudrun Brunegård hänvisar till.

Kristna har rätt att vara trygga i sin tro. Alla barn har rätt att vara trygga i sin tro och i utövningen av sin tro. Flera av de exempel som redovisas i den rapport som Gudrun Brunegård hänvisar till är exempel på sådant som redan i dag inte är tillåtet. De beskrivningar som Gudrun Brunegård ger av elever som inte blir hörda, ja, de visar behovet av klagomålshantering och en möjlighet för barn och elever att vända sig till en utomstående när de inte får sin rätt tillgodosedd och sin trygghet försäkrad i skolan.

Jag är lugn och trygg med att lagstiftningen på det hela taget är ganska bra. Jag är mindre lugn och trygg med hur lagstiftningen i varje enskilt fall tillämpas i varje enskild skola. Därför, fru talman, är det viktigt att påminna sig om att ansvaret för att fullgöra skollagen och de övriga regleringarna här vilar på befattningshavarna i skolan. Det vilar på huvudmännen. Det vilar på lärarna i klassrummen och på rektorerna, som har ett pedagogiskt ledarskap. Det är en viktig uppgift för våra huvudmän att se till

att förutsättningarna finns för att det ansvaret ska uppfyllas. När jag påminner om det tunga och viktiga ansvar som huvudmännen har gör jag inte det för att sopa saker och ting under mattan utan för att förklara att det är dit kraven ska riktas.

Jag fick också en fråga som gick ut på göra en distinktion mellan att reflektera och att påbjuda, tror jag att det var. Jag ska inte ge mig in på det. Jag ska villigt erkänna att jag i egenskap av statsråd inte har något riktigt bra svar på den frågan. Det är en fråga som aldrig har kommit i min väg, och det är en fråga som inte täcks av någon lagstiftning – såvitt jag känner till. Jag åtar mig gärna att fundera på om det möjligen är en fråga som står beskriven i någon politisk text. Men jag tror faktiskt inte det, fru talman. Därför vet jag inte riktigt vad jag ska svara, utan jag avstår.

Anf. 91 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Även jag tycker att man absolut ska skilja på tro och myndighetsutövning. Det är en av delarna i rättssamhället att vi har religionen för sig och makten för sig och lagstiftningen för sig.

Jag tycker också att det är bra att vi har religionsundervisning. Inte minst i dagens globaliserade samhälle är det jätteviktigt att man har insikt i vad som är grundläggande trossatser även i andra religioner.

Icke desto mindre har vi i dag en situation där många unga upplever att de blir kränkta och att det är vuxna som kränker – vuxna i ledande ställning. Det är riktigt allvarligt, tycker jag.

Det jag är orolig för är att den sekularisering som har pågått i vårt samhälle under lång tid och som har stötts av staten – som ju under den övervägande delen av tiden har varit socialdemokratisk – har betonat denna åtskillnad så mycket att man inte förstår hur viktig också tron och religionen har varit för att forma en gemensam värdegrund för vårt samhälle.

Jag tycker att ministern rent av skulle kunna erkänna att det är kristendomen som har lagt grunden för västvärldens utveckling och utbildningsväsen med kyrkskolorna, där klockaren fungerade som lärare. Grundsytet med det var ju just att var och en skulle kunna lära sig läsa skriften själv och bilda sig en egen uppfattning. Jag tror att en sådan signal från ministern skulle vara värdefull.

Jag vill ta upp en annan tråd i detta sammanhang. Som jag var inne på i mitt förra inlägg har den pågående sekulariseringen lett till att många svenskar fått för sig att tro står i motsats till vetenskap. I själva verket finns det ju inte någon sådan motsats. I stället är det så att många mycket framstående forskare, även inom naturvetenskapen, samtidigt är varmt troende kristna.

Som exempel vill jag nämna genetikern Francis Collins, ett toppnamn inom den biomedicinska forskningen och evangelisk kristen, och biologen och den hängivne ortodoxe kristne Theodosius Dobzhansky, som formulerat att inget i biologin är begripligt utom i evolutionens ljus. För att inte tala om den belgiske professorn Georges Lemaître, som var en av de första forskare som för så där 80 år sedan lade grunden för teorierna om Big Bang. Han var ordinerad präst och föreläste ofta iförd prästdräkt. Det finns också en lång rad Nobelpristagare som har en djup kristen tro.

Den utbredda mobbning av troende ungdomar som Sveriges kristna råd påvisar förekommer för övrigt även på andra områden inom utbildningsväsendet. Det finns åtskilliga exempel på att studenter och även forskare

högt upp i universitetshierarkin ifrågasätts på grund av sin tro. Detta är inte värdigt ett land som bygger på demokratiska värden och som erkänner alla människors lika värde.

Med dessa exempel vill jag säga att det som ett led i att upprätta alla dessa troende ungdomar som kränks för sin tro av lärare och elever kunde vara på sin plats att ge Skolverket i uppdrag att ta fram en obligatorisk fortbildning inte bara om barnkonventionen och Europakonventionen och diskrimineringslagstiftningen, som ministern nämner, utan även om tro och vetenskap – inte som motsatser utan som fullt förenliga storheter.

Fru talman! Jag skulle gärna vilja veta om ministern skulle vilja medverka i en sådan utbildningsinsats.

Anf. 92 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Jag har stor respekt för att ministern inte vill svara på en fråga som är ny för ministern eller kanske klädd i en språkskrud som ministern inte känner igen.

Vad jag pratar om är distinktionen mellan inövad tolerans och tolerans byggd på reflektion. Man lär sig att ha tolerans för vissa grupper, för man lär sig att de är utsatta. Det är den inövade toleransen. Den som är byggd på reflektion bygger någonstans på en allmän respekt för människor.

Jag hoppas att ministern inte släpper denna tanke och vill fylla på med indikationer som kan peka på att det verkligen är på det viset.

Till och med lagstiftningen i Sverige bygger lite grann på den inövade toleransen. I diskrimineringslagstiftningen utpekas sju olika diskrimineringsgrunder. Redan där har man bestämt sig för att någon kan diskrimineras om den tillhör en av dessa grupper, men inte om den tillhör någon annan grupp.

Samtidigt vet vi ju att verkligheten ser helt annorlunda ut – en person kan ju egentligen bli diskriminerad för precis vad som helst. IFAU kom med en rapport som visade just på detta. Man gjorde fejkade anställningsstudier och upptäckte att övervikt var det som människor diskriminerades mest för, men övervikt är inte en av de sju diskrimineringsgrunderna.

Detta var ett inspel. Jag vill avsluta med att säga att jag tycker att det är bra att ministern gärna vill se till att tillämpningen av lagstiftningen blir bättre. Jag vill dock fråga vad ministern kommer att göra specifikt med anledning av den undersökning som Sveriges kristna råd har låtit göra.

Anf. 93 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag kan inleda med att replikera på det senaste och säga att en självklar utgångspunkt för skolans verksamhet är alla människors lika och okränkbara värde. Om det är ett delsvår på frågan huruvida tolerans ska vara förbehållen vissa grupper eller inte låter jag vara osagt, men för mig är det en självklarhet att alla människors lika värde och okränkbarheten av människors lika värde är en utgångspunkt i vår skollag och även i flera andra viktiga lagstiftningar.

Jag övergår till det som Gudrun Brunegård frågade om senast. Jag kan väl inleda med att säga: Så bra att Gudrun Brunegård håller med om att religionsutövning inte ska blandas ihop med myndighetsutövning eller med den offentliga makten, och så bra att Gudrun Brunegård säger att tro och vetenskap ska hållas isär. Eller sa Gudrun Brunegård verkligen det?

För mig är det en självklarhet att skolans verksamhet, både utbildningen och undervisningen i skolan, ska bygga på vetenskaplig grund och på beprövad erfarenhet. I undervisningen är vetenskap och beprövad erfarenhet en självklar utgångspunkt.

Vetenskap och beprövad erfarenhet ska i detta sammanhang ses som stående på egna ben. Det finns ingen annorlunda vetenskap och beprövad erfarenhet för den lärare eller den elev som har eller inte har en kristen eller annan tro eller som inte tror alls. Detta fundament gäller för vår undervisning; den ska vila på vetenskap och beprövad erfarenhet. Det, fru talman, gäller också religionsundervisningen.

Att man dessutom – vid sidan av detta – som lärare, som elev och faktiskt också som vetenskapsman eller vetenskapskvinna kan ha en personlig tro eller inte ha en personlig tro är en helt annan sak.

Jag är väldigt mån om att den svenska skolan även fortsättningsvis i sin undervisning ska vila på vetenskap och beprövad erfarenhet, och jag utgår från att Gudrun Brunegård delar denna övertygelse. Det skulle kunna tolkas annorlunda, med tanke på den lilla utflykten kring ett antal bekännande kristna vetenskapsmän, men jag utgår ändå från att Gudrun Brunegård håller med mig på den punkten.

Det kom en fråga om huruvida det planeras några fortbildningsinsatser med anledning av den kartläggning som Sveriges kristna råd har gjort. Jag är för min del övertygad om att denna kartläggning har betydelse. Den leder till diskussioner i klassrum, i lärarrum, på skolgårdar och i fikarum, och det är väldigt bra.

Detta är en fråga som handlar mycket om hur rektorn leder sin skola och hur läraren leder undervisningen. En ständig reflektion från rektorns och lärarens sida kring hur dessa saker sköts är förstås det allra mest effektiva.

Samtidigt är det väl värt att veta att vi har en barnkonvention som alldeles nyligen har blivit lag. Det planeras från statligt håll fortbildningsinsatser gällande vad denna nya lagstiftning innebär för bland annat dem som verkar i skolan. Framför allt är det Barnombudsmannen som ansvarar för den typen av fortbildning, och jag hoppas att den ska kunna bidra till att barn och elever får sin rätt tillgodosedd. Det är en rätt de redan har i lagstiftningen.

Jag vill också peka på den nationella plan för trygghet och studiero som regeringen alldeles nyss har satt igång med. Det är ett utomordentligt resultat av det samarbete vi har med Centerpartiet och Liberalerna.

Anf. 94 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Jag måste ha uttryckt mig väldigt oklart om ministern kunde få bilden att jag svävade på målet i fråga om vad undervisningen ska innehålla. Undervisningen ska självklart bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet; det tycker jag är en absolut självklarhet. Men den måste också kunna förmedla en respekt för att man som enskild person, vare sig man är lärare, forskare eller elev någonstans, kan förena denna vetenskapliga grund med en personlig tro. Det var därför jag nämnde dessa framstående forskare, som ju faktiskt lyckats med detta på ett alldeles utmärkt sätt.

Särskilt de lärare som talar nedlåtande och kränkande till elever som har en tro när de ska försöka att undervisa – vare sig det nu är i religionskunskap eller i naturvetenskap, som ju var de ämnen som Sveriges kristna

råd nämnde som de mest förekommande – måste få insikten att man inte nödvändigtvis är mindre vetande bara för att man har en tro. Detta tror jag är ett väldigt viktigt utbildningsmoment, eftersom den insikten uppenbarligen inte finns hos de lärare som kränker elever och heller inte hos dem inom universitetsvärlden som ifrågasätter trovärdigheten i forskning hos någon som råkar vara kristen eller ha någon annan tro.

Jag tror att vi på många sätt egentligen tycker likadant, fast vi kanske uttrycker det på olika sätt. Jag uppskattar denna diskussion och tackar så mycket för den.

Anf. 95 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Inget barn och ingen elev ska bli kränkt i skolan på grund av elevens tro eller religion och inte heller av någon annan anledning. Att bli utsatt för kränkningar påverkar upplevelsen av trygghet och studiero och påverkar därmed såväl elevernas möjligheter att lära sig mycket som deras möjligheter att trivas och vara lyckliga i skolan samt deras möjligheter att utöva sin religiösa övertygelse.

Det finns ett förbud för skolans personal mot att kränka elever. Om elever kränker varandra eller blir kränkta av skolans personal ska skolan arbeta aktivt med åtgärder mot detta. Det finns också fastställda regler för hur elever kan anmäla de upplevda kränkningarna till skolan eller till utomstående myndigheter. Detta är väldigt bra, för skolan ska vara en plats där barn är trygga och där barn med olika bakgrund och olika uppfattning kan mötas.

Fru talman! Det här skulle kunna upplevas som en debatt där vi har slagit in en hel del öppna dörrar. Jag har hela tiden, i interpellationssvaret och i alla mina anföranden, istadigt upprepat samma sak. Skolans värdegrund och skolans lagstiftning är tydlig: Inget barn och ingen elev ska kränkas på grund av sin religiösa övertygelse eller för att eleven inte tror.

Fru talman! Man skulle kunna tycka att detta därmed är en meningslös interpellationsdebatt, men jag tycker tvärtom. Det är väldigt viktigt att vi företrädare för olika partier gemensamt står upp för att barn och elever i Sverige ska ha rätt att utöva sin tro utan att behöva utsättas för kränkningar. Det är också väldigt viktigt att de barn som upplever att de blir ifrågasatta på grund av sin religiösa övertygelse, sitt ursprung eller sin bakgrund har samhällets stöd.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 24 Svar på interpellation 2019/20:345 om jämställda löner

Anf. 96 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig vad regeringen gör för att minska löne- och inkomstskillnaderna och öka kvinnors ekonomiska egenmakt, vad regeringen gör för att stoppa värdediskrimineringen av kvinnodominerade yrken och vad regeringen vill göra för att Medlingsinstitutets uppdrag att värna industrinormen inte ska bli ett hinder för jämställda löner.

Ekonomisk jämställdhet är en viktig fråga för mig som jämställdhetsminister. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Sverige har en bra bit kvar till ekonomisk jämställdhet. Som Amineh Kakabaveh anger var det en löneskillnad mellan könen på 10,7 procent 2018. Även om lönegapet har minskat med 5,6 procentenheter sedan 2005 går förändringarna långsamt. En av de viktigaste förklaringarna till löneskillnaderna är den könsuppdelade arbetsmarknaden, där män är överrepresenterade i yrken och befattningar med högre löner. Löneskillnaderna ger dock inte hela bilden av den ekonomiska ojämställdheten.

År 2017 hade kvinnor i genomsnitt 77 procent av mäns individuella disponibla inkomst, en andel som inte förändrats nämnvärt sedan 1995, trots att skillnaderna mellan kvinnors och mäns arbetsinkomster har minskat. Den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden har dock motverkats av kapitalinkomsternas ökade betydelse och att skatternas och transferringarnas omfördelningseffekt mellan kvinnor och män samtidigt har minskat. Skillnaderna i arbetsinkomster är inte heller bara ett resultat av löneskillnaderna. De påverkas också av att kvinnor har lägre sysselsättningsgrad, kortare arbetstid och högre frånvaro på grund av föräldraledighet och ohälsa än män. Det bidrar till lägre pensioner och livsinkomster. Utrikes födda kvinnors alltför låga arbetskraftsdeltagande bidrar också till den ekonomiska ojämställdheten.

Regeringen har genomfört flera insatser som kan minska skillnaderna i kvinnors och mäns inkomster. Ett exempel är regeringens handlingsplan för jämställda livsinkomster, som presenterar de åtgärder som har vidtagits 2017 för att minska inkomstskillnaderna. Ett annat är regeringens mål om att heltidsarbete för både kvinnor och män eftersträvas. Den tredje reserverade månaden i föräldraförsäkringen, som infördes 2016, har inneburit att mäns uttag av föräldrapenning har ökat under barnets första två levnadsår. Att fler utrikes födda kvinnor kommer i sysselsättning och får en egenförsörjning är en högt prioriterad fråga för regeringen. Det behövs ett tydligt jämställdhetsperspektiv i alla etableringsåtgärder. Arbetsmarknadsutbildningen behöver bli mer effektiv, strategisk och jämställd.

Att bekämpa lönediskriminering och osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män är en viktig fråga för regeringen. Ett verktyg för att motverka osakliga löneskillnader är lönekartläggningar. I diskrimineringslagen finns bestämmelser med bland annat krav på arbetsgivare att göra en lönekartläggning. År 2017 skärptes bestämmelserna om lönekartläggning både vad gäller frekvensen av lönekartläggningar och av vilka som omfattas av dokumentationsskyldigheten.

Det finns tecken på att diskrimineringslagen inte följs i tillräckligt hög grad. Regeringen vill se skarpare sanktioner mot de arbetsgivare som inte följer lagstiftningen och har därför tillsatt en utredning för att se över vilka åtgärder som behövs för att säkerställa efterlevnad av bestämmelserna. Arbetsgivare behöver också ha kunskap om lagstiftningen för att kunna efterleva den. Regeringen har därför gett Diskrimineringsombudsmannen, DO, i uppdrag att vidta kunskapshöjande insatser för att arbetsgivare ska ha kännedom om lagens krav på att arbeta med aktiva åtgärder.

En av grundpelarna i den svenska arbetsmarknadsmodellen är att arbetsmarknadens parter har ett huvudansvar för lönebildningen. Den svenska lönebildningsmodellen har bidragit till en varaktig reallönetillväxt

under lång tid. Medlingsinstitutet konstaterar i sin kartläggning av löneläget mellan 2014 och 2017 att det har skett en positiv relativlöneförändring för kvinnodominerade yrkesgrupper, bland annat för undersköterskor, lärare och sjuksköterskor. Resultaten tyder inte på att lönebildningsmodellen står i vägen för förändringar vad gäller olika yrkens relativa löneläge. Dock kvarstår skillnader mellan kvinno- och mansdominerade yrkesgrupper.

Avslutningsvis, fru talman, fattade regeringen i går beslut om att tillsätta en kommission för jämställda livsinkomster. Kommissionen ska lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män, bland annat genom att lämna förslag på åtgärder som bidrar till att främja jämställda löner, jämställda livsinkomster och en jämställd fördelning av det offentligas stödåtgärder till kvinnor och män. Kommissionen ska också kartlägga behovet av statistik över löneskillnader mellan kvinnor och män på arbetsgivarnivå eller annan lämplig nivå. Kommissionen ska vidare analysera den isländska modellen för lönecertifiering och den brittiska respektive tyska modellen för lönetransparens med fokus på hur dessa skulle kunna utvecklas och anpassas för att tillämpas i Sverige.

Anf. 97 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, statsrådet Åsa Lindhagen, för ett engagerat och ambitiöst svar! Det är positivt att regeringen vill prioritera och lyfta fram denna viktiga fråga om jämställda löner.

Om två dagar är det den 8 mars, Internationella kvinnodagen. Därför är det viktigt att man både internationellt och lokalt ser vad vi gör.

Jag kommer precis från Järva, där jag träffade kvinnor som har helt andra problem när det gäller jämställt arbete och jämställda löner. Men vi ska komma ihåg att vi i det här landet, där vi kan vara mycket stolta på många områden, firar 100 år av kamp för jämställdhet. Det var faktiskt i slutet av förra året som firandet av demokratin började. Genom kvinnors kamp med svett och tårar har vi fått det jämställda samhälle som vi har.

Kvinnor, både unga och äldre, som har högre utbildning än män tjänar ändå mindre. Skillnaden i lön för män och kvinnor är som sagt 10,7 procent. Det motsvarar 50 000 kronor mindre i budgeten varje år för kvinnor. Inkomstskillnaderna är också stora mycket på grund av att kvinnor arbetar deltid i betydligt högre grad. Det får stora konsekvenser för kvinnors makt, inflytande och frihet. Bland annat uppger var femte kvinna att hon inte skulle ha råd att separera från sin partner.

Skillnaderna skulle dessvärre vara ännu större bland kvinnor i förorter, de som lever i hederskultur och inte ens kan komma ut och arbeta. Därför är det så viktigt att vi kämpar på olika områden. Siffrorna talar för sig själva när det gäller lönegapet i vissa yrken mellan män och kvinnor.

Löneläget i kvinnodominerade yrken är sämre än i andra jämförbara yrken som är mansdominerade eller könsbalanserade. Det beror bland annat på att vi har en lönebildningsmodell där industrin sätter normen för löneökningstakten, vilket gör det svårt för kvinnodominerade yrken att komma i kapp. Det behövs också resurser för att säkerställa konkurrenskraftiga löner för kvinnodominerade yrkesgrupper, till exempel socionomer, sjuksköterskor, undersköterskor och lärare. Hur ska vi annars klara av att möta den stora bristen på arbetskraft i vår gemensamma välfärd?

Det måste naturligtvis kosta att diskriminera. Det är väldigt positivt att regeringen nu tillsätter en utredning, för det är helt ofattbart att om andra inte följer lagen blir det en påföljd, men inte om arbetsgivare inte gör det. Osakliga löneskillnader måste rättas till.

När rörelsen Lön hela dagen startade för åtta år sedan fick kvinnor lön bara till klockan 15.51. Nu, åtta år senare, deklarerades häromdagen att vi får lön till klockan 16.09. Det innebär att vi har oerhört många år kvar tills vi tjänar lika mycket som männen.

Anf. 98 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att rikta ett tack till riksdagsledamoten för att hon lyfter fram dessa oerhört viktiga frågor.

Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Vi är inte jämställda, men vi har kommit långt i jämställdhetsarbetet. Det beror inte minst på att vi har givit kvinnor möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden. Vi byggde ut barnomsorgen på 70-talet. Vi har en föräldraförsäkring. Vi avskaffade sambeskattningen 1971 och flera strukturella hinder som stod i vägen för kvinnor att få ekonomisk egenmakt.

Denna kamp är inte över. Vi behöver kämpa på för att kvinnor generellt ska få samma ekonomiska makt och självständighet som män. Men vi behöver också titta på hur friheten och möjligheterna ser ut för olika grupper av kvinnor. Kvinnor är ingen homogen grupp, och förutsättningarna ser väldigt olika ut.

Exempelvis har kvinnor med funktionsnedsättning sämre möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden och är i större utsträckning ekonomiskt utsatta. Det är därför en mycket viktig fråga att jobba med.

Detta gäller även utrikes födda kvinnors möjligheter, vilket riksdagsledamoten tog upp. Av utomeuropeiskt födda kvinnor står 26 procent helt utanför arbetskraften, det vill säga de är varken i jobb eller i arbetsmarknadsinsatser. Det är alltså mer än var fjärde utomeuropeiskt född kvinna vars kompetens och kapacitet vi inte tar till vara.

Det finns också en koppling till kampen mot våldet när vi talar om ekonomisk självständighet och egenmakt. Det är oerhört viktigt att kvinnor har möjlighet att lämna en relation, och vi måste göra det vi kan för att underlätta för kvinnor att få skydd och stöd att ta sig ur en våldsam relation. Vi ska bekämpa våldet, och en viktig del i detta är att ge kvinnor goda förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden så att de har egna pengar och kan styra över sina egna liv.

Det här är viktiga frågor, och vi behöver ta ytterligare steg framåt för att bekämpa den ekonomiska ojämställdhet som fortfarande finns i Sverige år 2020.

Anf. 99 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för engagemanget och för att hon lyfter fram både funktionsnedsatta kvinnors och invandrarkvinnors situation.

I *Kalla fakta* berättades för några veckor sedan att det är 100 000 invandrarkvinnor som står utanför arbetsmarknaden. Om de kom in med lägre lön och deltidsanställningar skulle gapet mellan män och kvinnor vara ännu större.

Vi måste göra något i budgetar och satsningar. Annars kommer jämställdheten att försämrats och gå bakåt i stället för framåt. På många områden gör vi stora framsteg, men inte på alla.

Lagen är tydlig. Kön ska inte avgöra lön. Det har jag hört under alla mina år i Sverige. Ändå kan arbetsgivare lönediskriminera utan att det får några konsekvenser. Men nu måste arbetet påskyndas och påföljderna skärpas. Det ska kosta att diskriminera.

Trots att många kvinnor har både bättre utbildning och högre befattning tjänar de i genomsnitt 3 900 kronor mindre i månaden än män.

Sedan 40 år tillbaka är det förbjudet att lönediskriminera, och sedan 1994 ska arbetsgivare göra lönekartläggning för att upptäcka och rätta till osakliga löneskillnader. Ändå händer alldeles för lite. En orsak till att lagen är tandlös är att tillsynen är otillräcklig. Vi stiftar lagar här i kammaren, men tyvärr följer vi inte upp dem, vilket är ett generellt problem.

Arbetsgivare som struntar i att åtgärda löneskillnader måste uppmanas att följa lagen. Om de inte gör det ska det kosta.

Tillsynen är otillräcklig sedan Diskrimineringsombudsmannen tog över ansvaret från Jämställdhetsombudsmannen. JämO genomförde bland annat Miljongranskningen, där osakliga löneskillnader på 70 miljarder upptäcktes och korrigerades.

Fru talman! Flera åtgärder måste vidtas för att lönerna ska bli jämställda och jämlika. Det är positivt att regeringen har tillsatt en utredning om tillsyn och påföljder, men det är inte tillräckligt. Mer måste göras, till exempel att kräva fler insatser för att uppnå jämställda löner.

Instämmer statsrådet i att lönediskrimineringen måste åtgärdas, tillsynen öka och sanktionerna skärpas? Det nämns nästan inget om att Diskrimineringsombudsmannens tillsyn ska skärpas. Instämmer statsrådet också i att en ny miljongranskning bör genomföras för att sanktionerna mot arbetsgivare som bryter mot lagen ska skärpas?

DO och arbetsmarknadens parter måste också arbeta mer aktivt för att motverka alla typer av diskriminering, till exempel sexuella trakasserier och övergrepp i arbetslivet.

Anf. 100 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Under förra mandatperioden skärpte vi diskrimineringslagstiftningen. Det innebär att arbetsgivare har ett ansvar att jobba aktivt med att förebygga alla former av diskriminering på sina arbetsplatser. Det handlar bland annat om lönediskriminering på grund av kön och om sexuella trakasserier. Kvinnor ska vara trygga på sina arbetsplatser.

Om arbetsgivaren inte gör detta jobb händer det inte särskilt mycket. Just därför har jag tillsatt denna utredning, som bland annat ska titta på vad det ska få för konsekvenser att inte följa svensk lagstiftning.

Vi ska sprida kunskap om att denna lagstiftning finns, för att på så sätt bättre stödja arbetsgivare i deras arbete. Det är en viktig del. Men det är också viktigt att säga att om man inte följer svensk lag får det konsekvenser.

Jag instämmer i att detta är viktigt, även när det gäller mäns och kvinnors löner där det ibland kan förekomma lönediskriminering.

Vi har ett lönegap på 10,7 procent mellan män och kvinnor. Men den siffran säger inget om vad kvinnor faktiskt får utbetalt eftersom den inte tas hänsyn till att kvinnor jobbar deltid och är föräldralediga i större ut-

sträckning och har nästan dubbelt så stor sjukskrivning som män. Detta påverkar såklart livsinkomsten. Man uppskattar att det skiljer i snitt 3,2 miljoner kronor i livsinkomst mellan kvinnor och män, och det är stora pengar.

Jag brukar säga att pengar är makt, och makt ska fördelas jämställt. Detta är alltså viktiga frågor.

I går fattade regeringen som sagt beslut om att tillsätta en kommission för jämställda livsinkomster. Den har i uppdrag att jobba brett med dessa frågor. Det är inga enkla frågor, men vi ger oss inte bara för att det är svårt. Vi måste fortsätta att driva på detta arbete. Kommissionen ska bland annat titta på det offentliga fördelning av stödåtgärder. Vi har sett att det finns en ojämställdhet i exempelvis Arbetsförmedlingens verksamhet. Till exempel kan kvinnor ha svårare än män att få insatser. Men givetvis ska offentliga insatser fördelas jämställt.

Kommissionen ska också titta på hur man skapar jämställda arbetsplatser. Det är förstås också viktigt för att alla ska känna sig trygga och må bra på jobbet. Sjukskrivningstalet måste ned, och här är jämställdheten en viktig del.

Det är något av det kommissionen ska jobba med. Den ska göra annat också.

Det är viktigt steg att vi har tillsatt denna kommission, och jag ser fram emot att den återkommer med förslag på hur vi ska ta jämställdheten i Sverige framåt.

Anf. 101 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag tackar jämställdhetsministern för bra svar.

Det är bra att regeringen försöker följa upp de lagar som arbetsgivare inte följer. Det gäller dessvärre också vår egen välfärd, där stat och kommuner är arbetsgivare. Det finns många kvinnodominerade yrken, till exempel min yrkeskår, socionomer, där kvinnor, trots att de har hög utbildning som är likvärdig med männens, inte har samma lönespann. Det är såklart viktigt att locka fler män till yrket, men detta innebär inte att kvinnors lön inte ska höjas. Tvärtom ska man höja kvinnors löner så att det blir attraktivt för män att komma och arbeta i kvinnodominerade yrken.

Hela lönen och halva makten har vi diskuterat i årtionden och århundranden i Sverige, men vi är fortfarande inte där. Det måste till fler åtgärder för att synliggöra de strukturella löneskillnaderna i yrkesbranscherna.

Jag tycker att det är dags för en jämställdhetspott i varje jämställdhetsbudget för vissa yrken som är kvinnodominerade. Oftast har kommunerna inte råd, och även om arbetsmarknadens parter – både arbetsgivare och fack – är överens finns det inte pengar. Därför är det dags att rätta till detta och att ha en sådan pott. Jag hoppas att ministern är överens med mig.

Som vi tog upp är såklart föräldraförsäkringen och deltidsarbete en orsak.

Anf. 102 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag tackar återigen riksdagsledamoten för att hon lyfter upp dessa viktiga frågor, som vi behöver uppmärksamma året om, inte minst inför den internationella kvinnodagen. Men detta är frågor som vi behöver jobba med ständigt. Det är en av våra viktigaste jämställdhetsfrågor.

Jag vill lyfta upp det som riksdagsledamoten var inne på när det gäller kommunernas arbetsgivaransvar. Det är en oerhört viktig fråga. När jag var kommunpolitiker gjorde vi en låglönesatsning i den kommun där jag var verksam. Den gick främst till kvinnor, för det var de som jobbade i de yrken där det var lägre löner. Detta är en fråga som är viktig för oss politiker på nationell nivå men också på lokal och regional nivå, där man är arbetsgivare och faktiskt har möjlighet att göra sådana typer av satsningar.

Sedan har vi, kanske lite överraskande, haft en diskussion här i riksdagen om välfärdsmiljarderna. Det är förstås positivt att vi stärker välfärden, vilket är en viktig fråga för regeringen. Vi har under både den förra mandatperioden och denna mandatperiod skjutit till välfärdsmiljarder, och nu blir det ytterligare 5 välfärdsmiljarder utöver de satsningar vi tidigare har aviserat.

Av dem som jobbar i kommunsektorn är 80 procent kvinnor, så när vi stärker välfärden gör vi Sverige till ett starkare land. För att kunna bygga ett starkt Sverige är det oerhört viktigt att vi satsar på välfärden. För de människor som jobbar i välfärden inom kommunsektorn, som till 80 procent är kvinnor, är detta de facto också en viktig del i att stärka deras möjligheter att göra ett gott jobb på sin arbetsplats.

Återigen: Tack för att dessa viktiga frågor lyfts upp i Sveriges riksdag!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 25 Svar på interpellation 2019/20:305 om ersättningsjobb i Kiruna

Anf. 103 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Mattias Karlsson har frågat mig vilka åtgärder jag vidtar för att de 50 ersättningsjobben i Kiruna ska komma till stånd.

Bakgrunden är att regeringen i juni 2018 presenterade ett förslag om cirka 120 nya statliga arbetstillfällen i Kiruna för att bidra till att ersätta de arbetstillfällen som skulle försvinna i samband med avvecklingen av Radiotjänst i Kiruna AB. Förslaget gällde ett paket som inbegrep myndigheterna Lantmäteriet, Skatteverket och Statens servicecenter. Vad gäller Lantmäteriet och Skatteverket är dessa etableringar helt eller till stora delar genomförda. Etableringen av Statens servicecenter i Kiruna, som föreslogs omfatta ca 50 arbetstillfällen, har dock ännu inte kunnat genomföras.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder kopplade till ambitionen att etablera ett kontor för Statens servicecenter i Kiruna. Statens servicecenter fick i juni 2018 i uppdrag att förbereda en lokalisering av delar av sin verksamhet till Kiruna. Med anledning av uppdraget lämnade Statens servicecenter i november 2018 respektive februari 2019 två rapporter till regeringen.

I rapporterna föreslog Statens servicecenter bland annat att regeringen skulle besluta om att det ska vara obligatoriskt för ytterligare myndigheter med stora produktionsvolymerna att ansluta sig till Statens servicecenters ekonomirelaterade tjänster. Myndigheten bedömde att en etablering i Kiruna kräver större ärendevolymer, det vill säga att fler myndigheter använder Statens servicecenters tjänster, i detta fall elektroniska beställnings- och fakturahanteringstjänster. Utan större ärendevolymer skulle en etable-

ring av verksamhet i Kiruna behöva leda till neddragningar i Statens servicecenters verksamheter på andra orter utanför Stockholmsområdet.

Finansdepartementet har därefter utarbetat och remitterat en promemoria med förslag till bestämmelse med innebörden att de myndigheter som regeringen genom förordning bestämmer ska vara skyldiga att ansluta sig till Statens servicecenters tjänster för elektronisk beställnings- och fakturahantering. Om detta förslag genomförs bedöms det medföra ett behov för Statens servicecenter att rekrytera ca 50 årsarbetskrafter, som enligt promemorian bör lokaliseras till Kiruna. Remissvaren har kommit in, och förslaget bereds nu i Regeringskansliet.

Jag har nyligen besvarat en skriftlig fråga i detta ämne från Mattias Karlssons partikamrat Lars Beckman. I mitt svar på frågan angav jag att min ambition är att i närtid återkomma med närmare besked i ärendet. Jag kan inte i dag här i kammaren närmare precisera tidpunkt eller innebörd av ett sådant besked, men jag försäkrar att det arbetas med frågan och att ambitionen att i närtid återkomma med besked kvarstår.

Anf. 104 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka civilministern för svaret.

Bakgrunden till denna interpellationsdebatt är det löfte som regeringen gav i juni 2018 om ersättningsjobb till Kiruna och sedan den anslagsökning som kammaren beslutade om när man biföll Moderaternas och Kristdemokraternas gemensamma budgetmotion för 2019.

I mitten av november 2018 fattade vi här i riksdagen beslut om att ersätta radio- och tv-avgiften med en allmän public service-avgift som tas ut via skatten. Beslutet innebar slutet för Radiotjänst i Kiruna, som sedan 1988 har drivit in avgiften från alla hushåll som har en tv-apparat. Medarbetarna på Radiotjänst har i 30 år sett till att finansieringen av en politiskt oberoende public service har fungerat. De har på sitt sätt hjälpt till att upprätthålla ett fritt och öppet demokratiskt samhälle.

Trots tidigare löften om motsatsen fanns det inte med någon finansiering för att kunna ersätta arbetstillfällena på Radiotjänst när den tidigare övergångsregeringen lade fram sin budgetproposition för 2019.

Däremot valde riksdagen att bifalla Moderaternas och Kristdemokraternas gemensamma budgetmotion för 2019, där det fanns en anslagsökning till Skatteverket, Lantmäteriet och Statens servicecenter för att dessa myndigheter skulle tillskapa 120 ersättningsjobb i Kiruna. När Radiotjänst i Kiruna slutligen lades ned på nyårsafton, för drygt två månader sedan, saknades ännu 50 av dessa utlovade ersättningsjobb.

Lantmäteriet och skattemyndigheten har uppfyllt eller är på väg att uppfylla sina åtaganden, men när det gäller Statens servicecenter har den utlovade nyetableringen i Kiruna ännu inte blivit av. Många ställer sig nu frågan varför tjänsterna inte är tillsatta enligt utställda löften från regeringen, då riksdagen har anslagit medlen.

I tidningen Kollega, som är Unionens medlemstidning, kunde man strax före nyår läsa en intervju med August Tapojärvi, som då var ordförande för Unionenklubben på Radiotjänst. Han uttalade sig så här i intervjun: ”Politikerna har inte hållit vad de lovade. Jag får inga klara besked. ’Vi jobbar på det’ är det enda svar jag får när jag kontaktar dem”.

Vill statsrådet Micko kommentera synpunkten att man upplever att regeringen inte har hållit vad den har lovat i denna fråga?

Prot. 2019/20:83
6 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 105 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Först vill jag verkligen understryka att regeringen menar allvar med sin ambition att presentera ett förslag som innebär fler arbetstillfällen till Kiruna. Det viktiga är att det blir bra, både för Kiruna och för statsförvaltningen. Det är viktigare än att det snabbt kommer fram ett besked.

När det gäller Statens servicecenter och underlaget för de tjänster som det handlar om kan jag säga att den finansiering som Mattias Karlsson åberopar bara täckte en del av denna etablering. Det handlade om lokaler och utbildningsinsatser, inte jobben. Fortfarande är det alltså så att det måste finnas ett underlag för att Statens servicecenter ändå ska kunna lokaliseras dit. Det är precis detta som regeringen arbetar med för tillfället.

Anf. 106 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Låt mig gå tillbaka till det svar på min interpellation som statsrådet har avlämnat. Jag kan tycka att det är mycket märkligt att regeringen nu väljer att koppla en nyetablering i Kiruna till krav på större ärendevolymer för Statens servicecenters tjänster.

Statsrådet anför i sitt svar: "Utan större ärendevolymer skulle en etablering av verksamhet i Kiruna behöva leda till neddragningar i Statens servicecenters verksamheter på andra orter utanför Stockholmsområdet."

Jag vill betona att krav på utökade ärendevolymer inte fanns vare sig när regeringen gav löftet i juni 2018 om ersättningsjobb eller då riksdagen beslutade om anslagsökningen för budgetåret 2019. Oavsett detta skulle verksamheten etableras i Kiruna.

Jag blir också konfunderad när statsrådet menar att det är verksamheter på orter utanför Stockholmsområdet som skulle behöva göra neddragningar om verksamhet flyttas till Kiruna. Varför är det regeringens önskan att freda verksamheten i Stockholm?

Vidare är det också märkligt att det inte verkar vara självklart att en nyetablering hamnar i Kiruna även om det skulle vara så att ärendevolymer ökar. Om ärendevolymer för Statens servicecenter ökar så att det medför ett behov av att nyrekrytera 50 årsarbetskrafter anför statsrådet i sitt svar att dessa *bör* lokaliseras till Kiruna. Statsrådet kan väl inte mena *bör*. Det måste väl vara så att de *ska* lokaliseras till Kiruna?

Anf. 107 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Låt mig understryka ett par saker. Det ena är att etableringen av Statens servicecenters tjänster till Kiruna handlar om en utökad volym för Statens servicecenter. Det innebär att det, enligt det förslag som regeringen kommer att lägga fram, är myndigheterna som tillsammans med Statens servicecenter har att leverera detta – det är inte från andra verksamheter i Statens servicecenter. Skulle vi göra det i dag skulle det innebära att vi flyttar jobb från orter som Gävle och Östersund, och det är inte aktuellt att göra det. Det som beredningen handlar om gäller underlag för dessa fakturatjänster med mera från övriga myndigheter.

Det är alltså viktigt att detta blir bra, att detta underlag finns och att vi kan presentera ett förslag som faktiskt är heltäckande. Därför spelar det roll att vi gör en bra beredning av detta och att vi kan presentera fler tjänster till Kiruna, som vi tidigare har sagt, samt att vi har kunnat se att det också är en ärendevolym som faktiskt är tillräcklig för att kunna bedriva en verksamhet där.

Anf. 108 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Trots att hoppet är det sista som överger en börjar jag nu känna en misstro när det gäller om regeringen verkligen kommer att leverera de ersättningsjobb som man så högtidligt lovade i juni 2018.

När jag läser årsredovisningen för 2019 för Statens servicecenter kan jag konstatera att man under året hade etablerat verksamhet inom administrativa tjänster i Sollefteå. Inte med ett ord nämndes ett eventuellt arbete med att tillskapa verksamhet i Kiruna, trots regeringens löfte och riksdagens beslut.

Som vän av ordning kan man fråga sig vad detta beror på. För att söka svar på detta gick jag in och läste regleringsbrevet för myndigheten för 2019. Döm om min förvåning, men regeringen skriver ingenting om kravet på myndigheten att tillskapa en nyetablering i Kiruna. Det enda man skriver om är anslagsposten som riksdagen beslutade om. Och i detta sammanhang skriver man att anslagsposten *får* användas för utgifter för att finansiera etableringen. Man skriver *får* användas och inte *ska* användas.

Sedan tänkte jag att man väl ändå måste ha sagt något i regleringsbrevet för innevarande år – 2020. Jag tog därför fram det också. Men inte heller i årets regleringsbrev säger regeringen någonting om krav på myndigheten att uppfylla de löften som gavs för drygt ett och ett halvt år sedan.

Statsrådet säger i sitt svar att hon lovar att återkomma med besked i frågan i närtid. Vad avser statsrådet med närtid? Är det inom några dagar, några veckor, några månader eller några år?

Anf. 109 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Det är Mattias Karlssons egen slutsats att hysa misstro. Jag hyser inte denna misstro. Vi arbetar med att se till att detta blir bra. Det innebär att det ska bli bra för Kiruna, som har utlovats tidigare, och för statsförvaltningen.

Statens servicecenters tjänster är avgiftsfinansierade, och det är viktigt att detta är en beredning som håller hela vägen tillsammans med de myndigheter som det handlar om.

Vi har sagt att vi ska se till att detta blir en bra etablering. Dessutom vill jag verkligen upprepa att den finansiering som fanns i M-KD-budgeten bara var en del av finansieringen för att kunna klara detta. Här krävs en bra analys och en bra beredning för att få fram ett förslag som håller. Staten och regeringen menar nämligen allvar med att se till att det ska finnas en närvaro från myndigheter på olika sätt i hela landet. Där är Kiruna viktigt.

Jag kan också understryka att vi återkommer i närtid med ett förslag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 26 Bordläggning

Prot. 2019/20:83

6 mars

Följande dokument anmälades och bordlades:

Framställning

2019/20:RB3 Förslag till ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank till stöd för samarbete med internationella organ

Redogörelse

2019/20:ER1 Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2019

Motioner

med anledning av skr. 2019/20:77 Riksrevisionens rapport om det kommunala utjämnningssystemet

2019/20:3503 av Ulla Andersson m.fl. (V)

2019/20:3504 av Jakob Forssmed m.fl. (KD)

2019/20:3505 av Emil Källström m.fl. (C)

§ 27 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 5 mars

2019/20:375 Betygsinflationen

av *Robert Stenkvist* (SD)

till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 14.17.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 9 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 14 anf. 37 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 22 anf. 82 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot	1
§ 3 Anmälan om ersättare för statsråd	1
§ 4 Avsägelse	1
§ 5 Anmälan om kompletteringsval	2
§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
§ 7 Anmälan om faktapromemoria	3
§ 8 Anmälan om granskningsrapport	3
§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 10 Svar på interpellation 2019/20:293 om åtgärder mot almdöden	3
Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	3
Anf. 2 STAFFAN EKLÖF (SD)	4
Anf. 3 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	5
Anf. 4 STAFFAN EKLÖF (SD)	6
Anf. 5 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	7
Anf. 6 STAFFAN EKLÖF (SD)	8
Anf. 7 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	8
§ 11 Svar på interpellation 2019/20:315 om information om klimatkrisen	9
Anf. 8 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	9
Anf. 9 JENS HOLM (V)	10
Anf. 10 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	11
Anf. 11 JENS HOLM (V)	12
Anf. 12 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	13
Anf. 13 JENS HOLM (V)	14
Anf. 14 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	14
§ 12 Svar på interpellation 2019/20:246 om tillstånd för kamerabevakning	15
Anf. 15 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	15
Anf. 16 BORIANA ÅBERG (M).....	16
Anf. 17 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	16
Anf. 18 BORIANA ÅBERG (M).....	18
Anf. 19 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	18
Anf. 20 BORIANA ÅBERG (M).....	19

Anf. 21 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	20
§ 13 Svar på interpellation 2019/20:316 om barn och ungdomar som utsätts för grova brott	20
Anf. 22 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	20
Anf. 23 THOMAS MORELL (SD).....	22
Anf. 24 MIKAEL STRANDMAN (SD)	23
Anf. 25 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	23
Anf. 26 THOMAS MORELL (SD).....	24
Anf. 27 MIKAEL STRANDMAN (SD)	25
Anf. 28 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	25
Anf. 29 THOMAS MORELL (SD).....	26
Anf. 30 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	27
§ 14 Svar på interpellation 2019/20:340 om vasedelssystemet	27
Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	27
Anf. 32 FREDRIK LINDAHL (SD)	28
Anf. 33 MIKAEL STRANDMAN (SD)	29
Anf. 34 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	30
Anf. 35 FREDRIK LINDAHL (SD)	31
Anf. 36 MIKAEL STRANDMAN (SD)	32
Anf. 37 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	32
Anf. 38 FREDRIK LINDAHL (SD)	33
Anf. 39 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	34
§ 15 Svar på interpellation 2019/20:351 om hatbrott mot svenskar	34
Anf. 40 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	34
Anf. 41 MIKAEL STRANDMAN (SD)	35
Anf. 42 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	36
Anf. 43 MIKAEL STRANDMAN (SD)	37
Anf. 44 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	38
Anf. 45 MIKAEL STRANDMAN (SD)	38
Anf. 46 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	39
§ 16 Svar på interpellation 2019/20:207.....	39
§ 17 Svar på interpellation 2019/20:210 om utnyttjandet av samordningsnummer	39
Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	39
Anf. 48 FREDRIK SCHULTE (M).....	41

Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	42
Anf. 50 FREDRIK SCHULTE (M).....	42
Anf. 51 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	43
Anf. 52 FREDRIK SCHULTE (M).....	44
Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	44
§ 18 Svar på interpellation 2019/20:213 om kemikalieskattens påverkan på den cirkulära ekonomin.....	45
Anf. 54 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	45
Anf. 55 HAMPUS HAGMAN (KD).....	46
Anf. 56 CAMILLA BRODIN (KD).....	46
Anf. 57 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	47
Anf. 58 HAMPUS HAGMAN (KD).....	48
Anf. 59 CAMILLA BRODIN (KD).....	48
Anf. 60 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	49
Anf. 61 HAMPUS HAGMAN (KD).....	49
Anf. 62 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	50
§ 19 Svar på interpellation 2019/20:303 om reseavdraget och skatt på drivmedel.....	50
Anf. 63 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	50
Anf. 64 BORIANA ÅBERG (M).....	51
Anf. 65 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	52
Anf. 66 BORIANA ÅBERG (M).....	52
Anf. 67 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	53
Anf. 68 BORIANA ÅBERG (M).....	53
Anf. 69 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	54
§ 20 Svar på interpellationerna 2019/20:307 och 308 om RUT-avdraget.....	54
Anf. 70 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	54
Anf. 71 ULLA ANDERSSON (V).....	55
Anf. 72 TONY HADDOU (V).....	56
Anf. 73 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	57
Anf. 74 ULLA ANDERSSON (V).....	57
Anf. 75 TONY HADDOU (V).....	58
Anf. 76 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	59
Anf. 77 ULLA ANDERSSON (V).....	60
Anf. 78 TONY HADDOU (V).....	61

Anf. 79 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	61
§ 21 Meddelande om svar på interpellation.....	62
§ 22 Svar på interpellation 2019/20:311 om bränsle- och fordonsskatter	62
Anf. 80 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	62
Anf. 81 KJELL JANSSON (M)	63
Anf. 82 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	64
Anf. 83 KJELL JANSSON (M)	64
Anf. 84 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	65
Anf. 85 KJELL JANSSON (M)	65
Anf. 86 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	66
§ 23 Svar på interpellation 2019/20:353 om elever som blir kränkta för sin tro.....	66
Anf. 87 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	66
Anf. 88 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	67
Anf. 89 STAFFAN EKLÖF (SD).....	68
Anf. 90 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	69
Anf. 91 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	70
Anf. 92 STAFFAN EKLÖF (SD).....	71
Anf. 93 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	71
Anf. 94 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	72
Anf. 95 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	73
§ 24 Svar på interpellation 2019/20:345 om jämställda löner	73
Anf. 96 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	73
Anf. 97 AMINEH KAKABAVEH (-).....	75
Anf. 98 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	76
Anf. 99 AMINEH KAKABAVEH (-).....	76
Anf. 100 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	77
Anf. 101 AMINEH KAKABAVEH (-).....	78
Anf. 102 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	78
§ 25 Svar på interpellation 2019/20:305 om ersättningsjobb i Kiruna	79
Anf. 103 Statsrådet LENA MICKO (S)	79
Anf. 104 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M)	80
Anf. 105 Statsrådet LENA MICKO (S)	81
Anf. 106 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M)	81
Anf. 107 Statsrådet LENA MICKO (S)	81
Anf. 108 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M)	82
Anf. 109 Statsrådet LENA MICKO (S)	82
§ 26 Bordläggning	83
§ 27 Anmälan om interpellation	83
§ 28 Kammaren åtskildes kl. 14.17.....	83